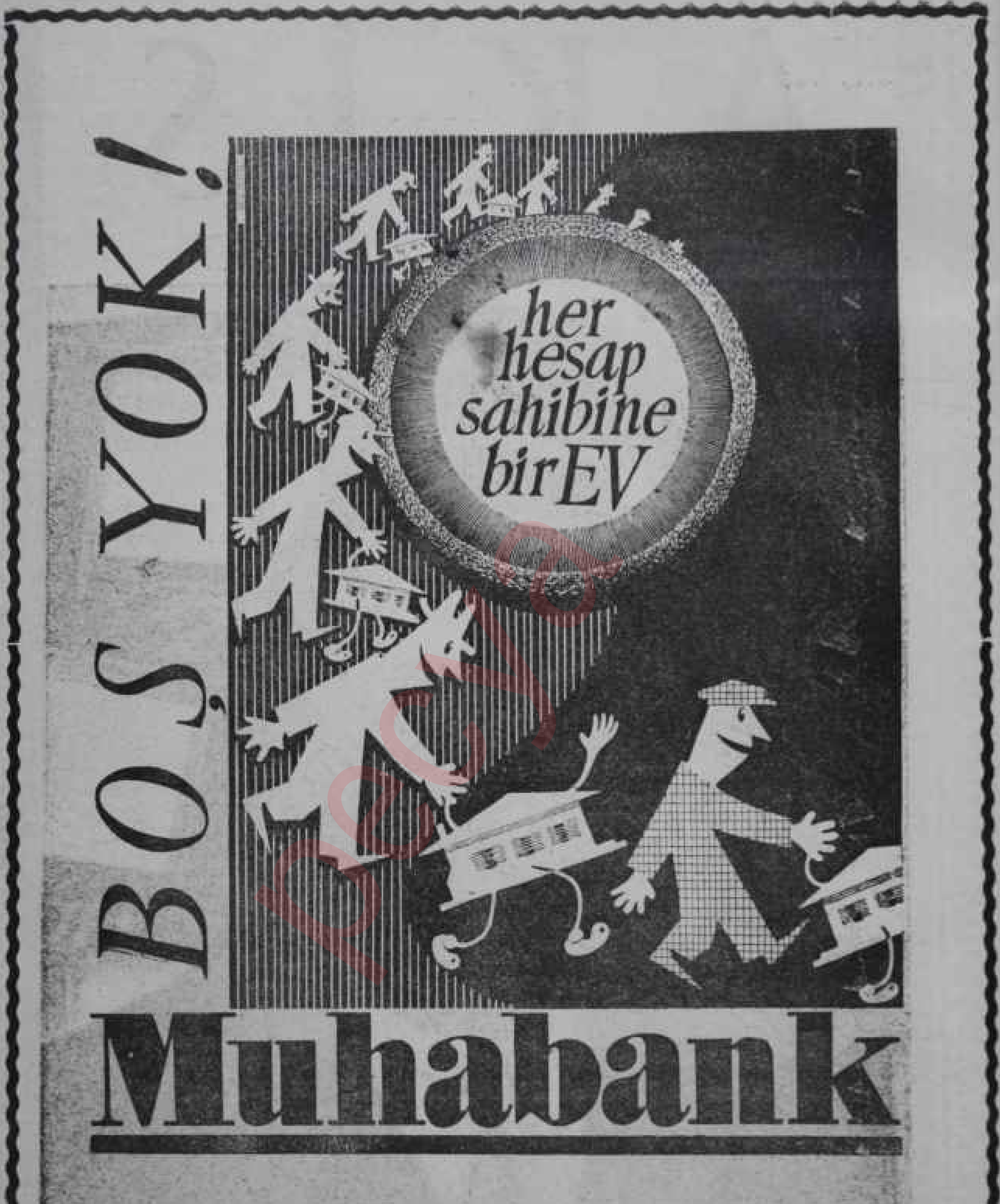
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

BOŞ YOK!
her
hesap
sahibine
bir EV
Muhabank

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Sene : 2, Cilt : IV, Sayı : 62

Denizciler Caddesi
Yeni Matbaa - Ankara
***P. K.* 982 — *Tel:* 18902**

Fiatı: 60 Kuruş

-

İmtiyaz Sahibi :
Metin TOKER

-

Umumî Neşriyat Müdürü
Cüneyt ARCAYÜREK

●

Bu nüshada Yazı islerini fiilen idare eden mes'ul Müdür:
Yusuf Ziya ÂDEMHAN

●

Teknik Sekreter:
M. Nevzat ÜNLÜ

-

Ressam:
İzzet ÇETİN

-

Karikatür:
TURHAN

Fotoğraf:
ASSOCIATED PRESS — Hüseyin EZER

●

Klişe:
Doğan TORUNOĞLU
Haşmet EGEMEN

Abone Şartları:

2 aylık (12 nüsha) : 6 lira
6 aylık (25 nüsha): 12 lira
1 senelik (52 nüsha) : 24 lira

●

İlân Şartları :
4 Renkli arka kapak (Tam sayfa) : 850 lira
Kapak içi 300 lira ve metin sayfaları Santimi 4 Lira

●

Dizildiği ve Basıldığı Yer :
Yeni Matbaa — Ankara

Kapak Resmimiz

M. Çavuşoğlu

Radyonun Sesi

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Haftalar var ki iktidar sözcülerinin, resmi radyo gazetesinin, yarı resmî Zafer gazetesinin ve hükümet icraatını belki onlardan da facia hararetle öven İstanbuldaki Yeni Sabah veya Ankaradaki Halkçı gazetesi gibi "hükümetçi" organların beyan ve yayınlarının bir muayyen noktasında derin bir hayret ve hayretten çok ibret hissi duymamak elden gelmiyor. Bu nokta "İktisadî istiklâl savaşı" edebiyatının başladığı noktadır. Dikkat edilmişse farkedilmiştir ki "İktisadî istiklâl savaşı" edebiyatının piyasaya sürüldüğü tarih, Adnan Menderes hükümetinin iktisadi siyasetinin'şiddetli tenkidlere yol açtığı, Amerika tarafından kredi talebimizin reddedildiği ve bir darlığın baş gösterdiği zamana tesadüf etmektedir. Gayeyi anlamak için fazla zeki olmaya lüzum yoktur: bu iktisadî siyaseti hücumlardan korumak! "İktisadî istiklâl savaşı" edebiyatı böylece muhaliflere, tarafsızlara ve bizzat iktidar partisi içinde bulunup da iktisadî gidişi tasvip etmiyenlere karşı bir zırh vazifesi görecek tenkidde bulunmak istiyenler "aman, istiklâl savaşını istiklâl mahkemeleri takip edebilir" endişesiyle susup oturacaklardır. Bu gayeyi takip edenlerin kendi kendilerini aldattıklarına zerrece şüphe yoktur.

Yer yüzünde bir tek namuslu iktidar düşünülemez ki hedefi, iktisadî sahada, Demokrat Partinin hedefinden değişik olsun. Bu hedef, memleketin kalkınmasıdır. Her hükümet bunu- temine çalışır. Memleketler vardır, zaten ileri bir seviyededirler; iş başına gelenler onu daha da ileri hale sokmak için uğraşırlar. Memleketler vardır, geri kalmışlardır; iktidarı alanlar muasırlariyle aradaki mesafeyi kapatmayı gaye bilirler. Bu noktada hiç kimsenin hiç kimseyle İhtilâfı yoktur; bu, yirminci asrın ikinci yarısında "hükümet" deyince natura gelen husustur. Hükümetler "Jandarma hükümet" olmaktan çoktan çıkmışlardır. Millete karşı yüklendikleri vazifelerin başında "daha müreffeh bir hayatın temini" gelir. Bu İngilterede de böyledir, Rusyada da..

Halbuki Adnan Menderes kabinesinin, bu bakımdan tek orijinal tarafı belirli ve müşterek gayeyi tahakkuk ettirmek için seçtiği yoldur. Cumhuriyet Halk Partisi de memleketi kalkındırmak azmindedir, iktidarda bulunduğu zaman buna çalışmıştır. Bunun için kendisine bır yol seçmiştir, o yolun gayeye giden en iyi yol olduğuna kanidir. Cumhuriyetçi Millet Partisi de aynı durumdadır; onun da kendine mahsus bir iktisadî politikası vardır, memleketin o politikayla kalkındırılabileceğine kanidir. Hattâ Demokrat Parti içinde bir çok kimse Adnan Menderesin takip etliği yoldan daha iyisinin bulunduğuna inanmaktadır. Her vatandaşın kalkınma istikametinde fikirleri, düşünceleri olabilir. Bir demokraside bunların tartışılmasından daha tabii ne vardır T Ancak totaliter idarelerdedir ki iş başında bulunanların yaptıkları tabu saydır, onların etrafında münakaşaya cevaz verilmez ve milletlerden "bir gayrı muayyen istikbalde gerçekleşecek müreffeh vatan" için halde sıkıntı ve eziyet çekmeleri talep edilir, bu sıkıntının zaruri sıkıntı olup olmadığını tahlile çalışanlara hain damgası vurulur. 'İktisadî istiklâl savaşı" edebiyatı bize o diyarlarda piyasaya sürülen edebiyatları pek ziyade hatırlatmaktadır.

Ortada "İktisadî istiklâl savaşı" yoktur. Ortada hepimizin arzuladığı daha mâmur ve daha müreffeh Türkiyenin inşası vardır. Bu yolda beş senedir Adnan Menderes hükümeti bir muayyen politika takip ediyor. Beş sene sonra vardığımız noktada, bu politikanın yanlışlığı anlaşılmış bulunuyor. Şimdi bır takım vatandaşlar - içlerinde muhalifi .tarafsızı, demokratı var - yolun değiştirilmesini uygun görüyor. Adnan Menderes hükümetinin iktisadî politikasının başarısızlığını ilk söyleyen muhalifler değildir; bizzat hükümet bir iktisadî politikanın temelini teşkil eden liberasyon, takas veya kredili ithalât gibi kararlarının neticelerinden memnun kalmayıp bunları iptal etmiştir. Yolun yanlışlığını bu iptallerden daha iyi ne isbat edebilir ki? Beş sene sonra vardığımız sıkıntılı mevkide bu yanlış kararların tesirini inkâra imkân mı vardır? Eğer bugün elimizde, en zaruri maddeleri getirtebilmek için kâfi döviz bulunmuyorsa bunda memleketin kapılarını harice alabildiğine açan liberasyon kararını alan hükümetin mesuliyeti yok mudur? Bu hükümet, Adnan Menderes hükümetinden başkası değildir.

Hedefle yolun seçimini birbirine karıştırmaya çalışmak ve bu karışıklığın üzerine bir takım edebiyat bina etmeğe kalkışmak eğer gaye olarak memleketin iyiliği değil, iş başındakilerin ne pahasına olursa olsun iş başında kalmaları keyfiyeti seçilmemişse - elbetteki bir demokraside hiç, ama aklı başında hiç kimseyi aldatamaz. Bunun böylece bilinmesinde büyük fayda vardır.

Saygılarımızla

AKİS

YURTTA OLUP BİTENLER

Muhalefet

İsmet İnönü
Başlı başına hadise

Yükselen kota

Her şey o gün İsmet İnönünün İstanbulda Taşlıktaki evinde yalnız kalmasiyle başladı. Hava oldukça sıcak, vakit akşam üzerine yakındı. Muhalefet lideri İngilizce haftalık gazetelerini - Economist, Manchester Guardian.. - okudu, denizi seyretti, sonra kalkıp arkadaşlarını görmeye gitmeğe karar verdi. Evden çıktı, Cağaloğluna indi, bir ahbabını ziyaret etti, oradan yürüyerek Parti merkezine uğradı. Sokakta kendisine rastlıyanlar hürmet ve ondan da çok muhabbet, hepsinden fazla hayretle bu açık bej renk elbiseli, ince şapkasının kenarından beyaz saçları görünen yaşlı, fakat dinç insana bakıyorlardı. İsmet İnönüyü hepsi tanıyorlardı, onu kendi aralarında görmekten memnun oluyorlardı. Bilhassa kadınlar Muhalefet liderini, gözlerinde hakiki bir şefkatle takip ediyorlar, çocuklarını gönderip elini öptürüyorlardı. İsmet İnönü hemen her sabah dokuz buçuk vapuruyla Kadıköye geçiyor, oğlunun Çiftehavuzlardaki yazlık evinden denize giriyor, öğle vakti tekrar İstanbula dönüyordu. Bu vapur seferleri de bir âlem oluyor, sivilinden resmisine herkes Muhalefet liderini sevgiyle selâmlıyor, fırsat bulanlar yanma yaklaşıp iyi hislerini izhar ediyorlardı. Bu halkın içinden kopup gelen bir tezahürdü. O gün Cağaloğlunda da aynı şeyler oldu. İsmet İnönünün dokuz yıl

Rağbet Görmeyen Müessese

Cüneyt ARCA YÜREK

Sandalyenin çok tatlı olduğunda zerrece şüphe yoktur. Eğer bu kadar tattı olmasaydı peşinde böylesine aşk ve şevkle koşulur muydu? Ama akıllı adam odur ki çıktığı yerden inmesi icap etti mî, tereddüt duymadan gerekeni yapabilsin. Zira bazı inişler vardır, daha da yüksek yerlere tırmanmak için insana icap eden hızı verir. Buna mukabil kalmaktaki İsrar, bazen telâfisi gayrı kabil sukutların sebebini meydana getirir.

Fakat bahis mevzuu saha politikaysa bu şans! mütalâaların ve hesapların yanı sıra Ur de vazife hissi, vazife mesuliyeti belirir. İşin normali ve güzeli şudur: sandalye bir vasıtadır, gaye memlekete hizmettir. O sandalyede insan fikrini takip edebildiği müddetçe oturmalıdır. O sandalyenin hakkım verebildiği müddetçe orada kalmalıdır. Bu imkân elden çıktı mı, tasvip edilmeyen bir politikanın tatbiki işi omuzlara yüklendi mi vazife hissini müdrik kimselerin yapacağı şey sandalyenin bütün tadını bir tarafa elinin tersiyle itip, çekilmektir. Buna, batı âleminde "istifa" diyorlar. Asırların tecrübesi göstermiştir ki istifa müessesesinin İyi işlediği memleketlerde keyfî idare ve zulüm gerilemiş, bu mü essese iyi kullanıldığında keyfi idare ve zulüm taraftarları takkelerini önlerine koyup düşünmek zorunda kalmışlardır.

Ben bu mecmuanın umumi neşriyatını idare ederim. Mecmuayı alâkadar eden işlerde elbette ki son söz hakkı benim değildir, gazetenin sahibinindir. Ama bana bir vazife verilmiş, ben de bu vazifenin mesuliyetini üzerime almışıradır. O bahiste benim fikrimin mutlaka hesaba katılması lâzım gelir. Mecmuanın bir istikameti, bir politikası vardır. Ben bunun tatbikini, mutabık olduğum müddetçe deruhte ederim. Eğer istikameti, eğer politikayı doğru ve faydalı görürsem, vazifede kalırım. Fakat bir gün gazete sahibinin aklına eser de şuna buna borç takmak suretiyle mecmuayı kalkındırmaya heves ederse bunun mahzurlarını kendisine anlatmağa, yolun iyi olmadığı hususunda onu iknaya çalışırım.

Israr ettiği takdirde, özür diler ve çekilirim. Maaşımı almakta devam etmek, sıfatınım verdiği cakadan faydalanmak tein mutabık bulunmadığım yolda adım atmam. Gene bir gün gazete sahibinin aklına eser de "hâdiseler ne olursa olsun şu partiyi körü kürüne tutacak, icap ederse haberleri tahrif edeceğiz, karşı partiye de alabildiğimize küfrederek yükleneceğiz" derse ayni şekilde fikrimi söyler, böyle yapmamamız gerektiğinin mucip sebeplerini önüne sererim. O kararından caymazsa, ben vazifemden ayrılırım. Nihayet başka bir gün müessesenin idaresini mazisi karışık, hırsızlığı müsellem, rüşvet alıp yazı yazdığı ortaya çıkmış bir adama verir, onu kendisine ortak yaparsa şapkamı başıma geçirir ve o zatı şerifle teşriki mesai etmektense çıkar giderim. Bunlar dünyanın en tabii hareketleridir. Eğer mecmuanın içinde mesul mevkide bulunmadaydım, sadece yazımı yazıp hayatımı kazansaydım aldırmazdım. Ama madem ki bir mesuliyetim, altımda bir sandalyem vardır onların hakkını vermek benim için şeref borcudur. Elbetteki başka bir yol daha vardır: paramı alır, sandalyamda oturur, gazete sahibinin dediklerine boyun eğer fakat kapalı kapılar arkasında, dostlar arasında onun aleyhinde atıp tutar, girdiği yolun çıkar yol olmadığım söylerim. Kendimi aldatmamak istersem yolda beni görenlerin de benim hakkımda başka bir şey düşünmediklerini kabul ve itiraf ederim.

Ama benim böyle hareket edeceğimden emin olduğu için gazete sahibi, istifama yol açacak hareketlere girişmekten içtinap eder. Aklına eseni yapmaz, benimle ve mecmuanın mesul mevkilerindeki diğer arkadaşlarla istişare eder, bazı noktalarda bizim kendisinden iyi düşünebileceğimizi hesaba katar, son söz daima kendisinin olmakla beraber yalnız kalması ihtimalini unutmaz. Biz çekilirsek o, dediklerini itirazsız kabul edecek kimseleri bulamaz mı? Bulabilir. Ama aptal olmadığı için bunun kendi ve mecmua hayrına bir hareket teşkil etmiyeceğini anlar.

Bunlar akla gelebilecek misaller içinde en ehemmiyetsizleridir. Mühim olan "istifa müessesesinin" faydasının ve kullanılmasındaki lüzumun anlaşılmasıdır. Medeni insanlar için, gerektiği zaman bu müesseseye baş vurmak kati bir zarurettir. Hiç bir şey dürüst bir adamı benimsemediği, tasvip etmediği işlerin mesuliyetini paylaşmaya icbar etmez. Menfaat ve küçük hesaplar hariç.. Parlak sebepler bulmağa çalışmak kendini aldatmaktan başka bir şey değildir. Hele insanın mesuliyetini paylaştığı islerin ve teşriki mesai etmek zorunda bırakıldığı kimselerin arkadan aleyhinde bulunması küçüklüğün en büyüğüdür.

evvel Meclise ön kapıdan giremediği için arka kapıdan dolaştığı söylenen İsmet İnönü olduğuna inanmak için bir milyon şahit lâzımdı. Partisinin iktidardan düşmesinden bu yana geçen beş yıl onu "halkın 1 numaralı sevgilisi" yapmıştı. Bundaki en büyük paym Demokrat Partide ve onun liderlerinde bulunduğundan ise şüphe bile edilemezdi. Muhalefetteyken tenkid ettikleri her şeyin, iktidara geçince daha da aşırısını yapanlar halkın gönlündeki yerlerini elbette ki başkalarına bırakmak zorunda kalacaklardı. Buna İnönünün tarihi şahsiyeti *ve* vatana hizmetleri eklenince netice bundan başka bir şey olamazdı.

Fakat o gün asıl tezahürat, Parti binasından çıkınca oldu. İnönünün orada bulunduğunu öğrenenler yola dolmuşlardı. Genel Başkan binadan yanında İstanbul İl Başkanı bulunduğu halde ayrıldı ve aşağıya doğru yürüdü. Kalabalık gittikçe artıyordu, İnönünün arkasında muazzam bir topluluk birikmişti. Muhalefet liderini görenler guruba katılıyorlardı. Bir gezinti kısa zamanda ve kendi kendine hadise mahiyeti aldı. Bâbıâliden inildi. Sirkeci ve Eminönü geçildi. Bir çok yerde polisler trafiği durduruyor ve İnönüyü selâmlıyarak kendisine yol veriyorlardı. Tramvaylarda ve otobüslerde geçenler Muhalefet liderini birbirlerine gösteriyorlardı. Doğrusu istenirse İnönü bütün bunlardan pek az haberdardı, yanındaki partililerle hasbıhalde bulunuyordu. Hava serinlemişti, yürüyüş iyi oluyordu. Karaköye gelindi, İnönü oradan otomobile binecekti. Peşindeki halk "Tayaya.. Şaşaşa.. İsmet Paşa çok yasa.." diye tezahürat yapıyor, alkışlıyordu. Bazıları otomobili havaya kaldırmaya teşebbüs ettiler, kendilerine güçlükle mani olundu. Muhalefet lideri biriken halkı şapkasiyle selâmladı, evine müteveccihen

Tebrikname

*Beş sene içinde memlekette nasıl bir kalkınmanın gerçekleştirildiğini millet göster***mek** *maksadile başbakan Adnan Menderes en yakın mesai, fikir ve ideal arkadaşı Dr. Mükerrem Sarolu Karadeniz kıyılarına göndermiş bulunuyor.*

Kendisini bu mükemmel seçimden dolayı kalbimizin bütün samimiyetiyle tebrik ederiz. Hakikaten beş sene içinde dedikleri gibi hemen sıfırdan başlayarak nasıl kalkınıldığını göstermek için bütün memlekette Dr. Mükerrem Saroldan daha muvafıkını bulmak pek, ama pek zordu.

ayrıldı. Hayli zaman vardı ki sokağa her çıkışı ivazsız ve takı zafersiz sevgi gösterilerine vesile oluyordu. "Ne o taraftan, ne bu taraftan" vatandaşlar - ki 1950 de ittifaka yakın ekseriyetle Demokrat Partiye rey vermişlerdi - yanıldıklarını ciddi surette düşünmeye başlamışlardı. İktidara geliş tarzından yıllar yılı bu millet tarafından iktidarda tutulacağı sanılan Demokrat Parti bir takım vahim hatalar, mânâsız inatlar ve vehimler yüzünden beş sene içinde inanılmıyacak kadar büyük kayıplara uğramıştı.

Anadolu ve Kasım Gülek

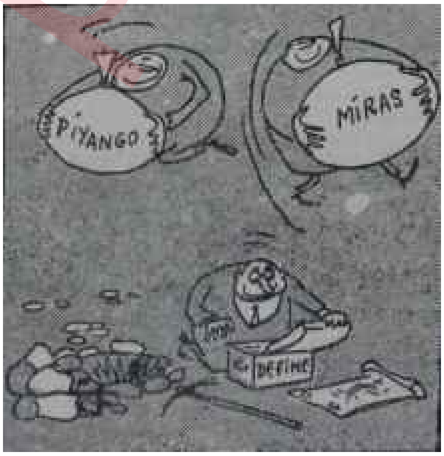
İstanbulda durum bu iken Kasım Gülek Cumhuriyet Halk Partisinin Ankaradaki sarı boyalı kârgir binasındaki küçük odasında kendisini ziyarete gelenlere yeni döndüğü. Anadoluda edindiği intibaları anlatıyordu. Bu intibalar için kullandığı kelime "fevkalâde" idi. Bilhassa Güney, yavaş yavaş Halk partisinin meşhur tâbirle - sağlam bir kalesi haline geliyordu. Demokrat Partiyi en ziyade hararetle tutanlar dahi yavaş yavaş sırt çeviriyorlar. Halk Partisine gelmeseler bile öteki muhalefet partisinin, Cumhuriyetçi Millet Partisinin saflarına katılıyorlardı. Teşkilât her zamankinden kuvvetliydi ve işin Kasım Güleğe göre güzel tarafı yeni bir ruhun esmesiydi. Bu ruh, 1950 nin arefesinde Demokrat Partiye hâkim olan ruhtu. Genel Sekreter, söylemiyordu ama Demokrat Partiye de 1950 den evvel Cumhuriyet Halk Partisine hakim olan ruh tamamiyle- sinmişti. Sevimsiz kimseler politika icabı diye liderler tarafından tutuluyor, başka sevimsizler ağızlarında küfür edebiyatı sözüm ona propaganda turnesine çıkarılıyor, teşkilâtın içinde kaynaşmalar oluyor, nüfuz ticareti her yerde alıp yürüyordu. Münevverlerin Demokrat Partiden ayrılması vuku bulmuştu, şimdi halk kütleleri çekilen sıkıntılar karşısında onlara katılıyorlardı. Birinciler Halk Partisine, ikinciler Cumhuriyetçi Millet Partisine gidiyorlardı.

CHP. teşkilâtı, ihtimal ki biraz fazla iyimserlikle, hemen her yerde demokratları şimdiden geride bıraktıklarını iddia ediyor, bir seçim olduğu takdirde neticenin bir yıl evvelkinden bambaşka şekilde tecelli edeceğini bildiriyordu. Kütlenin derin tabakalarında vaziyetin keşfine imkân yoktu, fakat satıhta hakikaten muhalefet 1955 yılının bu ikinci yarısında iktidardan çok daha kuvvetli görünüyordu. Çok daha kuvvetli ve çok daha hareketli.. Hareketi, hadiseler kendiliklerinden yaratıyor ve Demokrat Parti bu hakikati görmemekte şaşılacak bir inat gösteriyor, sertlikle her şeyin halledilebileceği gibi sakat bir düşünceye kendini kaptırıyordu. Anadolunun pek çok tara-

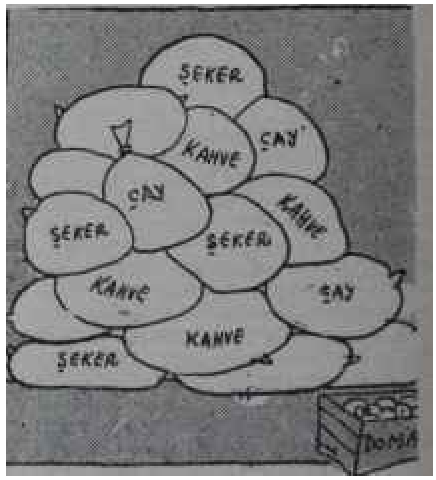
Bir halk tekerlemesinin ilhamı

BENİM AĞAM ZENGİNDİR
BENİM AĞAM ZENGİNDİR...

BU ZENGİNLİK NEDENDİR?
BU ZENGİNLİK NEDENDİR?

ŞUNDAN BUNDAN
SUNDAN BUNDAN,,

fında da vatandaşlar bu halin sebebini bir türlü anlayamıyorlar, şaşıp kalıyorlardı. Sanki Demokrat Parti ilk seçimde iktidarı muhalefete terketmeye azmetmişti. Zira bu memlekette iktidarın artık sert tedbirlerle muhafaza olunamıyacağını, iktidarda kalmak için iyi hizmetin şart bulunduğunu, ezilmek istendikçe muhalefetin kuvvetlendiğini çocuklar bile görebiliyordu.

Parti Meclisini bekleyen iş

C.H.P. Meclisinin toplantısına da iki hafta kalmıştı. Bu toplantının evvele alınacağına dair haberler asıl-, sızdı. Böyle bir ihtiyaç hissedilmiyordu. Fakat Meclis, mahalli seçimlere katılıp katılmama hususunda karar alacaktı. Partililer bu mevzuda iki büyük kısma ayrılıyordu. Seçimlere iştirak taraftarları daha ziyade küçük yerlerdendi. Bunlar partilerinin bilhassa şu son yaz aylarında kaydettiği fevkalâde terakki karşısında bir zafer kazanacaklarından emindiler. Onun için seçime girmek istiyorlardı. Bir çok belediyenin Genel seçimlerde Halk Partisinin elinde olması elbette ki fayda sağlıyacaktı. Bulundukları yerlerde halkın Demokrat Partiden soğuduğunu gözleriyle görüyor, âdeta elleriyle tutuyorlardı. Bunun yanında Belediye başkanı veya Belediye Meclisi üyesi adayları da bu cereyanı hararetle destekliyorlardı.

Buna mukabil büyük yerlerde oturanlar ve hadiselere daha tepeden bakmak fırsatını bulanlar seçimlere katılmanın faydasız, hattâ zararlı olacağı fikrindeydiler. Bir defa doğru dürüst kampanya yapmak hakkı muhalefete tanınmıyordu. Dr. Mükerrem Sarolun muhalefeti tavsif için kullandığı tâbirlerin en, ama en hafifini iktidar için kullanacak muhalif hatip Hükümetin nüfuzunu kırdığı, Meclisin manevi şahsiyetini tahkir ettiği veya Cumhurbaşkanına hürmetsizlik yaptığı iddiasiyle hüküm giymeden tevkif olunurdu. Bu şartlar altında seçime girilebilir miydi? Bırakınız meydan nutuklarım, bizzat bakanlar radyolarda muhalefeti en şiddetli şekilde itham ediyorlardı; muhalefet ise bunlara mukabele etmek hakkına sahip değildi. Bir takım masum vatandaşları, "seçim kazanacağız" diye mutazarrır etmekte mâna yoktu. Sonra seçimler kazanılsa bile muhalif belediyelere hayat hakkının tanınıp tanınmıyacağı meçhuldü. Daha doğrusu tanmmıyacağını misaller gösteriyordu. C.H.P. nin kazandığı muhtar seçimleri bile mütemadiyen yenilenip duruyordu. Seçim kanununda son yapılan tadiller ise muhalefete göre değil.. Demokrat Partinin Adnan Menderesten sonra kongrelerde en fazla alkış toplayan 2 numaralı ileri geleni Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu da tadillerin müzakeresi sırasında aynı tezi savunmuştu. Hattâ ve hattâ bugün bakanlık yapmakta olan Samed Ağaoğlu 2 Mayıstan sonra getirilen kanunlara muhalefetini o zamanlar açıkça bildirmişti. Antidemokratik olduklarında böylesine ittifak edilen kanunlar ortadayken seçim emniyeti bir lâftan başka neydi ki?

Nihayet, kanunlardan da mühimi, iktidarın zihniyetiydi. Bu zihniyet muhalif partilerin seçimlere girmesine müsait değildi. 1 numaralı muhalefet partisinin Genel Sekreteri "memlekette sunî bir iktisadî buhran yaratmak" gibi iddia ile mahkemeye verilmişti. 2 numaralı muhalefet partisinin Genel Kurul âzası General Sadık Aldoğan ise Millet Meclisine teşriî sistemimizi beğenmemek suretiyle hakaret ettiği bildirilerek iki denemede tevkif olunmuştu, duruşmasını mevkuf olarak bekliyordu, öte yandan selâhiyetli - sıfatları bakımından - bazı iktidar mensupları orada burada tehditler savuruyorlar,

Kasım Gölek
İnönü'nün veliahtı

belâlar okuyorlar, şimşekler yağdırıyorlardı.

Seçimlere katılmama taraftarlarının bu mülâhazalarına bir de politik mülâhaza ilâve olunuyordu. Bu Şartlar altında yapılacak bir seçimi Demokrat Parti kazandı mı bunu "milletin, gidişatı, tasvibi" şeklinde ilan edecek ve demokrasinin son kırıntılarını da kaldırmak için halkın kendisine yetki verdiği mütalaasıyla tek parti sistemine dönüşü hızlandırılacaktı. Bu ise memlekete her bakımdan felâketten başka şey getiremezdi.

Muhalifler birlesiniz

İşte bu sırada iki büyük muhalefet partisi, Cumhuriyet Halk Partisi ve Cumhuriyetçi Millet Partisi arasında bir müddet evvel Ankarada başlamış olan müzakereler ve temaslar yeniden ele alındı. Halk Partisi mahallî seçimlere katılmama kararım vermeden evvel Cumhuriyetçi Millet Partisinin bu husustaki sarih niyetini öğrenmek istiyordu. Zira böyle bir karar ancak bütün muhalif partiler seçimleri boykot ettikleri takdirde mâna kazanırdı. C.M.P. nin büyük kongresi bu yetkiyi Genel İdare Kuruluna vermişti. Kurultay ise C.H.P. Meclisine.. Şimdi bir mutabakata varılmasına çalışılıyordu. İki muhalif partiyi geriden takip eden Köylü Partisi ise katılmamak azmindeydi.

Muhaliflerin' birleşmesine bir sebep daha vardı: Demokrat Partideki bazı kimselerin maksadı. Bunlar muhalefet partilerim kapatacaklarını açıktan açığa söylemekten çekinmiyorlardı. Şimdi bütün oklar C.H.P. ye çevrilmişti. O bir defa temizlenirse işler kolaylaşacaktı, zira C.M.P. yi susturmak daha kolaydı. Nitekim C. M. P. li liderlerin tevkifi denenmişti ve denenmekteydi. Ama C.H.P. ye ve onun liderlerine son derece vahim tehlikeler göze almaksızın kanun dışı veya hususi kanunla ilişmek mümkün değildi. Memleketin içinde ve dışında hasıl olacak reaksiyon Demokrat Partiye - bu en zayıf ânında - muhalefet partilerinden daha fazla zarar verebilirdi. Hele muhalefet partileri sıranın kendilerine gelmesini beklemeden ilk tehlike ânında müştereken hareket ederlerse Demokrat Parti içindeki o muayyen cereyanın şampiyonları oturdukları yerde kalırlardı.

Muhalefet partileri arasındaki bu temasların neticesi C.H.P. nin iki hafta sonra alacağı kararda kendini belli edecektir.

Hükümet

Derde deva: sertlik

Mamafih bu hafta reiskont haddini yüzde S ten 4,5 e çıkarmak suretiyle hükümet ekonomik istikrarı yeniden kurma yolunda iyi karşılanan bir ilk adım atmıştır.

Buna ve başka tedbirlere lüzum bulunduğu açıktır. Enflasyon ve bilhassa endüstriye ait ham madde sıkıntısı gittikçe ciddi hal almaktadır. Son iki sene içinde perakende ve toptan fiyatları dimdik yükselmiştir. Para hacmi süratle kabarmaktadır. Ücretler geçen yıl evvelki yıla nazaran yüzde 13 artmış, buna mukabil hayat pahalılığındaki yükselme yüzde 15 olmuştur. Bundan başka tediye muvazenesi de düzelmemiştir. Geçen yıl ithalât da İhracat da azalmışsa da açık 1953 deki açıktan da fazla olmuştur: İhracat 1953 te 1.109 milyon lirayken geçen yıl 938 milyona düşmüştür. Aynı zaman zarfında ithalât 1.409 milyon liradan 1339 milyon liraya indirilmişti. ' İhracattaki 171 milyon liralık düşüş pamuk ve maden ihracatındaki azalmanın neticesidir.

. . . Fakat kısa vadeli güçlüklerin halli için yabancı yardıma muhtaç kalmak işi çok ileri götürebilir. Türkiye halen çok ağır bir dış borç yükü altındadır; 1949 dan bu yana aldığı dış yardımın miktarı ise 1400 milyon lira civarındadır. Eğer dış borçları artarken ihracat kapasitesi artmazsa memleketi ilerde bekliyen sıkıntıdan ibarettir.

Yukarda ki mütalâalar bir muhalifin iddiaları değil, dünyanın en tarafsız ve iktisadi sahada en selâhiyetli haftalık mecmuası "Economist" in kanaatidir. Bu objektif görüşün hükümet tarafından yapılan açıklamalarda ortaya konulan durumla tezat halinde bulunduğu derhal göze sapmaktadır. Halbuki memleketimizin uzun vadeli bir buhranın içinde olduğunu ve kurtulmak için hükümetin halkın hoşuna gitmiyebilecek iktisadî tedbirler almaya mecbur bulunduğunu belirten bu yazının intişar ettiği haftanın ortasında radyolar ve Anadolu Ajansı Başbakan Adnan Menderesin şu sözlerini yayınlıyordu:

Türkiyenin üç bir esaslı ve halledemiyeceği derdi yoktur. Muvaffakiyet yolundayız. Şimdiye kadar yapılmış büyük hamle ve gayretlerimizin neticelerini birer birer idrak edeceğimiz zaman çok yaklaşmıştır.

-Böyle söyleyen hükümet aynı hafta, inkârı gayrı kabil bütün sıkıntıların suni şekilde muhalefet tarafından yaratıldığı mucip sebebiyle silâhlarını bir yandan bulanık suda balık avlayan muhtekir ve istifçilere, diğer taraftan iktisadi politikayı tenkid edenlere çeviriyordu. Buna mukabil alınması lâzım gelen esaslı tedbirler, bunları almak için her şeyden evvel bir buhranın mevcudiyetini kabul etmek gerektiğinden alınamıyor, halka hakiki vaziyetimiz bildirilemiyordu. Halbuki, yalnız "Economist" değil, 300 milyon dolar kredi istediğimiz Amerika da iktisadî vaziyetimizin ancak politikaya âlet edilemiyecek ciddi iktisadî tedbirlerle düzelebileceğini söylüyor ve talebimizin is'afını bu şarta bağlıyordu.

İlk tedbirlerin neticesi

Buhranın bir ekonomik, bir de psikolojik sebebe dayandığını AKİS *geçen* sayılarında da belirtmişti. Hükümetin aldığı tedbirler psikolojik sebeplerden bir kısmını ortadan kaldırdı. Başbakan Adnan Menderes kabinesiyle, D P. Genel Başkanı Adnan Menderes Genel İdare Kuruluyla 'beraber çalışmaya başlamıştı. Bu iki kurul son hafta içinde mütemadiyen toplandı, alınacak tedbirler üzerinde mütemadiyen çalıştı. Bir yandan da radyoda propaganda konuşmaları devam ediyordu. Bunların daha aylarca sürmesine karar verildi. Muhtekirlere ve istifçilere tayin edilen cezaların ağırlığının da karaborsanın bir kısmını önliyeceğinden ve saklanan malların piyasaya çıkmasını temin edeceğinden şüphe yoktu. Nitekim kurulan arama-tarama ekipleri en zaruri ihtiyaç maddelerini mahzenlerde, ambarlarda buldu. Öte yandan büyük şehirlerde kontroller Sıklaştırıldı, belediye murakıpları harekete geçtiler. Zecrî tedbirler kendi hacimlerine göre iyi neticeler veriyordu. Ancak bunların yanında ekonomik tedbirlerde de baş vurulması lâzımdı. Kabine ve Genel idare Kurulu toplantılarından sızan haberlere göre zirai mahsullerden vergi alınması işi üzerinde duruluyordu. Bilhassa Genel İdare Kurulu küçük çiftçiden vergi tarhının aleyhindeydi. - politik sebeplerden - ama büyük çiftçilerin gelirlerine bir darbenin indirilmesini doğru buluyordu. Fakat bu bir kanun mevzuuydu ve Meclisin açılmasını beklemek gerekiyordu. Meclis açılmadan temin edilebilecek gelire, Tekel maddelerine ve Sümerbank mamullerine yapılan zamla el konulmuştu. Bunların popüler sayılmayan kararlar olduğunda zerrece şüphe yoktu. Üstelik bu zamlara lüzum gören hükümetin iktisadî sıkıntının mevcudiyetini açıkça kabul edecek yerde "refah var, onun için fiyatları ayarlıyoruz" tarzında garip bir bahaneyle halkın karşısına çıkması memnuniyetsizliği arttırıyordu. Hele bir yandan hayat böylece pahalı ve güç hale getirilirken devlet kasasından yapılan ikramlar vatandaşların garibine gidiyordu. Pehriz ile lahana turşusu arasındaki fark gözden kaçmıyordu. Her halde ortada bir kararsızlığın emareleri göze çarpıyordu. Sempatik olmayan iktisadi tedbirler alınca Demokrat Parti halkın nazarında sevimsiz hale gelmekten korkuyor, bunun seçimleri kaybetmek neticesi verme ihtimali ise bazı kimseleri titretiyor, buhran geçirtiyordu. Buna mukabil o tedbirler alınmadıkça asıl huzursuzluğun sebebi olan güçlükler azalmayacak, çoğalacaktı. Bir ara çare bulundu: Muhalefeti ezmek. Böylece "istismar" imkânı ortadan kaldırılacaktı. Tabii bunun yanlış ve çıkmaz. bir yol olduğunda zerrece şüphe yoktu, Ankarada Demokrat Parti ileri gelenlerinden bir çoğu bu kanaatteydiler.

Soğukkanlılığa ihtiyat

İşte bu sıradadır ki Başbakan Adnan Menderes tarafından gönderildiği iddiasiyle Karadeniz sahillerinde • buralarda - Cumhuriyetçi Millet Partisi son ay içinde büyük terakki kaydetmişti - bir nutuk kampanyasına çıkan Devlet Bakam Dr. Müker-

Şu Küçük İsrail...

İsrail... Bir küçük devlet! Üstelik, kuruluşunun üzerinden on sene bile geçmedi. Henüz çocukluk değil, bebeklik devresinde.. Bari sulh ve sükûn içinde mi büyüyor? Hayır. Dört bir tarafı yeminli düşmanlarla dolu. Hepsi her an komşularını boğup öldürmek için fırsat kolluyor. Ne coğrafi vaziyeti, ne maruz bulunduğu dış tehlikeler, ne de karmakarışık milletin hususiyetleri ferahlığa müsait. İşte bu devlet geçenhafta bir hükümet buhranına maruz bırakıldı. Moshe Sharett kabinesi istifa etmek zorunda kaldı.

Hâdisenin sebebi bir skandaldir. Hadise şimdi "Kastner meselesi" diye biliniyor. Kastner yüksek bir memur ve iktidardaki Mapai partisinin nüfuzlu azalarındandır. Gruenwald adında bir gazetesi Kastner'i yarım milyon Macar yahudisinin nazi kamplarına atılmasına alet olmakla suçlandırmış aleyhinde kampanya açmıştır. Kastner kendisine hakarette bulunduğu iddiasiyle gazeteciyi dava etmiş, fakat Gruenvvald isnadını ispata muvaffak olmuştur. Bunun için de ortaya delilleri dökmüştür. Kudüs mahkemesi gazeteciyi sadece iki buçuk Türk liralık para cezasına mahkum etmiş ve bir tanesi hariç doğruluğuna kanaat asına Kastner aleyhindeki ithamların doğruluğuna kanaat getirdiğini kararında bildirmiştir. Bunun üzerine iktidar Kastnertn müdafaasını üzerine almış, savcı kararı temyiz etmiştir. Ama kabine de istifa zorunda kalmıştır.

Gıpta etmemek elden gelmiyor.. Şu küçük İsrail! Ama orada mesuliyet mevkiindeki bir adamın aleyhinde neşriyat yapan gazeteci mahkemeye verilince sulh hâkimi ona "hükümetin nüfuzunu kırıcı neşriyat yaptı" diye hüküm giymeden tevkif etmiyor, zavallıcık derhal hapishaneye gönderilip sıfır numarayla saçları kesilmiyor, duruşması sırasında isnadını ispat hakki kendisine tanınıyor ve o deliller gösterip sadece iki buçuk liralık para cezasiyle kurtulabiliyor, buna mukabil isnad olunan suçu işlemiş davacı umumi efkâr önünde mahkûm ediliyor. Tabu bu da, onu tutan kabinenin devrilmesine yol açıyor. Ama kabinenin başındaki Moshe Sharett duruşma devam ederken İsrail Meclisi Knesset'in kürsüsüne çıkıp gazeteci aleyhinde asılsız ithamlarda bulunmuyor, mahkemeye tesir etmeye çalışan da olmuyor. Başbakan karardan sonra bu kararı veren hâkimler hakkında ad ileri geri lâflar etmiyor. Hem de İsraü gibi küçük, düşmanlarla çevrili, sıkıntılı vaziyette bir memlekette.

Ama işte bu yüzdendir ki İsrail, karışık Orta Doğuda en kavvetli ve en müstakar devlettir. Demokrasinin faziletini bilmemezlikten gelmek memleketlere pek çok şey kaybettirir.

rem Sarol derdimizin ne olduğunu büyük bir vuzuhla umum! efkâra Samsundan bildirdi ve bu sözleri radyolarda ajanslar bütün kulaklara doyurdular. Dr. Mükerrem Sarola göre Menderes ve hükümeti "vatanı refaha kavuşturmak hususunda cezbe halindeydi". Cezbe halinde... Bunun manası "aklı selimle alakası yok" tan başka bir şey değildir. Simdi cezbe halinde bulunmayıp hadiseleri soğukkanlılıkla mütalâa eden, iyiyi ve kötüyü ölçüp biçen, kararlarını da ona göre ve soğukkanlılıkla veren bir hükümete olan ihtiyacımız büsbütün meydana çıkıyordu. Pek çok Demokrat, Menderes ve hükümetinin Sarolun bahsettiği o cezbe halinden çıkabileceğine ihtimal vermiyordu. Bir C.H.P. ileri geleni ise:

"— Dr. Mükerrem Sarolu böyle Allah söyletiyor" mütalâasında bulundu.

Cezbe hali, ekonomik istikrarla beraber memlekette siyasi bir huzursuzluğun da başladığını gösteriyordu. Hükümet tebliğinde muhalefet, Meclisin tatil olmasının arefesinde Amerikayla müzakerelerin ilk safhasının muvaffak olamıyacağını haber alarak kampanya açmakla suçlandırılıyordu. Ama böyle söylemekle hükümet de müzakerelerin muvaffak olmadığını bildiğini itiraf etmiş olmuyor muydu? O halde Meclisin tatile girmesini niçin desteklemişti? Bu durumda Meclis, hükümetin en kıymetli yardımcısı olabilirdi. Yoksa hükümet Meclisin tatile girmesini, bu sebepten mi istemişti? Bunlar cevaplandırılması gereken suallerdi.

Sonra ekonomik sıkıntılar muhalefete çatmakla nasıl önlenebilirdi? Vatandaşlar hattâ Ahmet Emin Yalman gibi demokratların en sağlam müdafileri mevkiindeki vatandaşlar bunu anlıyamıyorlardı. Bizzat Yalmana göre Demokrat Parti, artık eski "halkın sevgilisi" değildi. Bilâkis parti çok şey kaybetmişti. Vatan gazetesinin başyazarı şöyle diyordu:

Bir hükümetin dün halkın sevgilisi olduğuna hatırlıyarak her şeyin öylece kaldığım sanması bir hatadır. Eskiden biriken güven hazır hazır, mirasyedice sârfedilirse mutlaka sonu gelir. Demagoji hareketleriyle ortalığı avutmaktan ziyada kafası isleyen vatandaşı ikna etmek ve samimi bir iman yaratmak hissiyle hareket edilmelidir. Demagoji mahiyetinde avutma tezahürlerinin ömrü kısa . olur. Bu nevi hareketler, mukavemetler ve aksülâmeller yaratabilir ve hoşnutsuzluk dalgaları şeklinde dönebilir.

Bu sözlerin doğru olduğunda zerrece şüphe yoktur. Ekonomik sıkıntılar ortada dururken bunların topyekûn inkârı ve iktisadi tedbir alacak yerde siyasi hücumlarda bulunulması hiç kimsenin - Demokrat parti içindeki bir kaç müfrit hariç - hiç kimsenin hoşuna gitmiyordu, D. P. Genel Merkezinden harekete geçmesini istemiş bulunan teşekilât da boş hücumlarla pek bir şeylerin değişmediğini yavaş yavaş farkediyordu.

Hükümetin kendi yanlış hesaplarını kabul etmesi ve ona göre hareket etmesi lüzumu gittikçe kuvvetlenen bir kanaat olarak yayılıyor, ölçüsüz konuşmalar bu kanaati kuvvetlendiriyordu. Her halde Menderes hükümeti, kendi erkânından birinin ifadesine göre içinde bulunduğu cezbe halinden kurtulmalı, realitelere daha realist gözle bakmalıydı. Aksi yoldaki her adım hükümeti ve bütün mensuplarını biraz daha zayıf düşürüyordu.

Hava nasıl düzelir

Bir yandan hükümet, muhalefete şiddetle çatarken diğer taraftan hükümet erkâniyle yakın teması bulunan ve onları sıkı sıkıya tutan bazı gazeteciler - Halkçı gazetesi başyazarı, Yeni Sabah gazetesi başyazarı, rahmetli Ali Naci Karacan - mülhem olduğu hissedilen bir tarzda durumdan şikâyet ediyor, partilerarası münasebetlerin düzelmesi için bir zemin hazırlamaya çalışıyorlardı. Onların kanaatince münevverler anlaşmalı, kavga ve kırgınlık havası dağıtılmalıydı. Münasebetlerin bozulmasındaki kabahati muhalefete yüklemek kampanyan fiyaskoyla neticelendiğinden - "Economist" bile buna sebep olarak hükümetin meselâ gazetecileri tevkif etmek veya tesislerini hazineye intikal ettirtmek arzusundan vaz geçmemiş bulunmasını göstermektedir -kabahatin kimde olduğunun araştırılmasına lüzum bulunmadığını bildiriyor, liderleri ge-

Ya Bizimkiler Nerede

Avrupa, şu son haftalar içinde çok hararetli faaliyete sahne oldu ve bilhassa Strasburg bu faaliyetin ilk merkezi rolünü oynadı. Avrupa Konseyinin dışişleri bakanları orada toplandılar ve Cenevrede bugünlerde başlayacak Dörtlü Konferanstan evvel kıt'anın durumunu, doğu-batı münasebetlerini müzakere ettiler. İngiltere Dışişleri Bakam Harold MacMillan, Almanya Dışişleri Bakanı von Brentano, Fransa Dışişleri Bakanı Antoine Pinay orada müttefikleriyle buluştular, fikir teatisinde bulundular.. Çalışmalara katılanların arasında Türkiye Dışişleri Bakanının adını boşuna aramayınız, bulamazsınız; o çok mühim toplantılarda memleketimizi Bakanlar Kurulanım selâhiyetli bir azası değil, Paristeki Büyükelçimiz temsil etti. Numan Menemencioğlunun dirayetinden şüphe etmek aklımızdan geçmez, ama eğer kendisini pek beğeniyorsak yeniden Dışişleri Bakam yapalım. Yoksa, bütün memleketlerin kendilerini bakanlariyle temsil ettirdikleri bir toplantıya sadece Büyükelçi payesindeki bir delegeyle iştirak etmek sözümüzü duyurmanın en emin yola değildir.

Kaldı ki Strasburg'daki bu toplantının bizim için hayati bir ehemmiyeti daha vardı: Kıbrıs meselesi. Yapılacak üçlü toplantıdan evvel İngiltere Dışişleri Bakaniyle fikir teatisinde bulunmak çok faydalı olurda. Nitekim toplantıya gelen Yunan Dışişleri Bakam Stefanopulos bu fırsatı kaçırmadı ve iki devlet adamı arasında yapılan görüşme günün hadisesi oldu. Yunanistanın üçlü toplantıya katılma kararını vermesi MacMillan - Stefanopulos müzakeresinden sonra gerçekleşmiştir. Sadece bu bile Dışişleri Bakanları toplantısına Dışişleri Bakam seviyesindeki bir temsilciyle katılmamış bulunmamızın mahzurunu göstermektedir.

Dışişleri Bakanlarının arkasından Avrupa Konseyi memleketlerinin Tarım Bakanları bir konferans akdettiler. Orada da bizim Tarım Bakanının adını boşuna aramayınız, yoktur. Tarım Bakanları konferansında da Türkiyeyi temsil eden, Paristeki Büyükelçiliğimiz mensuplarıdır. Halbuki top,-lantı, kendi sahasında Dışişleri Bakanları toplantısı kadar mühimdi. Türkiye ise her şeyden evvel bir ziraat memleketi değil midir ve gelirinin en büyük kısmını zirai mahsullerden sağlamamakta mıdır?

Konferanslarda bakanlarımızı görmeye görmeye batılıların "acaba Türkiyede Bakan yok mu?" zehabına kapılacaklarından endişe edilse her halde yeri olur. Halbuki bizim bakanlarımız vardır ve o toplan t darın yapıldığı tarihte ikisi - Celâl Yardımcı ve Kemal Zeytinoğlu - yabana memleketlerdeydiler. Ama tetkik seyahatinde.. Bir tanesi turistik ziyaretler yapıyor, Almanyanın veya Avusturyanın güzel yerlerini dolaşıyor; öteki Washington veya New Yorkta şerefine gene Türklerin verdiği kokteyllerde, ziyafetlerde bulunuyordu. Seyahatlerinden maksad, "bakanlıklarını alâkadar eden husuları tetkik" idi ve haftalarca sürecekti.

Ne garip usullerimiz mevcut! Her memlekette tetkiki teknik adamlar, siyasî temasları politikacılar yapar. Bizde "tetkik" bakanların payıdır, siyasî toplantılara ise teknik adamları gönderiyoruz. Acaba birincisi kolay ve rahat, ikincisi çetin ve yorucu diye mi? Ne birinden, ne ötekinden bir türlü müsbet netice alamayışımızın sebeplerini hâlâ uzun uzun düşünmeye lüzum mu var?

Low'un karikatürü
Uyusun da büyüsün

ne bir masa etrafında toplanmaya davet ediyordu. Halbuki kabahatin kimde bulunduğu araştırılmış bulunsaydı, iyi havayı yaratmak için nelerden kaçınmak gerektiği meydana çıkardı. Adnan Menderes o hava devam ettiği sırada bir tek iyi adım atmış bulunsaydı, demokrasi yolunda bir tek müsbet icraat gösterseydi her şey hallolunabilirdi. Buna mukabil Meclis gurubunda hiç bir şey yapmıyacağını gururla ilân . etmiş, arkadan bir gazeteci hüküm giymeden "hükümetin nüfuzunu kırmak" suçuyla itham olunarak hapsedilmiş, bir başka gazetenin tesisleri hakkında hazine muvazaa isnadiyle dava açmıştı. Bunlar muhalefetin "Niçin?" sualini kendi kendisine sormasına vesile vermiş ve sualin cevabı iyi havayı fırtınaya çevirmiştir.

Bu, iyi havanın hangi şartlar altında geri gelebileceğini gösterir. Demokrat Parti iktidarı antidemokratik gidişi fiilen terketmeli Ve bunun müsbet demlerini ortaya koymalıdır. Artık muhalefet ancak bundan sonra elini uzatabilir. Zira ağzı sütten yananın yoğurdu üfliyerek yemesinden daha tabii bir şey olamaz. Yoksa Muhalefet liderlerine Halkçı gazetesinin başyazarı yolundan ulaşmaya çalışmak, onun tavsiyelerine kulak vermek, tehditler savurma şıkkını tercih etmek, şunun-veyahut bunun yakınının başına Demokles kılıcı asmak bedelini ödeyen usuller değildir, îyi havayı isteyenler iyi yollar denemeli, mutavassıtları ortadan kaldırmalı, hüsnüniyetlerini fiilen göstermelidirler.

Kıbrıs Meselesi

İlk ihtar!

Karikatürün üstünde - altında dünyanın ve İngilterenin en meşhur karikatüristi Low'un imzası vardı - şöyle yazılıydı:

Kıbrıslı üç akıllı adam
Bir fıçıya girip denize açıldılar
Eğer fıçı sağlamsa
Hikâye sürüp gidebilir

Bu karikatürün intişarından bir kaç gün evvel Türkiye ve Yunanistan hükümetleri İngiltereye "Doğu Akdenizi ilgilendiren meseleleri görüşmek" üzere yaptığı daveti kabul ettiklerini bildirmişlerdi. Davetin yapıldığını bizzat Başbakan Anthony Eden Avam Kamarasında - bizde Meclis tatil olmuştur ama Avam Kamarasının çalışmaları devam ediyor - haber vermiş ve milletvekilleri memnuniyetlerini izhar etmişlerdi. Konferansın Doğu Akdeniz meseleleri namı altında Kıbrıs işini görüşeceğinden hiç kimsenin şüphesi yoktu.

Konferans haberi İngilterenin her çevresinde iyi karşılanmıştı. Zira İngilizler bomba sesinden hazzetmezler ve Kıbrısta bombalar patlamaktadır. Bu bakımdan Majestenin hükümetinin böyle bir dâvanın mevcudiyetini kabul etmeye yanaşmasını Yunanlılar bir zafer gibi karşılamışlardı. Sevgili komşularımızın hoşlanmadıkları nokta Türkiyenin konuşmalara katılmasıydı. Konferans "mümkün olduğu kadar erken bir tarihte" Londrada yapılacaktı. Toplantıda İngiltereyi Dışişleri, Savunma ve Müstemlekeler bakanları temsil edeceklerdi. Yunanistan namına Dışişleri Bakam 'Stefanopulosun bulunması bekleniliyordu. Türkiyeden ise ses seda çıkmamıştı. Sadece hususi bir ajans Seyfullah Esinin upuzun bir müddetten beri açık bekliyen Londra Büyük Elediğine tayin edildiğini haber vermişti. Fakat konferansa Ankaradan da birinin gitmesi lâzımdı. Bunun Başbakan Yardımcısı Fatin Rüştü Zorlu olması çok muhtemeldi eğer gözden düşmediyse -. Kendisine belki Millî Savunma Bakanı Ethem Menderes de refakat edecekti.

Kabahati başkasında bulmayalım

Kıbrıs meselesi bir dönüm noktasında bulunuyor. Bu noktanın Yunanlılar için müsait manzara gösterdiğini inkâra imkân yoktur. Atina hükümeti Ankara hükümetinden daha iyi çalışmış ve meselenin müzakeresini temin etmiştir. Hatırlarda olduğu üzere İngiltere Yunanistanın Birleşmiş Milletlere müracaatı üzerine Kıbrıs davasının sadece İngiltereyi alâkadar eden bir dâva olduğunu söylemişti. Bu tavır ise üçlü konferansın toplantıya çağrıldığı günün arefesinde dünyanın en ciddi gazetesi Times tarafından "budalaca" sıfatiyle vasıflandırılmıştır. Şimdi İngilterenin müzakereye yanaştığı görülüyor. Bunun, Low'un karikatüründe işaret olunduğu veçhile bir oyalama manevrası olması kuvvetle muhtemeldir. Fakat Yunanistanın arzusu açıktır: Kıbrısı Atina, hükümetine bağlamak. Bunun haricinde hiç bir hal şekli Yunanlıları ve dolayısiyle Kıbrıslı rumları tatmin etmiyecek, İngilizlere elaman dedirtmiş olan bombalı suikastler dinmiyecektir. Bu bakımdan hükümetimizin kendisine

Makarios
Becerikli papaz

Stenafapulos
Faal adam

çok azimli ve ciddi bir yol tutması bu meseleye gereken bütün ehemmiyeti vermesi icap etmektedir. Tehlikeye şimdiden işaret etmekte ancak fayda vardır: Kıbrıs Yunanlılara gidebilir. Hükümet bunu önlemek isin tedbirini almalı ve Kıbrıs giderse "kabahat muhalefetindir, onlar bu işi sabote ettiler" demek hakkına sahip olmadığını hatırlamalıdırlar. Bu meselede Demokrat Parti bütün partilerin ve tarafsızların tam müzaheretine maliktir. Adada yaşayan 100 bin ırkdaşımızın Yunan idaresine geçmesini istemiyoruz. Bunu önlemek hükümetin vazifesidir, önliyemediği takdirde bütün mesuliyet kendisine ait olacaktır ve muhalifi de, tarafsızı da kendisinden hesap soracaktır.

Halbuki şimdiden işin bizim tarafımızdan ciddi tutulmadığının emareleri mevcuttur. Strasburgdaki toplantıya delege olarak bir bakan göndermedik. Strasburgda Yunan Dışişleri Bakanı ise İngiliz meslekdaşiyle görüştü. Harold MacMillan bizim bakanımızı da bekliyordu ve bu husus Times gazetesinde toplantıdan evvel bildirilmiştir. Times Londrada bir Büyükelçi bulundurmadığımız hususuna da hükümetimizin dikkatini ekmiştir. Bu kadar mühim bir yere. aylardan beri tayin yapmamış olmamız kolay affedilir kusurlardan değildir.

İngilizler Müstemlekeler Bakanını da Kıbrısa göndermişler, Bakan, Türk ve Yunanlı temsilcilerle görüşmüştür. Görüşmenin akabinde Makarios kâtibini bir raporla Atinaya yollamıştır. Yunanlıların her şeyi son derece planlı ve muntazam yaptıklar rını görmemek için kör olmak lâzımdır. Bizim de o yolu tutmamız gerekiyor. Zira İngiltereden alman haberler İngilizlerin biraz daha zora gelirlerse Kıbrıstan çekileceklerini göstermektedir. O takdirde ada doğrudan doğruya Yunanlıların eline düşecektir.

İç işlerimizle fazlasiyle meşgul bulunuyoruz. Dr. Sarolun tabiriyle hükümet de cezbe halindedir. Halbuki dış politikamızı sureti katiyede ayırmamız lâzımdır. Şimdi bu çok mühim meselede hükümet evvelâ muhalefet partilerinin mutabakatını almalı ve Londra konferansında millî bir tavır takındığını ispat etmelidir.. Böyle bir mevzuda muhalefet partilerinin desteğine güvenmek kadar hiç bir şey bir hükümeti kuvvetli kılamaz. Adnan Menderes muhalefet partilerinin ileri gelenlerini derhal davet etmeli ve Londra konfransında ne yol tutacağımızı onlarla beraber kararlaştırmalı, hattâ kabilse heyetimize muhalif bir de temsilci katılmalıdır. Kibrisin kaybına sebep olanlar bulunursa bu memleket kendilerini hiç bir zaman affetmiyecektir.

Kapaktaki Bakan

Muammer Çavuşoğlu

1954 senesinin Mayıs ayına kadar Ankarada erkeği son derece kibar, efendi, bilgili ve olgun;' hanımı aynı derecede zarif, şık, kültürlü ve alçak gönüllü; Ömer ve Nazlı adındaki çocukları şipşirin bir aile vardı. Bu, Çavuşoğlu ailesiydi. 1954 senesinin Mayıs ayında bu aileden içeriye politika girdi.

Muammer Çavuşoğlu aslen İzmirliydi. 1905 senesinde Kuşadasında doğmuştu. İstanbulda -Fransız mektebinde okumuş, sonra Almanyaya giderek lise tahsilini orada tamamlamış, tekrar vatana dönerek mühendis olmuştu. Uzunca boylu, ince yapılı, arkadaşları içinde bir yandan efendiliği, diğer 'taraftan çalışkanlığı ve işine vukufuyla tanınan genç Çavuşoğlu serbest çalışmak tansa devlet hizmetine girmeyi tercih etmiş, Nafia Vekâletine dahil olarak süratle yükselmişti. Bu arada Ankara Nafıa Müdürlüğünü büyük bir dürüstlükle yapmış, daha sonra bakanlığın Yapı işleri Başkanlığına getirilmiştir. İlerlemesinin ilk hakiki kademesi burasıdır.

Muammer Çavuşoğlu Kara yolları dâvasını ele almaya karar veren o zamanki - 1950 den evvelki - iktidar tarafından takdir edilmiş, böyle kıymetli bir elemandan faydalanılması için Kara Yolları Ilmım Müdürlüğüne tayin edilmiş, çok geçmeden de müsteşar muavinliğine terfi ettirilmiştir. Bayındırlık Bakanlığının iyi çalışan iki bakanı Kasım Gülek ve Nihad Erimle teşriki mesai yapmış, onların en güzide yardımcısı olmuştur. Bilhasas ecnebilerle temasta ve onlarla, çalışmakta genç müsteşar muavininin büyük başarısı görülmüş ve muavinlikten müsteşarlığa getirilmiştir. Muammer Çavuşoğlu Demokrat Parti iktidarının ilk dört yılında da o makamı muhafaza etmiştir. Bilindiği gibi Bayındırlık Bakanlığı yeni iktidarın en başarılı bakanlığı olmuş ve bunda Kemal Zeytinoğlu kadar Muammer Çavuşoğlunun da emek ve hissesi geçmiştir. Bakanlık politik endişe ve mütalâaların mümkün olduğu kadar dışında kalarak hakikaten bir şeyler yapmaya çalışmış ve başarı da kazanmıştır. Adnan Menderes Kemal Zeytinoğlunun şahsında iyi bir Bayındırlık Bakanı bulmuştu ama Ulaştırma Bakanı bulmakta müşkülâtla karşılaşmış, o makama gelenler arzuladığı şekilde çalışmamışlardı. 1954 seçimlerinde Bayındırlık Bakanlığının muvaffak müsteşarı Ulaştırma Bakanlığına getirilmek üzere namzet gösterildi. Demokrat Parti İzmirde seçimleri kazandı ve hakikaten Muammer Çavuşoğlu ilk kabinede Ulaştırma Bakanlığına getirildi. Kararı, Bayındırlık Bakanlığında olduğu gibi orada da teknik bir Bakan olarak Ulaştırma işlerinin ıslahı için elinden gelen gayretle çalışmak, memlekete faydalı olmaktı. Kendisinden beklenilen de bundan başka bir şey değildi.

Fakat bir akşam radyoları dinliyenler Muammer Çavuşoğlunun sesini duydular. Politika, icabını yerine getiriyordu. Ulaştırma Bakanına, Amerikada bulunan Bayındırlık Bakanının vekili sıfatiyle kara yollan mevzuunda Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterine - yani eski bakanı Kasım Gülek'e - cevap vermek vazifesi yüklenmişti. Partiler arasındaki havanın icabı eski iktidarın bir şey yapmadığını söyliyecek, onu en şiddetli şekilde itham edecekti. Hakikaten bu vazifeyi, tabiatına hiç uygun düşmeyen kelimeler de kullanarak yaptı, bardağı son damlasına kadar içiti. Kader yakasını bırakmamıştı; arka arkaya iki konuşma daha yapmak, eski iktidarın gene kendisinin müsteşarlığını deruhte ettiği bir bakanlığının başarısızlığını iddia etmek mevkiinde kaldı. Radyo konuşmalarını açan Muammer Çavuşoğlunu, bu konuşmalar aylarca devam edeceğine göre daha bir çok sefer mikrofon başında göreceğimiz anlaşılıyor.

Dr. Adnan-Adıvar
(1882 -1955)

Avni BAŞMAN

Evvelki hafta sonunda (2 Temmuz, Cumartesi) yalnız yakınları, arkadaşları, eski talebesi, kendisini şahsen veya yazıları dolayısı ile tanıyıp seven her yaştan bir çok dostları tarafından, bütün resmi nümayişlerden ve protokol icaplarından azade olarak, en samimi bir hüzün ve elemle Merkezefendi kabristanındaki istirahatgâhına teşyi edilen Dr. Adnan-Adıvar memleketimizin yetiştirdiği eşi nadir fikir ve ilim adamlarından biri idi; ahlâki fazileti ve derin kültürü ile örnek bir insandı.

Meslek hayatına Tıp fakültesinde muallim muavinliği ile başlıyan Dr. Adnan aynı fakültede hocalık ve müdürlük etti. Sıhhiye umum müdürü oldu ve uzun müddet Hilalı-Ahmer (Kızılay) de çalıştı. 1919 da İstanbuldan mebus seçildi ve aynı sene içinde, Milli Harekete katılmak üzere, hayat arkadaşı Halide Ediple beraber, Anadoluya geçti Milli Hükümetin Sıhhiye Vekili oldu, bir müddet Dahiliye Vekâleti vekili oldu. Sonra Türkiye Büyük Millet Meclisinin ikinci reisliğine seçildi. İstiklâl Harbinin zafere ermesinden sonra Hükümetin Hariciye Mümessili sıfatı ile İstanbulda vazife ifa etti.

Dr. Adnanın siyasî faaliyeti 1926 da inkitaa uğradı. Siyasî bir ihtilaf yüzünden hem politikadan, hem de memleketten ayrılarak, gene hayat arkadaşı Halide Ediple beraber, evvela Londrada, sonra uzun müddet Parisde kaldı, 1939 yılında memlekete döndü.

Pariste Porte-d'Orleans'da Cité Universitaire yakınında, Georges de Porto - Riche sokağında Belediye apartmanlarından birinin küçük bir dairesinde, Halide Ediple beraber, kitapları arasında yıllarca maddi bakımdan darlık içinde geçirdiği, bu ihtiyari gurbet hayatı Dr. Adnanın karakter kuvveti ve yüksek ahlâki fazileti için uzun bir imtihan devresi olmuştur. Memlekette politika meslekinin en yüksek kademelerine çıkmış ve ilk mesleki olan tıpta da iç hastalıklarında, birinci sınıf mütehassıslar arasında yer tutabilmiş olan Dr. Adnan artık siyasetle olduğu gibi tababetle de alâkasını kesmişti. O şimdi yeniden talebe oldu. Kendisini fikir, felsefe ve ilim tarihi tetkiklerine verdi. Günleri ve saatleri Sorbonne'da College de France'da, Centre de Syntheses'de ve Parisin başka ilim merkezlerinde konferanslar, dersler dinlemek, kütüphanelerde araştırmalar yapıp notlar toplamak, zaman zaman ilmî münakaşalarda bulunmakla geçiyordu. Bir taraftan da Ecole des Langues Orientales'da Türkçe Metin dersleri veriyordu. Buradan aldığı küçük bir aylık ev bütçesinin bir gediğini kapamağa yarıyordu.

Dr. Adnanın oniki senelik ihtiyarî gurbet hayatını, maddî sıkıntılara rağmen hem kendisi, hem memleketi için faydalı kullanabilmesinin başlıca hikmetini evvela kendisinin ta çocukluğunda içinde yetiştiği eski İstanbul aile hayatının sağlam ruh terbiyesinde, ondan sonra da Halide Edip gibi müşfik ve ilhamkâr bir insanla olan hayat arkadaşlığında bulmak veya bunlarla izah etmek mümkündür.

Dr. Adnan Adıvar
O, nurlu insandı

Dr. Adnan'ın oniki sene siyasetten, hatta memleketten uzak kalmış olması hem kendisi hem de memleket için hakikaten çok faydalı olmuştur. Adnan Bey Türkiyeden ayrılırken olgun bir adamdı, Türkiyeye, tam manası ile, kâmil bir insan olarak döndü, ve uzun çalışma yıllarının mahsullerini de beraber getirdi. Devamlı ve titiz bir tetkik eseri olan Parisde neşrettiği "La Science chez les Turcs Ottomans" adlı hacmi küçük fakat özlü kitabı Garbın büyük ilim-tarihcileri tarafından çok müsait karşılandı. (Bunun sonradan İstanbul kütüphanelerindeki tetkikler neticesine göre tadil edilerek genişletilmiş olan ikinci tabı İstanbulda Türkçe olarak neşredilmiştir.) İki cildlik büyük bir eser olan "Tarih Boyunca İlim ve Din" 'Adnan Beyin Londrada ve Parisde yıllarca süren tetkiklerinin ve çalışmalarının mahsulüdür ve Garpte neşredilmiş olan bu mevzua dair kitaplar arasında yer tutacak değerdedir. Bertrand Russell'den tercüme ettiği' "Felsefe Meseleleri" de o günlerde neşredilmişti. Bu çalışkan fikir adamı gene o arada Faust hakkında küçük bir tetkik yazmağa ve neşretmeğe de vakit bulmuştu. Encyclopaedia Brittannica'nın 14 üncü neşrinde Türkiye tarihinin bir kısmı da Adnan Bey tarafından yazılmıştır.

Dr. Adnan'ın Türkiyeye dönüşünün, Leyden'de üç lisanda neşredilen İslâm Ansiklopedisinin Türkçeye tercüme edilmesine karar verilmiş olduğu günlere rast gelmesi çok mesut bir tesadüf olmuştur. Edebiyat Fakültesinde bir heyet tarafından tercüme, telif, tashih ve ikmal sureti ile dilimize çevrilmesine karar verilen bu büyük müracaat kitabının neşir işleri Edebiyat Fakültesinde kurulan bir radaksiyon heyetine verilmişti. Adnan Bey bu heyetin başına geçti. Onun 1940 dan 1954 yılına kadar 14 sene, Türkiyat Enstitüsünün küçük bir odasında, her gün tam saat ikide gelerek masa başında, üç arkadaşı ile birlikte, saat intizamı ile nasıl çalıştığını, Ansiklopediye girecek yazıların, kitabın Avrupalı asıllarından hiç bir cihetten aşağı düşmemesi için, nasıl titiz bir dikkatle edite edildiğini bu işle yakından alâkalı olanlar bilirler. Şimdiye kadar çıkan ciltler işte böyle bir ilmî itinanın mahsulü olan eserlerdir. Ansiklopedinin başındaki imzasız uzun mukaddeme Dr. Adnan tarafından yazılmıştır. Mühim bazı maddeler de onun imzasını taşır. Şimdi K harfinin sonlarına ermiş olan İslâm Ansiklopedisi geçen seneden beri Profesör Cavit Baysunun ilmi nezareti altında gene aynı dikkat ve itina ile edite edilmektedir.

1946 seçimlerinde İstanbuldan mebus olan Dr. Adnan siyasi vazifesini yaparken de Ansiklopediyi bırakmamış, tatillerde hep onunla meşgul olmuştu.

Bugün Milletlerarası ilim-tarihinde en büyük otorite sayılan Dr. George Sarton'un tavsiyesi üzerine, Amerikada Princeton Üniversitesi, 1947 de. Dr. Adnana, ilmî çalışmalarını ve eserlerini takdirle zikrederek, Fahrî Doktorluk diplomasi vermiştir.

İlimde ve kültür sahasında ol-

(Deva mı 34. cü sayfada)

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Hükümet

Tebliğ

3 Temmuz gecesi Hükümet bir tebliğ yayınladı. Hükümet bu tebliğinde icraatını tenkid etmek vazifesinde olan muhalefete ateş püskürüyordu. Tebliğde muhalefetin söylediği iddia edilen sözler, yaptığı iddia edilen işler, kabulü imkânsız müfrit iddialar bir tarafa, demokratik rejim ile idare edilen başka memleketlerde, en azından, normal ve tabiî sayılan işlerdi. Nasıl ki, şimdi hükümet partisi olan Demokrat Parti henüz muhalefette iken ayni. işleri ve sözleri ilk defa hem de bu günkünden çok daha şiddetli tonda yapmış ve söylemişti. Bunları birer birer burada ele almak istemiyoruz. Sadece işaretle yetiniyoruz.

Hükümete bir tebliğ: neşretmek ihtiyacını hissettiren hadise veya hadiseler nelerdir? İnsanın aklına memleketin bir tarafında bir ayaklanma, bir büyük âfet, bir iç veya dış tehlike mi zuhur etti acaba diye sormak geliyor. Bütün bunların olmadığı muhakkak. Tek ve biricik sebep muhalefetin tenkidleri ve bunlar karşısında hükümetin, nefis müdafaası. Bir defa daha görülüyor ki, muayyen meseleler hakkında hükümet millete izahlarda bulunmayı bir vazife olarak telâkki etmemekte, kendi nefis müdafaası icap ettirdiği zaman bunu yapmaktadır. Peki ama bu iş için tebliğlere, heyecan verici beyanlara ve yayınlara ne lüzum var. İşlerin bu şekilde tutulduğu hakikaten demokrat başka memleketler var mı ? diye sormayınız. Çünkü beyhude yere kendinizi yorar canınızı sıkarsınız. Bizde, şimdilik, olabileceğini görüp, kafanızı sallar geçer ve fakat unutmazamız.

(Demokrat memleketlerde - ama hakikaten demokrat - muhalefet, hükümet icraatını tenkid etmek, hatalarını ortaya koymak, bunlara kendisinin düşmiyeceğini bilâkis çok daha isabetli hareket edeceğini öne sürerek yarının iktidarı olmak gayesi ile faaliyet gösterir. Muhalefetlerin hikmeti vücutları bu gayededir. Böyle memleketlerde hükümet ne yapar? Bütün imkânlar elinde iken, muhalefete kabil olduğu kadar az tenkid vesilesi bırakacak şekilde, bin dikkat, sabır ve müsamaha ile memleket işlerini yürütmiye ve neticede iyi notlar alarak bir devre daha iş başında kalabilme iddiası için hak kazanmıya çalışır. Muhalefet ve Hükümetin kısaca ve umumi olarak durumları ve fonksiyonları bundan ibarettir. Bizde de mekanizma bu olmalı değil midir? Gönlün bu bahiste daha fazla bir şey istediği yok. Ama ilk iktidar değişikliğinden bu tarafa mekanizmanın, normal olarak, bu şekilde işlediği kolayca söylenemez. Son tebliğ bunun arzuladığımız gibi işliyemediğinin en son delili sayılabilir,

Hükümet ve muhalefetin üzerinde titriyecekleri memleket ve millet meselelerinin şüphe yok ki en önemlilerinden bir kısmını iktisadi ve mali meseleler teşkil eder. Her iki taraftan bunlara ilgi göstermelerini, bunlar için kafa yormalarını ve nihayet düşündüklerini ve bildiklerini söylemelerini istemek milletin hakkıdır. Eğer iki taraftan biri bunu yapmazsa millet nazarında vazifesini yapmamış telâkki edilir. Sonunda bilinen şekilde cezalandırılır. Bizde hükümetin çok yakın zamanlara kadar memleketin iktisadi ve mali meselelerine dair Meclis içinde veya dışında, izahat vermek istememiş olması, muhalefet ve tarafsız vatandaş çevrelerinde daima şikâyet konusu olagelmiştir. Halbuki bu şurada muhalefet - kifayetsiz de olsa - memleket meselelerine dair hükümete yardım tekliflerinde dahi bulunmuştur. O zamanlar alman cevap şu olmuştur: "Denize düşmedik ki yılana sarılalım." Bu gün hükümet muhalefete sarılmak istemektedir!

Adnan Menderes
Vatan sathı

Farklar

Biliyoruz D.P., CHP. den doğmuştur. Onu beğenmez. Bunda kendi zaviyesinden tamamen haklıdır. Haklı olmasa idi kendisine lüzum olmazdı. Kurulduğu günden iktidara gelinceye kadar hâl böylece devam etti. İktidarı kazandıktan sonra ise D.P. nin CHP. ye benzememek başlıca kaygusu oldu. Her hareketinde, her faaliyetinde göz önünde tutulan ilk nokta bu oldu. Ancak hep gördük ki, bu kayguya rağmen muayyen bazı meselelerde iki parti arasındaki benzerlik o kadar sıkı şekilde tecelli etti ki yeni iktidarın su işi eskinin filânca işine benziyor yerine, eskinin şu işi bu günün şu işini andırıyordu demek daha doğru hale geldi. İşte böyle bir zihniyetle ve mutlaka farklı olmak gayesi ile yeni İktidar iktisat ve maliye meselelerinde eskinin zıddı yolları ve prensipleri takip etmeyi marifet saydı.

Eski iktidar devletçi idi. Bunun aksi ne idi? Liberallik. Onlar liberal oldular. Eskiler kalkınma için ağır tempolu fakat neticeleri emin bir politika takip ediyorlardı. Bunun zıddı ne olabilirdi? Atak fakat neticeleri önceden tayin olunamayan cüretkâr bir politika. Bu benimsenmeliydi. Benimsendi. Eski iktidarın ömrü boyunca yaptığını bir devrede yapmaya azmedilmişti. "İktidarı altı ay için bize devrediniz, memleketi. cennete çevirelim" denmişti. Bu iş nasıl başarılacaktı? Orası belli değildi. Ne memleket altı ayda cennete çevrildi, ne de yirmi yedi yıllık işin, bu günkü şartlar içinde bile, iddia edildiği kadar kısa zamanda yapılabileceği iddiası tahakkuk etti Ama sayısını hatırlıyamıyacağımız kadar çok temeller atıldı. Biz burada olup bitenlerin sırf iktisadi ve mali cinsten olanları üzerinde duruyoruz. Bunların yanında ehemmiyetleri belki bunlardan daha çok olan demokrasi, seçim hürriyeti, adalet v.s. meselelerinin de eksik olmadığına işaretle yetiniyoruz.

1950 yılında Merkez Bankası kasalarında eski yıllardan kalma şu kadar ton altın vardı; bunlar eritildi. Harp yıllarından sonra bir zaman ithalât imkânları gayet müsait gitti. Bir taraftan kendi gayretlerimiz, diğer taraftan temin edilen dış yardımlar sayesinde ihracat imkânlarımız gayet müsait gitti. Bir taraftan kendi gayretlerimiz. diğer taraftan temin edilen dış yardımlar sayesinde ihracat imkânlarımız gittikçe islâh edilmeye başlanmıştı. Araya giren harp yıllarındaki zaruri duraklama devri geçince memleketin muayyen imar ve kalkınma hamlelerine yeniden hız verilmiye çalışılıyordu. Bu arada rejim ve hürriyetler meseleleri de güzel, doğru, iyi bir yolda ilerliyordu. Hayatın kendisi, belki diğer muayyen memleketlere nazaran pahalı ve seviyesi düşüktü. Lâkin bu güne nazaran çok ucuzdu. Elinizde paranız oldukça hiç bir şeyin yokluğunu görmüyordunuz. Bu gün durum nedir? İhracatımız o günkünden çok farklı değil, altın ve sair döviz kaynaklarımız son hadlerine inmiş. Üstelik bir sürü iç ve dış borcumuz var. İthalâtımız tam bir tıkanıklık içinde. Takip edilen vergi politikası, kredi politikası, buğday himaye politikası, bütçe yatırım politikası bunlara ilâveten istihlâkin alabildiğine teşvik edilmesi ve başı boş bırakılması ve aynı zamanda istihsalimizin tamamiyle insan üstü kuvvetlere tabi olması memleket ekonomisini sarsıntılara uğratmıştır.

Son ümidi teşkil eden kredi talebimiz Amerika tarafından redde-

dilmiş, sadece bir takım tavsiyelerle karşı karşıya kalınmış... İşte bütün bu politikalar sonunda ulaşıp geldiğimiz bu günkü durumda hükümet hâlâ, hemen hemen günlük, kararlı ve emin olmıyan tedbirlerle işi idareye gayret eder görünüyor. Bir taraftan da muhtelif suretlerde muhalefete ateş püskürmekten ve göz dağı vermekten geri kalmıyor.

Müspete gitmiyen netice

Kısaca temas ettiğimiz dış ticaret, vergi, kredi, buğday, bütçe ve yatırım politikalarının neticeleri olmak icap eden bir takım durumlar ortaya çıkmıştır. Bazı muayyen istihlâk maddelerinin talebi arzını aşmış; bazı istihsal tesisleri ham maddesizlikten kapanmak tehlikesi ile karşı karşıya kalmışlar, yer yer işsizlik emareleri görülmeye başlamış, karaborsacılık ve vurgunculuk alıp yürümüş... Bu vaziyette her halde hükümetin yapacağı en tabii iş bunlara karşı en müessir tedbirleri düşünüp almak, zorlukları birer birer yenmiye çalışmak olmalı idi. Halbuki ne görüyoruz. Hükümet red ve inkâr edilemiyen bütün bu zorlukların sebep ve muharriki olarak muhalefeti gösteriyor. Çünkü ortaya çıkmış durmadan:

1 — Amerikaya, bize kredi vermeyin, yardımda bulunmayın,

2 — Halka, bugün şu yok, bu yok yarın çok şeyler olmıyacak,

3 — Diğer yabancılara, Türkiyenin iç iktisadi - malî vaziyeti çok bozuk, hesaplarınızı ona göre ayarlayın,

4 — Tine halka, hükümet bu işler karşısında âciz kalıyor, binaenaleyh çekilmelidir, diyormuş.

Bizim tek söyliyeoeğimiz bu iddiaların realiteye uygun düşmediğidir. Zira bunların doğruluğu ancak bazı faraziyelerin varit olduğunu kabul etmekle mümkün olabilecektir. Bunlar şunlardır:

1 — Halk kendiliğinden hiç bir reyin farkında değildir ve muhalefetin beyanlarına iktidarınkilerden daha fazla itibar etmektedir.

2 —• Amerika kredi bahsinde muhalefete kulak vermeyi iktidarın delillerine ve dileklerine tercih etmektedir.

3 — Yabancılar kendiliklerinden biç bir *şeyin* farkında değillerdir, işlerin fena gittiğine dair muhalefet kendilerini ifsat etmektedir.

Halkın, Amerikanın ve diğer yabancıların işlerin gidişatından haberdar olmadıklarını zannetmek ve iddia etmek iddia sahibine fayda temin edemez. Kaldı ki, kimse işlerin farkında değil idiyse bile, biz, muhalefetin öne sürdüğü şekilde hareket ettiğini de hatırlamıyoruz. (Bildiğimiz yalnız şu: Gazetelerinde, toplantılarında ve nutuklarında bazı muayyen maddelerin darlığı mevcuttur; darlık hükümetin isabetli olmayan politikasının neticesidir; dış alacaklılarımızın çokluğu ithalat mevzuunda güç durumda kalmamıza, bu ise hayat pahalılığının ve diğer bazı buhranların doğmasına sebep oluyor; bunlar da keza hükümetin takip ettiği, isabetli olmayan, politikanın neticesidir. Amerika takip ettiğimiz iktisat - maliye politikamızın kredi talebimizi haklı kılmaya yetmediği Bebebiyle isteğimizi reddetti; bu da hükümetin isabetli olmıyan politikasının neticesidir; Hükümet takip ettiği politikalar neticesinde hayati ucuzlatmak şöyle dursun eskisine nazaran çok pahalılaştırmıştır; binaenaleyh politikalarında bu kadar isabetsizlikler görülen bir hükümet çoktan çekilmiş olmalıydı; ve hiç değilse artık çekilmelidir, demiştir. Dikkat edilsin, bu söylenenler işler hep olup bittikten sonra söylenmiş, hiç bir zaman işler olmazdan evvel söylenmemiştir. Bu husus muhalefetin hem beraat sebebini ve hem de zaafını teşkil etmektedir. Beraatini tazammun eder, çünkü işlerin bozuk hale gelmesine onun beyanları sebep olmamıştır. Beyanları bozukluğu bir kere daha tekrar etmiş, dile getirmişti. Tâbir caizse beyanları izhari olmuş, inşai olmamıştır. Zaafını teşkil eder, çünkü işler bozulurken bozulmaması için ne yapmak gerektiğini istiyerek veya istemiyerek izahtan hep uzak kalmıştır. O halde hükümetin işlerin bozulmasındaki bütün kabahati muhalefete yüklemiye çalışması haklı ve makul bir iş olamaz. Halbuki muhalefetin işleri bu derecede karıştıran ve sonunda mesuliyetini kabul etmiye yanaşmıyan bir hükümetin hâlâ nasıl olup da istifa etmediğine veya ettirilmediğine şaşması gayrı makul bir şey olamaz.

Ekonomi

Son tedbirler

Gazeteler hemen hemen her gün yeni bir iktisadi kararı bildirmeye başladılar. İktisadî meselelerimizin, mutlak surette esaslı kararlar alınmasını icap ettirici hale gelmiş olmasının bu vaziyete sebep olduğu muhakkaktır. Son günlerde alınan tedbirler arasında, para politikası, fiyat ayarlamaları ve ihracatı teşvik tedbirleri yer almaktadır. Son kararların hepsinin ayrı ayrı olarak mı yoksa bir koordinasyon dahilinde nü alındığını bilmiyoruz. Fakat tabii ki bir koordinasyonun bulunuyor olma-ı, şayanı temennidir.

Para politikası tedbirlerinin başında geçen hafta AKİS sütunlarında kısaca bahsedilen reiskont rayicinin yükseltilmesi gelmiştir. Reiskont rayicindeki % 1,5 luk artmanın çok müsbet tesirler uyandırması ihtimali bir hayli zayıftır. Çünkü bu kadar az bir artışın tesir edebileceği kadar organize bir para piyasamız henüz mevcut değildir. Mamafih, böyle olmakla beraber kararın ehemmiyeti bir bakımdan pek küçültülemez. Bilindiği gibi son seneler zarfında gerek Merkez Bankamızın ve gerekse bankalar sistemimizin bütün faaliyetleri iktisadî hayattaki iştira gücünü arttıracak yönde idi. Ve pek fazla klasikleşmiş olan bazı tedbirlerin, bu arada bilhassa para politikası tedbirlerinin unutulduğu intibaı uyanıyordu. Uzun zamandan beri kullanılmıyan para politikası tedbirlerinin böylece tekrar kullanılmaya başlaması müsbet karşılanacak bir hareket olarak görülmektedir. Ancak buna da çok sıkı bir şekilde sarılmak doğru olmıyabilir. Çünkü herkesin hatırlıyacağı gibi, geçen sene de piyasadaki iştira gücünü azaltacak bazı tedbirler alınmış ve fakat sonradan muhtelif sebepler yüzünden müsbet tesirler istihsal edilememişti.

Politikası değişen para

Matbaasını kuruyoruz

♦ Dışişleri Vekâleti sözcüsü bugünkü basın toplantısında Bağ- | müş olduğunu bildirdiğini de bi

(Devamı Sa: 7 Sü: 3 de)

İhtikârı önlemek için yeni tedbirler

Ticaret Vekâletinde toplantı yapıldı. M. Korunma kanununun şiddetlendirilmesi düşünülüyor. Demir tevziatı Nafia Vekâletine verilecek

29 Mart 1955 tarihli Vatan'dan
Dört ay sonra birinci adım mı?

Kredilerin kontrolü

Hükümetin para politikası sahasında aldığı tedbirlerin ikincisi olarak banka kredilerinin kontrolü kararı görülmektedir. Kontrolün ne şekilde yapılacağı hakkında henüz bir şey öğrenmek kabil olmamıştır. Gazetelere akseden haberlerde kontrol komitesinin kuruluş tarzından başka bir şey yer almamıştır. Kontrolun sadece kredi miktarı üzerinde mi, sadece kredi mevzuları üzerinde mi yoksa her ikisi üzerinde mi yapılacağını tahmin etmek mümkün değildir. Reiskont rayicindeki yükseltilmenin tesirlerini tam olarak gösterebilmesi için bankaların faiz hadlerinde de bir yükseltilme yapılması gerekmekte idi. Ancak bu bir kanun mevzuu olduğu için şimdilik yapılamamaktadır. Satın alma gücünü tahdit edici çarelerden biri olarak banka kredilerinin kontrolü düşünülmüştür. Fakat acaba bu yolda istenilen gaye elde edilebilecek midir? Bize kalırsa bu bir hayli güç olacağa benzemektedir. Çünkü alınan tedbirlerin tamamen zıddı olan bazı muamelelerin yapıldığı da gözden kaçmamaktadır. Toprak mahsulleri ofisinin kampanya mevsimi olması dolayısiyle ofise satılan her otuz kiloluk buğday yepyeni bir on liralığın piyasaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bir kaç gün evvel kredi kontrolünün yapılacağını bildiren iktidar organı 8 Temmuz tarihli nüshasında Ziraat Bankası kredileri içinde bazı sahalara verilen kredi miktarlarında genişlemeler olacağını haber vermektedir. Yani bu günlerde devlet bir eliyle piyasaya satın alma gücünü vermekte diğer eliyle de satın alma gücünü piyasadan çekmiye çalışmaktadır. Temennimiz satınalma gücünü çekme şeklindeki faaliyetinin ağır basmasıdır.

Hükümetin malî gayelerle almış olması muhtemel olan fiyat politikası tedbirleri ise bazı tekel maddelerindeki fiyat ayarlamaları ile Sümerbank mamullerinde yapılan % 20 lik fiyat artışlarıdır. AKİS'in geçen sayısında oldukça büyük gürültü koparan, tekel mamulleri fiyat ayarlamasından bahsedilmişti. Onu takiben sessiz sedasız bir şekilde, hattâ hiç bir beyanata dahi lüzum görmeden Sümerbank mamullerinin fiyatları yükseltildi. Bu yükseltme ile Sümerbankın eline oldukça büyük miktarda net kazanç geçmesi mümkündür. Çünkü yakın zamanlara kadar halk karaborsacılardan Sümerbank mamullerini almıya fırsat bulamadığından şikayet ediyordu. Fiyat artmasının karaborsayı önlemesi mümkün görülmektedir. Eğer hakikaten fiyat artışlarından önce karaborsa çok yaygın hale gelmiş idiyse, o zaman karaborsacıların temin etmekte oldukları kazanç şimdi Sümerbank'ın eline geçecektir. Fakat hakiki vaziyetin ne olduğunu tam mânasiyle bilmiyoruz. Eğer karaborsacılık yaygın değilse bu zamla da az gelirli sınıflar üzerine yeni bir yük konmuş olacaktır. Sümerbank mamullerini kullananlar umumiyetle az gelirli sınıflardır. Artan fiyatların yükünü de onlar çekeceklerdir. Zamların ilk tesiri hiç de müsbet olmadı. Diğer hususi firmalar da mamullerinin fiyatlarında yükseltmeler yaptılar. Bu fiyat artışlarının diğer sahalara da sirayeti mukadderdir.

Son günlerde gazetelere akseden tedbirlerden biri de istifçilere ve karaborsacılara karşı alınacak olanlardır. Belirtildiğine göre bunlara göz açtıramıyacak kadar ağır tedbirler alınacaktır. İstifçilerin ve karaborsacıların bu yollardaki faaliyetlerini önlemek tabii olarak yapılması gereken işlerden biridir. Şimdiye kadar yapılamamış olmasını kayıp telakki etmek lâzımdır. Fakat burada bir noktaya işaret etmek yerinde olur. Demokrat (Parti liberal iktisat prensiplerine göre hareket etmekte olduğunu defalarca ifade ve ilân etmişti. Liberalizmde ise serbest ticaret ve serbest rekabet vardır. Müteşebbisler kendi menfaatlerini en fin- de tutarak, yani kendi menfaatlerine göre, hareket ederler. Çünkü fertlerin menfaatlerinin toplamının umumi menfaati meydana getirdiği düşünülür. Hal böyle olunca fertlerin ellerindeki malları, kârı en yüksek oluncaya kadar stok yapması en tabii hakkı olur. Biz bunları söylemekle katiyen istifçi ve karaborsacıların müdafaasını yapmıyoruz. Bilâkis bu türlü faaliyetlere mani olunması en samimi arzumuzdur. Sadece ufak bir tezada işaret etmek istedik.

Avrupa

Çimento istihsali

Harpten beri Avrupada çimento endüstrisi çeşitli sebepler yüzünden pek fazla gelişmişti. Sebeplerin en mühimleri olarak, harpte yıkılan yerlerin tamiri ihtiyacı ile çok yaygın hale gelen hidro-elektrik tesislerinin inşası gösterilebilir". Bu gün bu gelişmenin bazı tehlikeler yarattığı görülmektedir. Avrupa İktisadî işbirliği tarafından geçen ay yayınlanan bir raporda, çimentoya karsı olan talepte er geç bir düşüklük olacağı belirtilmektedir.

iktisadî İşbirliği Teşkilâtının raporuna göre, çimento istihsal kapasitesini genişletmek üzere bir çok proje ve plânlar icra safhasındadır. Bu sebeple çimento müstahsilleri çimento için yeni pazarlar ve yeni istihlâk sahaları bulmak mecburiyetindedirler.

Derdin kaynağı Çimento Endüstrisinin diğer endüstrilere nisbetle çok hızlı olarak gelişmesidir. Bu gelişme hızı Amerika Birleşik Devletlerindeki çimento endüstrisinin gelişme hızından da daha fazladır. 1953 te 59.000.000 tona çıkan istihsal 1954 te dünya istihsalinin üçte biri demek olan 62.000.000 tonu bulmuştur. Fakat mutlak rakamlardaki artış insanı şaşırtabilir. Nisbî olarak 1952-53 arasındaki artışın % 10 olmasına mukabil 1953-54 arasında % 5 tir. İstihsal kapasitesindeki artış ve kapasitenin kullanılışı miktardaki artış ile paralel olarak vuku bulmuştur.

Raporun belirttiğine göre, nisbeten az iş gücüne ihtiyaç gösteren bu endüstrideki kapasite ve istihsal miktarları artışları istihdam seviyesinde bir yükseliş temin etmemiştir. Bu hususiyet bir başka bakımdan da tesir etmiştir. Gerek ham madde, gerekse iş gücü bakımından hiç bir karşı koyucu unsurla karşılaşmıyan endüstri alabildiğine genişlemek imkânını bulmuştur;

Raporun dikkati çektiği diğer, bir nokta da şudur: Bir çimento ihracatçısı olan Avrupada henüz batı memleketleri diğerlerinden çimento ithal etmektedirler. Fakat hemen hemen hepsinde yeni çimento fabrikaları kurulmakta olan bu memleketler,'" mahalli tesisleri mahallî ihtiyaçlarım karşılamaya başlayınca ithalâtı kesecekler dir.

Avrupa İktisadî İşbirliği mütehassıslarının üzerinde durdukları diğer bir nokta çimento endüstrisi için talepteki en ufak değişikliklerin bile hayatî ehemmiyeti olmasıdır. Çimento endüstrisinin kâr temin edebilmesi için devamlı olarak ve mümkün olduğu kadar tam kapasiteye yakın bir şekilde çalışması lâzımdır. Çimento istihlâki, umumi iktisadi faaliyet trendlerini çok yakından takip eder. Ve İktisadi İşbirliğine dahil memleketlerde istihlâk, inşaat, tamir, teçhizatlanma ve savunma faaliyetleri ile devamlı surette artmıştır. 1954 te adam başına düşen istihlâk miktarı rekor sayılan 208 kilograma yükselmiştir. Bu miktar 1953 te 194, 1952 de ise 173 kilogramdı.

İhracatta da 1950-53 arasında bir artış mevcuttur. Fakat ihracat miktarı istihsalin pek küçük bir cüzünü teşkil etmektedir - 1953 te % 13 - Bilindiği gibi çimento, taşıt masraflarının fiyatına nisbetle çokluğu sebebiyle ihraca elverişli değildir. Çimento sanayii mümkün olduğu kadar istihlâk piyasasına yakın yerlerde kurulur ve civar mıntakalarda istihlâk edilir. İthalâtçı memleketlerin kendi taleplerini kendi memleketlerinde karşılamak şeklindeki arzularının neticesi olarak, 1954 senesi ihracat rakamlarında diğer senelere nisbetle bir düşüklük müşahede edilmektedir. Avrupa İktisadi İşbirliğine dahil olmıyan memleketlerin rekabeti de diğer bîr meseledir. Son yıllarda İktisadi İşbirliğine dahil olmayan memleketlerin ihracatlarında da hatırı sayılır yükselmeler müşahede edilmektedir.

Her ne kadar 1952 ve 1953 senesinde fiyatlar 1950 senesine nisbetle oldukça yükselmiş ise de şimdi istikrar bulmuştur. Bazı memleketlerde fiyat yükselmeleri 1952 senesinden sonra da devam etmiştir. Fakat 1954 de fiyatlar umumi olarak 1953 senesi seviyesini muhafaza ettiler. İktisadî işbirliğine dahil memleketlerin çoğunda fiyatlar serbestçe arz ve talebe göre taayyün etmekte ancak bir kaçında kontrol edilmektedir.

Fakat yukarıda bütün sayılanlara rağmen, eğer mevcut inşaat programları devam edecek ve genişliyecek olursa, İktisadî İşbirliği raporunda işaret edilen tehlikelerin, - dış piyasa imkânlarının belirsizliği ve ihracatta düşme - büyük bir şey ifade etmiyeceğini iddia edenler de mevcuttu.

B A S I N

Gazeteciler

Ali Naci Karacan öldü

Geçen haftanın sonunda Cuma günü, öğle vaktinin en sıcak ânında İstanbulda Bâbıâlinin dar ve küçük sokaklarından birinde büyük bir kalabalık toplanmıştı. Bu küçük sokağın 10 aydan beri bir hususiyeti vardı: yedi katlı ,ince uzun, son derece modern bir bina. Bu bina o civara bir yenilik getirmişti. Tıpkı o binada çıkan gazetenin Bâbıâliye verdiği çeşni gibi. Zira Milliyet orada çıkıyordu. Onu çıkaran adam aramızdan ayrılmıştı. Kalabalığı teşkil edenler onun dostları, arkadaşları, okuyucularıydı. Ali Naci Karacana karşı son vazifelerini yapmak için toplan - mışlardı.

Bir gün evvel, sabahleyin, Bâbıâlinin bu kırk yıllık gazetecisi kırk saniyelik bir krizin sonunda hayata gözlerini yummuştu. Yaz için Tarabyaya gitmişti. Kalbi vardı, ve bir kaç kriz geçirmişti Fakat iyileşmişti. Son kriz uykudan uyandığında geldi. Derhal doktorlar celbedildi, kan alındı ve hasta, gazetesini eline almaya hazırlandı. Fakat ondan evvel, yatağının başında ecel yerini almıştı. Ali Nacinin, bu ebedî gencin yakasını bırakmaya niyeti yoktu. Bırakmadı.

Ali Naci Karacan... Gazete okuyan milyonlarca insanın bu ismi bilmemesine imkân yoktu. Ama onların bilmedikleri, Ali Naci Karacanın nasıl hayat dolu bir insan olduğuydu. İşte o yüzdendir ki ölümüne kimse, bir an inanamadı, ölüm ve Ali Naci Karacan birbirine öylesine uzak iki isimdi ki bir araya gelebileceklerini akıl almıyordu. Bu kısa boylu, zayıf, koyu esmer, şapkasını gözlerinin üstüne indiren, eldiven kullanmasını seven, ince ayakkabıları daima pırıl pırıl, şık elbiseleri daima temiz ve ütülü, kravatı iğneli, yakasına çiçek takan adam doğduğundan bu yana geçen elli dokuz sene içinde sanki ancak yirmi yaşına gelebilmişti. Dudaklarından kahkaha eksik olmaz, hadiseleri hoş ve hafif taraflarından görmesini bilir, hayatı sever ve onun tadını çıkarırdı.

1896 da İstanbulda doğmuştu. Tahsilini Galatasarayda yapmış, ama koyu bir Fenerbahçeli olmuştu. Fenerbahçe kulübünün umumi kâtipliğini omuzlarında taşımış, o sıfatla iki rakip arasındaki mücadelede faal bir rol oynamıştı. Galatasarayı bitirdikten sonra edebi hayata atılmış, Fecr-i Âti nesli içinde şiirler yazmış, bunları mecmualarda bastırmıştı. Oradan gazeteciliğe geçmiş,, ve Birinci Dünya Harbi yıllarında İkdam ve Tasviri Efkâr gibi gazetelerin yazı İşleri müdürlüğünü yapmıştı. O sıfatla gazeteciliğimizin "piyoniye" terinden biriydi. Gerek teknik bakımından, gerekse mevzuat bakımından türlü müşküllerle çarpışanlardan biriydi. Harbin sonunda üç arkadaşiyle birlikte Akşam gazetesini kurmuş ve onu Babıâlide bir mektep yapmıştı, öteki arkadaşları Necmeddin Sadak, Falih Rıfkı Atay ve Kâzım Şinasi Dersandı. Fakat müteakiben Falih Rıfkı Atay ve Ali Naci Karacan hisselerini satarak ayrılmışlardı. Falih Rıfkı Atayın düz çizgili hayatına mukabil Ali Naci Karacan hareketli bir ömür sürmüş, bazılarının isimleri dahi çoktan unutulan bir takım gazeteleri kurup kurup batırmış veya terketmiştir. Bu bakımdan Bâbıâlinin başka bir emektarının, Sedat Simavi'nin eşidir. İnkilâptan sonra kurduğu "ikdam", daha sonra çıkardığı "Politika", "Inkilâp" ve Tan" bu isimlerden bir kaçıdır. Her

Ali Naci Karacan
Hakiki gazeteci

zaman yeni gazetesine büyük bir hevesle başlar, yüreğinin bütün ateşini koyar, fakat sonradan aradığını bulamıyan insanların yürek ezikliğiyle başını başka tarafa çevirirdi. Her şey gösteriyordu ki kırk yıllık mütemadi denemelerden sonra bu aradığını "Milliyet" te bulmuştu. Hakikaten hayatının sonu olduğu şimdi anlaşılan devrede meydana getirdiği bu gazete, onun idealindeki gazeteye en yakın olanıydı.

Bir büyük gazete: Milliyet.

Ali Naci Karacan İsviçre Basın Ataşeliği vazifesinden döndükten sonra "Milliyet" i çıkarmaya başlamıştı. Fakat bu gazetenin, bugünkü Milliyet'ten çok farkı vardı. İlk Milliyet, Bâbıâlinin iptidai gazetelerinden biriydi ve ömrünü resmi ilanda temin edebiliyordu. Bunun Ali Naci Karacan karakterinde bir gazeteciyi tatmin etmesine imkân yoktu. Anlamıştı ki artık gazete demek, tesis demektir. Modern tesislerin kurulduğu Babıâlide Büyüklerle mücadele etmek, onlar arasında yer almak için mutlaka modern bir müesseseye lüzum vardı. Ali Naci Karacan o kendisine has "kombinezon" larla onu gerçekleştirdi. Bu "kombinezon" lariyle daima iftihar ederdi, zira onların neticesi olan yedi katlı, son derece modern bina, modern tesisler hep kendi eseriydi. Bugünkü Milliyet işte orada hazırlandı, orada çıktı ve muvaffakiyet kazandı. Hürriyet ve Yeni Sabah'tan sonra Milliyet Türkiyenin en çok satan üçüncü gazetesiydi ve son zamanlarda ikinciliğe terfi etmek üzere bulunuyordu. Ali Naci Karacan son tecrübesinde muvaffak olmuştu. Tıpkı Sedat Simavi gibi.. Fakat Karacan, eserinin meyvalarını Sedat Simaviden de az yemek fırsatını buldu.

Kendi kendisini yetiştiren bütün insanlar gibi vücudunu, belki farkına dahi varmadan azami takatiyle çalıştırmış, yıpratmıştı. Manen yirmi yaşındaydı ama, maddeten seksenini bulmuş gibiydi. Her şeyi kendi yapmış, her şeyi kendi mesaisiyle elde etmişti. Politikacı tarafı üzerinde durmakta mana yoktu, zira bu onun İkinci, hattâ üçüncü derecedeki suratıydı. Asıl olan gazeteciliğiydi, politika çok zaman onun emrinde bir âIet olarak kalmış, ona basamaktan başka bir şey teşkil etmemişti. Şöhretini yapan mesleğiydi, ebediyete de onu bırakacaktı.

O bakımdan, gazeteciliği bakımından Bâbıâlinin hakiki üstadlarından biriydi. Bir gazetenin ne demek olduğunu anlamış, ona ruh vereni keşfetmişti. Haberleri değerlendirmekteki mahareti, onunla çalışmış olanların daima hayranlığını celbetmişti. Son zamanlarda, Sedat Simavi'nin moda yaptığı halk için başmakale nevinin güzel örneklerini veriyordu. Bunların içinde, kendi politikası bakımından muvaffak olmuşları çoktu. Fakat gazetesinde magazin kumuyla havadis kısmını mükemmel surette meczetmeyi bilmiş, bunları Spor sayfalariyle kuvvetlendirmiş ve muvaffakiyetinin temeli yapmıştı.

Ali Naci Karacan Başbakan Adnan Menderesin şahsi bir dostuydu. Başbakan İstanbulda bulunduğu sıralarda çok zaman Milliyet'e gelir, Ali Nacinin odasında uzun hasbıhallere dalardı. Karacan ona hadiseleri daima kendi görüşü ve halk zaviyesinden anlatır, kendisini ban zararlı telkinlerden korumak için gayret sarfeder, gözlerini açmaya çalışırdı. ölümünün bu bakımdan da son derece zamansız olduğunu itiraf etmemeğe imkân yoktur.

Ali Naci Karacanın ismi Babıâlide ve gazetecilik tarihimizde asla unutulmıyacaktır. Dostlarının temennisi oğlu Ercüment Karacanın mahir ellerine bırakılmış Milliyetin yolunda devam etmesidir.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Dörtler Konferansı

Münakaşa

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Eisenhower'in 30 Haziranda yaptığı haftalık mutad basın toplantısından sonra bazı Amerikan ve ecnebi siyasi mahfillerinde Başkanın "yeni bir Chamberlain" mı olduğu suali sorulmaktadır.

Bu sualin zihinlerde uyanmasına Amerikan devlet şefinin Cenevre konferansından ümitvar görünmesi ve Ruslarla anlaşma imkânlarının mevcut bulunduğunu iddia etmesi sebep olmuştur. Eisenhower'i, eski İngiliz başbakanı Chamberlain ile kıyaslamak ne derece mantıkidir bilinemez. Gergi, Dört Büyüklerin mevcut milletlerarası ihtilâfların çözülmesini temin için Cenevre'de toplanmalarını bazı siyasî tefsirciler 29 Eylül 1938 Münih konferansına benzetmektedirler. Münih konferansı Hitler'in Çekoslovakya üstündeki emellerini tatmin etmek için toplanmıştı. Halbuki Cenevre konferansında, Hitlerin yerini alacak olan Bulganin'e böyle tâvizler verilmesi mevzuubahis olmadığı gibi, Anglo-Sakson devlet adamları bütün ihtilâfların bir tek konferansda çözülemiyeceğinden, ihtilâflarla alâkalı devletlerin gıyabında bir karara varılamıyacağından, böyle kararlar alınsa bile bunların tatbikinden çıkacak zorluklardan haberdardırlar.

Esasen bütün milletlerarası siyasi ihtilâfların Birleşmiş "Milletlerde çözülmesi gerekirdi, fakat bu teşkilâtın veto müessesesi ile hareketsiz bir hale konulması dünyanın iki bloka ayrılmasına ve bloklar arasında gerginliğin her gün biraz daha artmasına sebebiyet vermiştir. Birleşmiş Milletlerin zaafı böylece belli olduktan sonra ihtilâfların sulh yoluyla halli için dünyanın mukadderatını idare eden Dört Büyük devletin bir masa başında toplanmalarından başka bir çare kalmıyordu. Bu teklif önce 1953 Mayısında Churchill tarafından Rusya'ya yapılmıştı. Gerek Rusların reddi, gerekse de Amerikalıların böyle Ur toplantıdan o zamanlar Tayda ummamaları Churchill'in siyasi hayatında son bir başarı daha kazanmasına mâni olmuştu.

Birleşmiş Milletlerin 10 uncu yıldönümü dolayısiyle, İngiliz ve Fransız hariciye vekillerinin Amerikaya gitmeleri ve üç gün süren müzakerelerden sonra San Fransisko'da Rus hariciye vekili Molotof'la görüşmeleri en yüksek kademede bir toplantının Cenevrede yapılmasını temin etmişti.

Amerika Hariciye Vekili Foster Dulles konferans hakkındaki kanaatlerini daha evvel Molotof'un nutkunu cevaplandırırken belli etmiş ve Cenevreye bir dünya direktuarı gibi hareket etmeğe gitmeyeceklerini bildirmişti. Bu defa Başkan Eisenhower

Başkan Eisenhower
Rusya'dan ümitli

ondan daha iyimser görünmüş ve bilhassa şunları tebarüz ettirmiştir:

"Hiç kimse Sovyet Rusya'nın Marksist dünya ihtilâli doktrinini terk ettiğine inanamaz, fakat Sovyetler Birliğinde vuku bulan değişiklikler bir milletlerarası huzura yol açabilir. San Fransisko konferansından sonra sükûn imkânları evvelkilere nazaran daha elverişlidir.

Bering Boğazında Rus uçaklarının Amerikan uçaklarına tecavüzü mahalli bir karakter arzedip, Sovyetler Birliği tarafından takip edilen siyasetin bir neticesi değildir. Bu devletin

Dışişleri Bakanı Molotof
Cenevre'de ikinci Bulganin

uçak kazası hakkında teessüflerini bildirmesi de ayrıca cesaret vericidir."

İtalya

Buhran sona erdi

İtalyada on altı gün devam eden kabine buhranı nihayet geçen hafta ortalarında sona ermiş bulunuyor. Bu buhranın sona ermesiyle İtalya güç bir imtihanı başarı ile verdiği gibi, demokrasi fikrine bağlı dört partinin - Hristiyan Demokrat, Sosyal Demokrat, Liberal ve Cumhuriyetçi partilerin - koalisyonunun öyle kolay kolay çözülemiyeceği de anlaşılmıştı.

Esasen eski Başbakan Mario Scelba da böyle bir çözülmenin neticesinde iktidardan uzaklaşmış değildir. Hattâ bu istifanın parlamenter bir olayla da ilgisi yoktur. Scelba ve kabine arkadaşları - on dört Hristiyan Demokrat, dört Sosyal Demokrat,üç Liberal - 260 milletvekili ile parlamentoda hakim rol oynayan Hristiyan Demokrat partisinin kendi içindeki şahsî rekabetlerden, nüfuz mücadelelerinden ve politik görüş ayrılıklarından dolayı çekilmek zorunda kalmışlardır.

Scelba'nın istifasının hemen arefesinde koalisyon partilerinin neşrettikleri beyannamelerde eski durumun devamı arzulandığı belirtiliyordu. Bu arzuların izharından sonra durumda bir değişiklik beklenemezdi. Nitekim geçtiğimiz haftanın ortasında kurulan yeni kabine durumu değiştirecek bir yenilik getirmiş değildir.

Yeni Başbakan ve kabinesi

Yeni başbakan Antonio Segni - bir Hristiyan Demokrattır - başlangıçta, Cumhurreisi Gronchi tarafından, beklenildiği gibi kabineyi kurmakla değil fakat müstakar bir hükümet kurabilmek hususunda siyasî guruplar arasında sondajlarda bulunmakla görevlendirilmişti. Böyle yapmakla Gronchi son sözü kendisine saklamak istiyordu. Zira Cumhurreisi eski koalisyonun devamından ziyade Hristiyan Demokratlara, şimdiye kadar solcularla işbirliği yapan Nenni sosyalistleri arasında kurulacak bir koalisyonu tercih: ediyor ve kendi takdir hakkına halel getirecek bir tevcihte bulunmaktan çekiniyordu. Fakat, Antonio Segninin yaptığı temaslar sonunda, yeni kabinenin, ancak eski koalisyon partilerinin dayanışması ile kurulabileceği anlaşılmıştır.

Yeni Başbakan 64 yaşındadır. Roma Üniversitesinde Medenî Hukuk Profesörlüğü yapmış, De Gasperi kabinelerinde Tarım ve Millî Eğitim Bakanlığında bulunmuştur. İtalyan toprak hukukunda yeni bir reform yapan toprak kanununun yaratıcısıdır. Kabinesindeki, on beş bakandan

Başbakan Segni ve Sosyalist Nenni

Buhranın sonu

dokuzu Hristiyan Demokrat, dördü Sosyal Demokrat, ikisi de liberal partidendir. Cumhuriyetçiler ise istedikleri üç Bakanlıktan - Dışişleri, içişleri veya Savunma Bakanlıklarından - hiç birisi kendilerine verilmediği için kabineye iştirak etmemişler; fakat hükümeti destekliyeçeklerini bildirmişlerdir. Görülüyor ki yeni kahine eskisi gibi dört parti tarafından desteklenecek, üç partili bir koalisyon hükümetidir.

Kabinenin muhtemel siyaseti

Segnî kabinesinin kuruluş bakımından olduğu kadar, takib edeceği dış siyaset bakımından da eski kabineyi andıracağı söylenebilir. Eski Dışişleri Bakanı Gaetano Martino yerini bu sefer de muhafaza etmektedir. Bu Bakan Paris anlaşmalarının İtalyan Millî Meclisindeki müzakere ve tasdikinde önemli bir rol oynamış ve Batı dostluğuna büyük kıymet vermiş bir devlet adamıdır. Liberal Partinin bağlı olduğu Batılılarla işbirliği siyasetini İtalyada Martinodan daha kuvvetle temsil edecek birini Segni kolay kolay bulamazdı.

İç siyasete gelince; kabineye alınan ve oldukça mukim mevkilere getirilen yeni bakanlara bakılacak olursa iç politikada İslahatçı hamleler beklenebilir. Zirai İslâhat konusunda yetkili bir başbakanın yardımcılığına ötedenberi iktisadî ve sosyal İslâhat isteyen Sosyal Demokrat Parti ileri gelenlerinden Guiseppe Saragat'ın getirilmesi ve malî İslâhat konusunda yapıcı fikirlere sahip olduğu söylenen Vanoni'nin de Bütçe Bakanlığını deruhte etmesi bu hamlenin yakında başlıyacağına en bariz işaretlerdir.

Kuzey Afrika

Cezayirdeki **karışıklıklar**

Gün geçtikçe Cezayir de durum biraz daha karışmakta ve Fransanın kuzey Afrikanın bu bölgesindeki mevcudiyeti tehlikeye girmektedir. Şimdiye kadar dağınık olarak faaliyette bulunan Cezair milliyetçileri, Temmuz ayının başından itibaren teşkilâtlanmışlar ve "Cezair Millî Kurtuluş ordusu" adlı bir ordu da kurmuşlardır. Silâhlı kuvvetlerini böylece bir tek kumandaya tâbi kıldıktan sonra Cezairlilerin kurtuluş hareketleri çok gelişmiş, Cezayir'e yerleşmiş bulunan 1 milyon Fransız vatandaşının rahat ve huzuru kaçmıştır.

Milliyetçiler yalnız Fransızları değil onlarla işbirliği yapan ırkdaşlarını da öldürmekte, meyva ağaçlarını kesmekte, mahsulleri ateşlemekte, hayvanları boğazlamakta, hülasa ellerindeki bütün imkânlarla Fransızları 125 senedir yerleştikleri bu bölgeyi terke icbar etmeğe çalışmaktadırlar.

Karışıklıkların sebebi

Bugünkü karışıklıkları anlamak için bir asır öncesine dönmek icab edecektir. On dokuzuncu asrın ilk yarısında Cezair, Afrikanın kuzeyindeki Mısır, Trablus, Tunus ve Fas gibi bir Osmanlı vilayeti idi. Burasını önce Barbaros Hayrettin fethetmiş ve kendisi oraya beylerbeyi tayin edilmişti. Bundan sonra Osmanlı imparatorluğu Cezayiri hep beylerbeyleri vasıtasiyle idare etmişti. Zamanla Osmanlı Devletinin siyasî sahadaki nüfuzu azaldıkça, Cezayir ile olan münasebetleri zayıflamış ve Yunan ihtilâli zamanında Navarin'de donanmasını kaybedince bu memleketi müdafaadan bile âciz bir hale düşmüştü. Fransa evvelden beri coğrafi yakınlığı dolayısiyle bu memleket ile ilgili idi, Osmanlı Devletinin bu zayıf durumunu kaçırmak istemedi ye Konsolosunun hakarete maruz kaldığı bahanesiyle Cezayiri işgal etti.

Fransızlar Cezayiri işgal ettikten sonra orasını "Fransızlaştırmak" için büyük gayretler sarfettiler, milyonlarca frank değerinde yatırımlar yaptıkları gibi bugün yekûnu bir milyona varan Fransız da Cezayirin daha ziyade denize yakın olan kuzey kısımlarına yerleşti.

Fransızlara göre bugün Cezayir Fransız topraklarının ayrılmaz bir parçası olup onun da Fransız Assamblesinde temsil hakkı vardır. Bu hesaba göre Cezayirlilerin de nazari olarak Fransız vatandaşlarının sahip

Cezayirli milliyetçiler
Bir gün sabah...

oldukları haklara mâlik olmaları gerekirdi. Halbuki Fransızlar bunu kabul etmemişler. Cezayirlilerin siyasî hak ve imtiyazlardan istifade edebilmeleri için "Fransızlaşmalarım" şart koşmuşlardır, yani Cezayirin Müslüman yerlileri, dinlerini, kültürlerini ve hattâ dillerini değiştirdikleri takdirde eşit haklardan istifade edebileceklerdir. Sırası gelmişken şunu da ilâve edelim ki bir çok Fransız âliminin "Barbar" diye vasıflandırdığı, Avrupa camiasına ithal etmek istemedikleri Türkler işgal ettikleri memleketlerdeki yerli ahalinin dinine, diline müdahale etmemiş, kendi kültürünü, dinini onlara empoze etmemiş ve yerli ırkın ortadan kaldırılması yoluna hiç bir zaman tevessül etmemişti.

Fransızların bu muamelelerine dışardan, bilhassa Kahire ve Moskova radyoları vasıtasiyle yapılan tahrikler eklenince önce 1954 yazında başlayan karışıklıklar bugünkü vahim durumun meydana gelmesine sebebiyet vermiştir.

Fransa'nın durumu

Fransızlar, şimdi bile Cezayirin kendi ana vatanlarının bir vilâyeti olduğunu ilân ettiklerinden, oraya muhtariyet vermeleri pek mevzuubahis değildir. Daha geçenlerde Marsilyada şerefine verilen bir ziyafette söylediği nutukta Fransız Cumhurbaşkanı René Coty bu hususu tebarüz ettirmiş ve Fransanın medenileştirdiği, bolluğa gark ettiği memleketleri asla terkedemiyeceğini bildirmiştir.

Rene Coty'nin, Fransanın Cezayiri medenileştirdiği (!), bolluğa gark ettiğine (!) dair sözleri, vazifeten Cezayire gidip tetkiklerde bulunan Fransız parlamento heyetinin, hazırladığı rapor ile tezat halindedir. Bu raporda Cezayir siyasî, sosyal, ekonomik, idarî ve askerî bakımlardan incelenmekte ve şimdiye kadar Fransızların orada neler yaptığı objektif olarak ortaya konmaktadır.

Fransız mebusları önce Cezayirin bir çok bölgelerinde hüküm süren sefaletin bütün insanlığı müteessir edecek kadar kuvvetli olduğuna işaret ettikten sonra Cezayir'deki Fransızların, yerlilerin zararına olarak suni bir emniyet havası içinde rahat bir şekilde yaşadıklarına da temas ediyorlar.

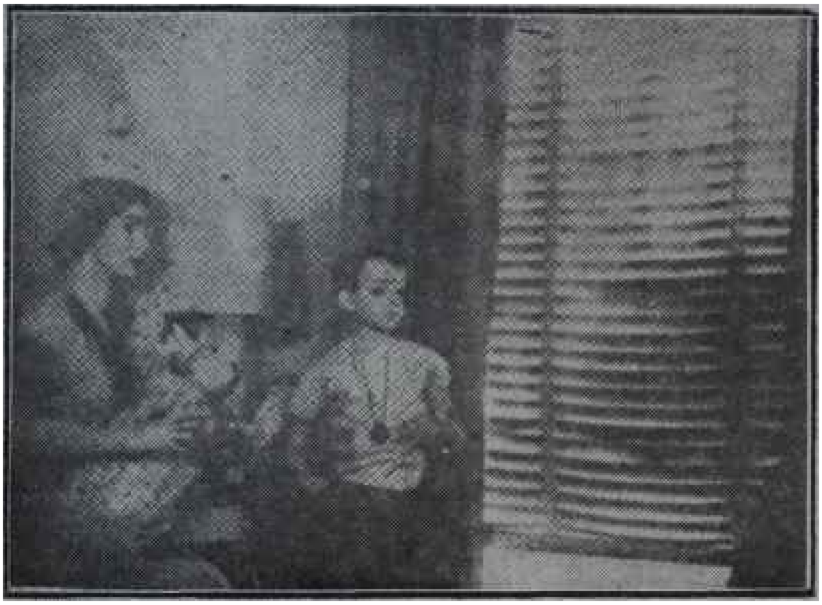
Rapor memleketin iktisadî ve sosyal durumunun çok zayıf olduğunu ve halihazır karışıklık sebeplerinden birinin bundan ileri geldiğini de belirtiyor. Filhakika Cezayir'in en münbit olan kuzey topraklarına Fransızlar sahib oldukları gibi, bütün ticaret ve sanayi de onların elindedir. Halbuki Fransızlar umumî nüfusun ancak onda birini teşkil etmektedir. Güneye gidildikçe kuraklık ve sefalet artmaktadır. Bu bölgelerde yaşayan bir ziraat işçisi günde 360 frank (300 Türk kuruşu) almakta, bu ücretle 7 veya 8 kişiden müteşekkil ailesini geçindirmeğe mecbur olduğu gibi, senenin ancak azami 150 gününde iş bulabilmektedir. Aynı zamanda az sulanan ve mümbit olmayan toprakların ziraatiyle uğraşan müslüman çiftçilere yapılan yardımlar da azaltılmıştır..

Parlamento heyeti mensupları, Fransız idaresinin tedricen müslüman ahali ile temaslarını kaybetmiş olduğunu, bütün idarî teşkilâtın yalnız nüfusun Avrupalı olan kısmı nazarı itibara alarak kurulmuş olduğunu ve müslüman ahalinin mevcudiyetinin, ihtiyaçlarının ihmal edildiğini, müşahede etmişlerdir. Neticede Fransız mebusları milliyetçilerin çıkardığı karışıklıkların önlenebilmesi için kuvvet kullanılmasından başka müslüman ahalinin sempatisini kazanmak için idarî, sosyal ve ekonomik sahalarda İslâhat yapılmasını; yardımların arttırılmasını tavsiye etmektedirler. Fakat gerek hükümet, gerek Cezayir idaresi, gerekse de Fransız ordusu geçmişte yapılan hataları tekrarlamaktan kaçınmalıdırlar.

Cezayirdeki karışıklıkların Fransız Menlisinde hararetli münakaşalara sebebiyet vereceği tahmin edilebilir, fakat bu müzakereler Cenevre konferansına iştirak etmeden önce Başbakan Edgar Faure'un prestijini sarsacak mahiyette olmıyacaktır.

Esasen Fransa parlamentosundan Mecliste'ki hararetli müzakerelerde müstemlekeci zihniyete karşı ne gibi bir tavır takınılacağı her zaman münakaşa edilegelmiştir. Daha önceden müzakerelerin safhalarını tesbit edip, bir şeyler söylemek imkânları vardır. Fakat Fransa bütün zorlamalara, bütün zorluklara rağmen, zaman zaman hayat hakkı olarak kabul etmek istediği müstemlekelerinden ayrılmamak gibi bir haleti ruhiyeye de girmiştir. Bu hâlin bu müzakereler sırasında da hâkim olacağından şüphe edilemez. Ancak, hak haktır ve zaman bu şansı ona tanıyor.

F E N

Atom infilakinin insan üzerindeki tesirleri
İnsanlık mukadderatını tayin ediyor

Atom

Bomba denemeleri ve neslimiz

Son zamanlarda atom enerjisinin bütün dünyada hükümet adamları nazarında kazandığı öneme yeni bir işaret var iki senedir hiç bir milletler arası konferans yapılmadı ki orada atomun barışçı veya savaşçı kullanılışları konuşulmuş olmasın. İster New York'ta toplansın, ister Bandung'da, her büyük konferansın gündeminde bir atom enerjisi maddesi bulunuyordu. Bu yeni teamülün son örneğini de San Francisco'da yapılan Birleşmiş Milletlerin onuncu yıl dönümü toplantısı verdi. Bu toplantıda Amerikan delegesi Henry Cabot Lodge Jr., atom ve hidrojen bombası denemelerinden doğan tehlikeli ışınımların - radyasyonların - tesirlerini incelemek üzere bir milletler arası komisyon kurulmasını teklif etti. Bu komisyon şimdiye kadar yapılan bütün denemelerin dünyanın her tarafında hasıl ettiği radyoaktiflik hakkında mevcut rasatları ve müşahedeleri bir araya toplayacak, bunları bir arada değerlendirecek ve sonra elde ettiği sonuçları fark gözetmeden gene bütün dünyaya bildirecektir. Ayrıca Lodge, bombaların tehlikeli ışınımlarının insanlar üzerindeki tesirlerini incelemek üzere bir de milletlerarası konferans- tertip edilmesini öne sürmüştür. Önümüzdeki Ağustosta Cenevrede toplanacak konferans atomun barışçı kullanışlarım gözden geçireceğinden, Lodge'un bahsettiği zararlı tesirlerin incelenmesi için gerçekten başka bir konferansa ihtiyaç vardır. Birleşmiş Milletlerin yetkili organları henüz bu teklifler üzerinde bir karar almadılar. Fakat tekliflerin her tarafta gayet müsait karşılandığına şüphe yoktur. Zaten Amerikada, İngilterede ve Japonyadaki bazı özel ilmî teşekküller, kendiliklerinden, bu çeşit araştırmalar yapmıya koyulmuşlardı. Lodge'un teklifleri kabul edilirse, bütün bu araştırmaların birleştirilmesiyle daha verimli çalışılacak ve daha tamam sonuçlar elde edilecektir.

Mesele nedir

Böyle esaslı bir araştırmayı en başta dünya halk efkârı şiddetle İstiyor. Çünkü bir seneden fazla bir zamandır, muhtelif memleketlerdeki ilim adamlarının, politikacıların ve gazetecilerin birbirini tutmayan demeçleri hepimizi tam mânasiyle şaşkına çevirmiştir. Sözlerine güvenebileceğimizi sandığımız bir çok kimse, hidrojen bombası denemelerinin dünyada mevcut tabii radyoaktifliği tehlikeli bir surette arttırdığını, bu radyoaktifliğin neslimizin irsi - jenetik - yapısını bozacağını, yani insanların tabii ve düzgün çoğalma kabiliyetinin azalacağım, kusurlu veya zayıf bünyeli çocuklara gittikçe daha fazla rastlanacağını ve böylece insan neslinin bozulup tükeneceğini iddia ettiler. Bilhassa Avrupalı ve Asyalı bazı mütefekkirler, bu fikirlerin geniş bir şekilde propagandasını yaptılar ve neslimizin inkırazına mani olmak için bütün bomba denemelerinin derhal durdurulmasını istediler. Bu telâşlı ifadelerde mübalâğa payı bulunduğunu tahmin etmek güç değildi. Ama karşı iddiaları ortaya atan Amerikan ve İngiliz sorumlu makamlarının sözcüleri de tamamen güven verici görünmüyorlardı. Çünkü bu sözcülere göre, denemelerin doğurduğu radyoaktiflik, insanlar üzerinde hiç bir zararlı tesir yapamıyacak kadar azdı; Hiroşima ve Nagazaki'de yeni doğan çocukların müşahedesi bunların sıhhatçe başka çocuklardan geri değil belki bilâkis ileri olduklarını göstermişti; dolayısıyle bomba denemelerinin insan nesline zararı dokunmayacak, hattâ belki faydası olacakta. Denemelerin böyle aşırı bir gevşeklikle müdafaası şüphesiz kimseye huzur vermedi. Acaba hakikat nedir? Bunu anlamak çok güç. Çünkü deneme infilâkleri yüzünden dünyadaki radyoaktifliğin ne kadar artmış olduğu teferruatiyle ölçülüp kesin olarak ilân edilmemiştir. Ortada dayanacak rakkamlar olmayınca herkes siyasi durumu icabı taşıdığı peşin hükümleri gerçekliyecek sonuçlar çıkarmakta güçlük çekmiyor. AKİS'in geçen sayılarında bu karanlık durumun zararlarından bahsetmiş ve Amerikan idarecileri arasında da halka bu konuda daha fazla bilgi verme temayülünün arttığını haber vermişti. İlk defa geçen Mayısta Atom Enerjisi Komisyonu, şimdiye kadar Amerikada, Pasifikte ve Rusyada yapılmış olan bütün denemelerin doğurduğu toplam radyoaktifliğin miktarı hakkında bir rakam verdi; bu miktarın Amerikada adam başına onda bir röntgen olduğunu söyledi. Röntgen, ışınım miktarını ölçmekte kullanılan bir birimdir. Meselâ bir hastahanede göğsünüzün röntgenini aldırdığınız zaman vücudunuzdan geçen toplam ışınım miktarı beşte bir röntgen kadardır. Bu hale göre bomba denemelerinin Amerikalılar üzerindeki tesiri küçük ve kolayca ihmal edilebilir gibi görünüyor. Atom Enerjisi Komisyonu da ilân ettiği ölçülerden bu sonucu çıkardı, kimse için korkulacak bir şey olmadığını tekrarladı. Fakat başka ilim adamlarına göre mesele bu kadar basit değildir.

Nihayet hakikat

Işınımların neslimize yapabileceği zararlar hakkında en aydınlatıcı ve en güvenilir açıklamayı tanınmış Amerikan biyoloji ve jenetik uzmanı Prof. Dr. H. J. Muller yapmıştır. Dr. Muller bu konuda en fazla selâhiyet sahibi olan bilginlerden birisidir. Senelerce evvel, ışınımların irsiyet üzerindeki tesirlerini inceliyen çalışmalarıyla Nobel mükâfatım kazanmıştı. Bu defa Amerikada çıkan "Bulletin of the Atomic Scientists" dergisinin Haziran sayısında bomba ışınımlarının tehlikeleri hakkında etraflı bir yazı yayınladı. Hatırımızdan geçen bir çok sorulara cevap veren bu yazının esaslı noktalarını buraya geçirmek istiyoruz. Dr. Muller yazışma, yukarıda bahsettiğimiz ait aşırı iddiaları hatırlatmakla başlıyor ve bir jenetikçiye bu iddiaların her

ikisinin de hakikatten çok uzak göründüğünü söylüyor. Dr. Muller'e göre, radyoaktif maddelerden çıkan veya röntgen cihazlariyle elde edilen ışınımların her çeşit canlıların irsiyet yapılarına tesir ettiklerine hiç şüphe yoktur. Bu tesir "mütasyon" denilen devamlı değişiklikler şeklinde kendini gösterir. Mütasyonların en çok rastlanan ve en önemli olanları, irsiyeti taşıyan ve adlarına "gen" denilen parçacıklarda meydana gelen değişikliklerdir. Bizi ilgilendiren de bu gen mütasyonlarıdır. Bunların sayısı canlının maruz kaldığı toplam miktariyle orantılıdır ve bu ışınımın ne kadar zamanda alındığına bağlı değildir. Ne kadar küçük olursa olsun ve ne kadar kısa veya uzun zamanda alınmış olursa olsun her ışınım miktarının belirli bir mütasyon doğurma ihtimali vardır. Şurası da iyice tesbit edilmiştir ki, meydana gelebilecek mütasyonlarm hemen hepsi zararlıdır ve yeni teşekkül edecek canlının her hangi bir fonksiyonunda bir aksaklık, bir kusur doğurur. Yalnız ışınımın sebep olduğu tek bir mütasyonun zararlı tesirini insanlar üzerinde müşahede etmek umumiyetle imkânsızdır. Çünkü bir insan topluluğu içinde zaten ecdattan veraset yoluyla gelmiş sayısız tabii mütasyon mevcuttur. Göz önüne aldığımız zararlı mütasyon bu yığının arasında kaybolur. Bu sebeple meselâ harpten sonra Hiroşima ve Nagazaki'de yapılmış olduğu gibi, insan toplulukları üzerinde istatistikler tutarak, belirli bir ışınım miktarının mütasyonlar doğurup doğurmadığını anlamıya hemen hemen imkân yoktur. Işınımın hasıl ettiği mütasyonlar tabii mütasyonlar arasında kaybolur. Yanlış anlaşılmasın, zararlı mütasyonların insan toplulukları içinde hiç tesirleri olmadığını söylemek istemiyoruz. Sadece mevcut olan bu tesiri bizim farketmemize imkân yoktur diyoruz. Diğer taraftan zararlı mütasyonlar nesilden nesile geçmiye devam eder ve hiç bir zaman kendiliklerinden kaybolmazlar. Ancak sonunda kendilerine varis olan bir insanıya öldürmek veya onun üremesine engel olmak suretiyle ortadan kalkarlar.

Şimdiye kadar yapılan bütün deneme infilâklerinin Amerikan halkında sebep olduğu jenetik hasarı hesaplamak için Dr. Muller, Atom Enerjisi Komisyonunun neşrettiği sayıyı, yani adam başına onda bir röntgeni alıyor. Bu sayı çok küçük görünüyor ama diyor, bu sadece bir kişiye rastlıyan ışınımdır. Bütün Amerikalılar üzerindeki tesiri anlamak için onda bir röntgeni Amerikanın nüfusu ile, yani 160 milyon ile çarpmak lazımdır. Dr. Muller böylece bulduğu 16 milyon röntgenin, bütün Amerikalılar arasında ilk nesilde 80.000 kadar mütasyon doğurmuş olacağını tahmin ediyor. Görülüyor ki bu sayı hiç de küçük değildir. Meselâ Hiroşima'da atom bombasından 160.000 kişinin kurtulduğunu ve bunların her birinin infilak esnasında 100 röntgenlik ışınıma maruz kalmış olduğunu kabul edersek, şehirde sağ kalan Japonlar için de aynı mütasyon sayısını buluruz. Böylece Amerikada denemeler yüzünden gelecek nesillere geçen zararlı mütasyonlar, Hiroşima'da infilâkten kurtulanların çocuklarının tevarüs ettikleri zararlı mütasyonlar kadardır. Fakat, yukarıda da söylediğimiz gibi, bunlar gerek Hiroşimada, gerek (ve bilhassa) Amerikada zamanla muhtelif karakterler taşıyan insanlar arasında o kadar dağılacaktır ki, hepsini aynı bir dış tesirin, yani ışınımın doğurduğunu farketmiye imkân kalmıyacaktır. Hele sayısı milyarlara varan gelecek Amerikan nesillerinin ihtiva ettikleri toplam tabii mütasyon sayısını düşünür've zararlı mütasyon sayısını bu sayıya nisbet edersek, ışınım tesirinin netice itibariyle ihmal edilebileceğini görürüz. Şüphe yok ki şimdiye kadar yapılan denemeler Amerikan halkının jenetik yapısını ciddi bir şekilde değiştirmiyecektir. Ama şunu da unutmamalı ki, bu istatistik bir sonuçtur. Teker teker alınınca, zararlı bir mütasyonun kusurlu bıraktığı her insan kolayca ihmal edillemiyecek bir kayıptır.

Denemelere devam

Dr. Muller, yazısının sonunda bomba denemelerine devam edip etmeme meselesini ele alıyor ve bunu, anlattığı gerçeklerin ışığında şöyle tartışıyor: Denemeleri savunmak için bunlardan hiç bir Amerikalının zarar görmiyeceğini söylemek doğru değildir. Çünkü gerçekten zarar görenler, ışınımlar yüzünden genlerinde zararlı mütasyonlar hasıl olanlar vardır. Ancak düşünülecek şey, denemelerden bütün millet için beklenen faydaların bazı insanlara çaresiz olarak verilecek zararları karşılayıp karşılamadığıdır. Meselâ her sene binlerce Amerikalıyı yaralıyan veya öldüren otomobil kazalarına rağmen otomobil kullanmaktan vazgeçmiyoruz. Çünkü bu kazalarda bütün milletin uğradığı zarar, otomobillerin sağladıkları faydaların yanında ihmal edilebilir. Bunun gibi denemelere devam meselesini de hakikati görüp ifade etmekten korkmadan açıkça tartışabiliriz. Dâva, demokrasimizin ve hürriyetimizin korunması davasıdır. Bu uğurda vatandaşlarımızdan bazı ferdi fedakârlıklar her halde isteyebiliriz. Atom silâhlarındaki öncülüğümüz olmasa insafsız rakiplerimizin bizi ve bütün dünyayı esaret altına almak için bir an tereddüt etmiyeceklerini biliyoruz, öyleyse, bütün milletlerin tam bir silâhsızlanmayı kabul edecekleri gün gelinceye kadar, atom ve hidrojen bombası denemelerine, tehlikelerini bilerek, büyük bir dikkatle devam etmekten başka çaremiz yoktur.

Ya harp çıkarsa ne olur?

Buraya kadar söylediklerimiz deneme infilaklerinin doğurduğu radyoaktiflik hakkında idi ve bunun zararlı tesirlerine dayanılabileceğini ortaya koyuyordu. İleride bir harp esnasında tarafların hidrojen bombasının şehirler üzerinde patlatılmasiyle hasıl olacak radyoaktiflik, savaşan milletlerin jenetik yapısını ciddi şekilde değiştirecektir. Yukarıda ele aldığımız rakamlara bir daha bakalım: Muller'in tahminine göre Amerikada şimdiye kadar patlatılan 40 atom bombası bir nesilde 80 bin civarında zararlı mütasyon doğuruyor; bu sayı bütün Amerikalılarda bulunan tabii mütasyonların aşağı yukarı onbinde birini teşkil ediyor. Şimdi bir harp vukuunda Amerika üzerine meselâ her biri 1000 atom bombası gücünde 40 hidrojen bombası atılacağını kabul edelim. Bu takdirde meydana gelecek zararlı mütasyonlarm sayısı 80 milyonu bulacak ve tabii mütasyonların onda birine yaklaşacaktır. Dolayısiyle harp bittikten sonra da sağ kalan nesiller daha uzun zaman hidrojen bombalarından zarar görmiye devam edeceklerdir. Harpten sonra doğacak çocuklar arasında zararlı mütasyonlar yüzünden ölecek olanların sayısı harp içinde bombardımanlarda ölenlerin sayısına yaklaşacaktır. Bu tahminler belki tamamen gerçeğe uymazlar, ileri sürülen rakamlar ve miktarlar arasında aşağı veya yukarı düzeltmeler ileride tecrübemiz arttıkça yapılacaktır.

Dünyaca tanınmış on kadar ilim adamının bu hafta neşrettikleri bir beyanname bu hakikati bir daha ilân ediyor. Bir harp olursa tarafların mecburen hidrojen bombaları kullanacaklarını ve bunun bütün insanlık için yukarıda anlattığımız vahim tehlikeleri doğuracağını söylüyor; hükümet adamlarından bir dünya harbinin önüne geçmek için her şeyi yapmalarını istiyor. Beyannameyi imzalıyanların başında Einstein geliyor, ölümünden bir iki gün önce imzaladığı bu beyanname Einstein'ın insanlığa son vasiyetidir. İmzaladıktan sonra İngiliz filozofu Bertrand Russell'e vermiş ve onun uygun gördüğü bir zamanda neşredilmesini istemiştir. Russell de dört büyükler arasındaki Cenevre konferansının hazırlandığı bu günleri, devlet adamlarına telkin yapmak için en uygun zaman olarak seçmiştir. Şüphesin bu beyannameden derhal pratik bir sonuç çıkması beklenemez. Zaten bunu bilginlerin kendileri de biliyorlar ve meselâ atom silâhlarının hemen yasak edilmesini teklif etmiyorlar. Çünkü bu tedbir Amerikanın bu günkü silâh üstünlüğünün azalmasına sebep olur ki beyannameye imza koyan Amerikalı ilim adamları böyle bir deliliği kabul edemezler. Şu halde maksat sadece bir hidrojen harbinde her iki tarafın başına gelecek felâketleri açıkça belirterek devlet reislerini temkinli olmıya davet etmektedir, ilim adamlarının bu sınırlı gayelerine varabilmelerini temenni edelim.

Moda

Pantolonu erkeklere terkedin

Son senelerde, Amerikada çok sükse yapan genç bir moda ressamı Anne Fogarty bugün New Yorkta, en çok rağbet gören büyük bir terzihanenin başındadır. Faal bir iş kadını olan Anne Fogarty çalışan kadınların, bilhassa çalışan kadınların, giyimlerinde kadınlıklarını muhafaza etmelerinin şart olduğunu ileri sürerek onlar için hem çok sade, hem de çok cazip kıyafetler hazırlamış ve çok rağbet görmüştür.. Diyor ki:

"— Benim için giyimde en mühim şey genç olmak, neşeli, sade, temiz ve tam kadın manzarası arzetmektir" demektedir. Genç olmak deyince sakın yalnızca çok genç kadınlardan, genç kızlardan bahsediyorum zannetmeyin.. Bir kadın on altısında da, altmışında da, bence genç giyinmelidir, Söylemek istediğim de budur.. Çalışma hayatı bir çok sahalarda, kadınları erkekleştirdi. Fakat bu onların pantalon giymeleri için bir sebep teşkil etmez! Pantalonu ebediyen erkeklere terkedin, hangi yaşta olursanız olun, fistolu bir etekliğinin üstüne giyeceğiniz çok zengin bol bir etek, size pantalondan daha çok yakışacaktır. Bol ve zengin bir etek, dantelli bir iç etekliği sizin sadeliğinizi, ciddiyetinizi bozar zannetmeyin.. Böyle çok zengin eteklerin üzerine giyeceğiniz kolsuz, kapalı yakalı önden düğmeli sade bir bluzla büroya gidebilirsiniz ve bütün gün rahat, rahat çalışırsınız.. Ben kendi hesabıma çalışma hayatımda yazın hep böyle minimini Muzlu geniş etekli elbiseler giyerim. Bunlar çok çabuk yıkanır, temizlenir cinsten kumaşlardan yapılmıştır. Aynı biçimi ipekliye tatbik edince mükemmel bir gece kıyafeti olur. Bu pratik ve yakışan biçimi esas olarak kabul etmekle beraber modanın değişen ana hatlarına uymak daima kabildir. Meselâ, bu seneki bol etekler ekseriya belden bir kaç santim aşağıda genişlemeye başlar, bellerde kesik yoktur ve kadına yakışan uzun beden esasına riayet edilmiştir. Renkler genç, neşeli, iç açıcıdır ve bütün kadınlar için aynı renk neş'esi kabul edilmiştir. Ellisini geçmiş bir kadın niçin daima siyahlarla mateme hürünsün? Griye bakan bir mavi onun kırlaşmış saçlarına ne kadar güzel gidecektir, hele eflâtun, saman rengi bir sarı. Müşterilerim için elbise hazırlarken, beni daima en çok düşündüren şey onların bu elbiseleri nerelerde giyinecekleridir. Umumiyetle büroda güzel duran kıyafet tenis partisinde, yüzme havuzunda, öğleyin lokantada veya akşam danslı bir yemekte hoş durmaz. Halbuki bugünkü kadının bol bol elbise alacak parası olsa bile, sık sık onları değiştirecek vakti yoktur. Bol bir etek, çıplak bir beden, minimini bir ceketten müteşekkil üç parçalı elbiseler hemen hemen günün bütün saatlerinde güzel durmaktadır. Onları tercih etmemin sebebi de budur. Evine döner dönmez ceketini çıkaracak olan kadın geniş bir etek ve çıplak bir bedenle ne kadar cazip ve hoş olacaktır, ne kadar rahat edecektir. Bir kadının en çok şık olmaya gayret edeceği yer muhakkak ki evidir, bir kadın en çok evinde görünür ve ona

Onları takib edelim..

Jale CANDAN

Nihayet rahat bir nefes aldık: kadınlarımızın sesi, yer yer duyulmaya başladı, İzmirde, Karşıyakada, meyve ve sebzeye boykot ilân etmişler.. Kabzımallar da, derhal onlarla harp vaziyetine geçmişler.. Pahalı sebze yemek istemiyen kadınları, nerdeyse vatan hainliği ile itham edecekler: "Onlar milli bir gelir olan sebzeciliğe karşı değil "nylon" a "vizon" a karşı mücadele" etmeliymişler.

Her halde, İzmirli kadınlarımız kabzımallara icab eden cevabı vermişlerdir. Zaten söze ne hacet? Eğer sözlerinde durdularsa, eğer bu sözlerinde on beş gün sebat ettilerse bundan güzel cevap tasavvur edilemez!.

Hemen hemen aynı zamanda, Ankarada, kadınlar birliği de kadınlarımızı ucuz giyinme mücadelesine katılmaya davet ediyordu.

Sebze, meyve ve diğer maddelerin pahalılığı ile mücadele eden devlet ve belediyeler, gene en büyük yardım, ev kadınlarından bekliyorlar. Belediye istediği kadar nark koysun, ev kadını mücadeleyi göze almazsa, fiyatlarda beklenilen ucuzluk elde edilemez. Eğer evinin alışverişini yapan kadın piyasadan, belediyenin koyduğu azami fiyattan haberdar olmazsa, manavın, sokak satıcısının istediğini hiç tetkik etmeden verir, adamını gönderip istediklerini defter hesabına geçirtir ve fiyatlara ancak ay başında, hesap görürken bakarsa, lâkaydisi yüzünden, yalnız bütçesi sarsılmakla kalmaz, o hayat pahalılığına ve ihtikâra yardım etmiş olur.

Cumhuriyet gazetesinde Vâ-Nû, kadınların bilhassa, çarşıya pazara gidip, o gün ucuz ve iyi ne varsa onu almalarım, pahalı mala rağbet etmemelerini, böylece ucuzu mükâfatlandırıp pahalıyı cezalandırmalarım tavsiye ediyor. Ankarada, haftanın muayyen günlerinde kurulan pazar yerlerine gitmek fevkalâde faydalıdır. Meselâ geçen hafta pazar yerinde elli kuruşa satılan kabak manavda doksan kuruşa kadar yükseliyordu. Pazarda elli kuruş olan en iyi patatese mukabil en fenası manavda yetmişe satılıyordu. Semizotu pazarda yirmi beş, manavda altmıştı. Bu büyük farkların yanında daha ufak fiyat farkları da mevcutta: Meselâ mevsimin "nazlı kraliçesi" olan domates bile on, on beş kuruş daha ucuza Satılıyordu. Bundan başka, pazar yerlerinde insan, bütün sebzeleri meyveleri bir arada görüp kıyaslamalar yapabilmektedir ki, bu da elverişlilerini tercih imkânını sağlar.

Ucuza rağbet etmek, ihtikâr yapanı vatan haini telâkki etmek, ondan alış veriş yapmamak muhakkak ki çok faydalı pasif bir mücadeledir.. Ve bu mücadeleye, bu gün hepimiz, yalnız beş on kuruş kar etmek için değil milli bir vazife ifa etmek için katılmalıyız.. Bu pasif mücadelenin aktif bir cephesi de vardır ki, bu da ihtikâr yapanları, isim ve adres vererek ihbar edebilmemizdir. Bunun için, belediyeler bize yol göstermeli ve direktif vermelidir.. Meselâ şikâyet edeceğimiz makamın telefon numarası daima gözümüzün önünde olmalıdır..

Ancak bu mücadelenin muvaffakiyetle yürüyebilmesi için münferit şekilde değil, toplu halde, beraber hareket etmemiz şarttır.. Bir kadın manava gidip te, radyoda ilân edilen fiyattan fazla istediğini iddia eder alışveriş yapmadan dönerse, umumiyetle manav arkasından hoş olmıyan bir espri yapar ve diğer müşteriler aynı şekilde manavı terkedecekleri yerde, gülüp geçerler- Ekseri satıcılar kendilerine göre psikoloji sahibidirler, müşterileri güldürdükten sonra, onların hanımefendilik gururlarını da okşar ve hemen oracıkta, fiyatı beş, on kuruş daha arttırırlar:

— Bu mal size yaramaz efendim.. Oğlum, hanımefendiye içerdeki üzümden ver!

Tabii hanımefendi kendisine lâyık olan üzümün fiyatını soramaz bile.

Şayet bir kadın, kapıdan geçen sebzeciyi fazla para istedi diye geri çevirirse sebzeciye vız gelir ama bütün mahalle onu geri çevirirse, öteki mahalleye geçerken fiyatlarda bir ayarlama yapacaktır-

Cidden, kadınlar hayat pahalılığında en mühim müsbet veya menfi rolü oynıyabilirler.. Onlara yol göstermek, onlardan topluluk halinde mücadele istemek, sık sık onlara bunu hatırlatmak şarttır: İzmir Karşıyaka kadınları, bize güzel bir misal olmuştur.. Onları takip edelim.

Yaz modası
Bir demetten bir çiçek

hayatta en çok kıymet verecek insanlar evindedir. O da evindekilere kıymet vermeli ve onlar için giyinmelidir.

Anne Fogarty tanınmış portre ressamı Thomas Fogarty'nin karışıdır. Evleri yeni tarz, ferah ve neşeli eşyalarla gayet hoş bir şekilde döşenmiştir. Modellerinde esas tuttuğu neşe ve renk havasını. Anne Fogarty evinde de tatbik etmektedir. Bu ev için.: New York'un göbeğinde çok şirin bir köy evi denilmektedir..

Sosyal hayat

Seve seve ihtiyarlamak

Kadınların en korktukları şeylerden biri de, muhakkak ki, ihtiyarlamaktır.. Her yaşın icab ettirdiği şekilde yaşamıyan gençlikte gençlik. arzularını bastıran, bir takım cemiyet kaidelerinin, düşüncelerin devamlı tazyiki altında hayat süren insanların ihtiyarlamaktan korkması kadar tabii birşey olamaz.. Yarım kalmış arzular, tatmin edilememiş hisler tehlikelidir.. Herşeyi zamanında yapan insan, herşeyi zamanında terketmesini bilecektir.. Hayır terketmek kelimesi yanlıştır.. Hayatta daima, yapılacak yepyeni şeyler vardır.. Bizi her yaşta bekliyen yeni arzular, yeni bir gaye, yepyeni zevkler mevcuttur.. On yaşında top oynamak, 18 yaşında dansetmek, yirmi yaşında âşık olmak insana ne zevk verirse ellisinde çiçek yetiştirmek veya balık tutmak insana aynı zevki verebilir..

Birçok yaşlı insanları, tıbbi kaidelerin hilâfına, hastalıklarına rağmen, çok uzun seneler, canlı ve faydalı bir hayat sürebilmektedirler. Hatta hastalıkların mukavemeti takviye ettiğini ve bazı vaziyetlerde, hayatın uzamasına yardım ettiğini söylemek de kabildir.. Fakat en mühim mesele, muhakkak ki ruhidir.. Muayyen bir yaşa geldikten sonra, hayatı terketmek gibi hasta bir düşünceye saplanan, mücadelesini bırakan, gayesiz, uyuşuk, cesaretsiz insan daima yeni birşeyler yapmak, faydalı olmak ve yaşamakta devam etmek iradesini taşıyan insandan daha az yaşamaktadır.. Tarih, yaşamak ve faydalı olmak iradesini taşıyan ve çok uzun seneler bu arzunun neticesi olarak büyük işler başaran büyük adamların misalleri ile doludur..

Seksen bir yaşında faal bir politika hayatı takib eden Edward Herriot Lyon gibi büyük bir şehirin belediye reisliğini yapmış ve 83 yaşında, heykeltraş Rodin hakkında kitap yazmıştı.. Siyasi hayattan çekilen Churchill de şahsi zevklerinden hiçbirini terketmemiştir ve mesut, faal, dolu bir hayat sürmektedir..

Yeni şeyler öğrenmek

Hayatta, daima yeni birşeyler öğrenmek, okumak zevkini taşıyor musunuz? Yemek yemek, konuşmak, yürümek sizin için, hoş şeyler midir? Daima bir gayeniz, yapacak bir işiniz bir projeniz var mıdır?. Muhtemelen, siz uzun bir ömür süreceksiniz.. Yoksa yaptığınız işlerden, vazifelerden, hatta zevklerinizden şimdiden usanç mı getirdiniz?. Günleriniz büyük bir iç sıkıntısı içinde mi geçiyor?. Eğer böyleyse ve siz zamanı değil de, zaman sizi öldürüyorsa, en tehlikeli bir hastalığa yakalandığınıza emin olabilirsiniz.. Bu haleti ruhiye içinde bulunan kimseler kuvvetli bir yaşama arzusu taşımadıkları gibi, herhangi bir hastalık karşısında da ancak zayıf bir mücadele kabiliyeti göstereceklerdir.

Marlene Dietrich
İhtiyarlamıyan kadın

Ve ikincisi...
Zerafeti pantolon giymemesinde

Çok yaşamak, faal ve mesut seneler geçirmek istiyorsanız, herşeyden evvel kafanızla, hislerimizle ve alışkanlıklarınızla mücadele etmeni icab edecektir.

Alâka sahanızı genişletin

Vaktile Amerikada, bir üniversitede İspanyolca hocalığı yapan bir öğretmen vardı.. Mesleğini sever ve bunun haricinde, hiç bir şeyle oyalanmazdı..Altmış beş yaşına gelince, tekaüde sevkedildi.. Senelerce işin den zevk almış olan bu kadın, birden, büyük bir iç sıkıntısına bıkkınlığa, ümitsizliğe kapıldı.. O artık bekleme odasına girmişti. Günden güne ihtiyarlıyacak ve böylece eli kolu bağlı ölümü bekliyecekti.. Madem ki artık faydalı bir insan değildi, madem ki ölümü bekliyordu, neden bir an evvel ölüp neticeye varmıyordu?.. Doktoru onun dertlerini dinledikten sonra:

— Kim bilir belki de haklısınız ama dedi, bu düşünceleri bir yere bırakıp Meksikada bir seyahate çıksanız nasıl olur?

— Seyahati hiç düşünmedim doğrusu fakat neden Meksika?.

Kadıncağız Meksikaya gittiği zaman bu sualin cevabını bulmuştu..İspanyolca konuşmak imkânını elde etmiş senelerce verdiği dersleri adeta, tatbiki olarak yaşamağa başlamıştı.

Seyahatten neş'e içinde döndü.. Seneye aynı seyahati bir dostu ile tek-

nar etti. Bugün o, Latin Amerika seyahatleri tertib eden bir acentenin başındadır.. Mesuttur. Herkes seyahate çıkamaz.. Kimisi aradığı zevki kütüphane raflarında bulacaktır, kimisi yetiştirdiği bir çiçeğin renginde, kimisi hayır cemiyetlerinde, kimisi sporda, kimisi sanatta, kimisi zararsız bir oyunda.. Etrafı ile dünya ile alâkadar olan insanın kafası ve kalbi daima gençtir.. Yeni keşfedilen bir makine nasıl işler?. Herkesin bahsettiği romanın hususiyeti nedir? Şu güzel sileter nasıl örülmüştür?. İşte bize yaşama zevki veren, bizi yaşatan teferruatlar..

Yaşama arzusu

Bu herşeyden evvel, günlük işleri zevk ve arzu ile devam ettirmek isteğidir.. İstikbaldeki mevhum hadiseleri değil yaşadığınız anı, tam olarak, yaşamağa çalışmalısınız,.

Güzel bir kadın varmış, hiç ihtiyarlamak bilmezmiş. Bir başka kadın, ona gıpta ile bakarak:

— Ben de sizin gibi zevkle, güzel kokarak ölmek isterdim demiş. Güzel kadın, herzamanki tatlı tebessümü ile gülümsemiş:

— Fakat dostum, ben ihtiyarlamıyorum ki, yalnızca büyüyorum demiş. İnsan ancak durduğu zaman ihtiyarlar..

İnsanları sevmek

Aşk hayatı uzatan en güzel, kuvvetli hislerden biridir.. Bir kadın vardı, komşu çocukları evine alıp bakar, annelerinin rahat, rahat iş görmelerini temin ederdi.. Kocaları ile gezmeğe gitmek istiyen ufak çocuklu kadınlar, onu evlerine davet ederlerdi ve o dalına, bu fahri dadılığı zevkle, karşılık almadan yapardı.. Birgün vasiyeti bozuldu.. Zevk için yaptığı şeyi, ufak bir ücret mukabilinde, yapmaya başladı, hayatını böylece devam ettirdi.. Tekaüde sevkedildikten sonra, pencere kenarında, yemek ve uyku saatlerini bekliyerek vakit geçiren bir İhtiyar da, mahalledeki çocukların oyuncaklarını tamir ederek, hayattan zevk duymaya başlamıştı..

Heyecanlarınızın tahakkümü

Öfkeye, hırsa kapılmak fazla haris olmak ,kin beslemek insan ömrünü kısaltan, insanı çabuk yıprandıran fena alışkanlıklardır.. Kalp hastalığına tutulan bir doktora arkadaşları, ümitsiz vaziyette olduğunu hissettirmişlerdi. Doktor:

— Daha çok yaşıyacağım dedi çünkü bugüne kadar yaşadığım hırslı ve heyecanlı hayatı derhal terkedeceğim.. Beni bu hale getiren şey meslektaşlarımdan biri ile, senelerden beri, giriştiğim manasız rekabet hayatıdır.

Doktor hayatını, hakikaten değiştirdi ve hakikaten daha uzun yular yaşadı.. Hem de, bu yıllar onun en mesut yılları olmuştu..

Aynı bütçe ile idare etmek mecburiyetinde olan iki kadın vardı.. Birisi ayağını yorganına göre uzatır, rahat ederdi.. Diğeri, fazla para kazanmak için, yol aramadığı halde, daima fasla para harcar, borç alır, parasızlıktan şikâyet ederek hayatı kendine de, kocasına da zindan ederdi..

Yaş ilerledikçe, insan ebedi ve ezeli çocukluk arkadaşlarından başka arkadaşlar da edinmesini öğrenmelidir.. Böylece insanın daima öğrenecek ve öğretecek birşeyleri olur..

Dinî inanış

Dini inancı olan insanlar kolaylıkla, huzur içinde ihtiyarlarlar.

Fakat ihtiyarlamak tabirini mümkün mertebe az kullanmak ta şarttır.. Yaşamasını çok seven bir insana, kaç yaşında olduğunu sormuşlar. O gülerek:

— Yalnızca beş defa on yaşındayım demiş!.

Seyahat

Gidenler ve kalanlar

Sıcak sıcaktır ama deniz yerine bol bol asfalt olan bir şehirde güneş insanı başka türlü yakıyor.. Ve iznini alan, beş on kuruşu bir araya getiren otobüslere, motörlüye, taksiye, uçağa hücum ediyor, soluğu İstanbulda, hiç olmazsa son senelerde, Karadeniz sahilinde rağbet gören bir iki plajda alıyor.. İstanbula gidenler arasında dinlenebilenler azdır ama parası az olup ta, sakin Karadeniz sahillerini seçenler, muhakkak ki, bu işte kazanıyorlar. İnanılmıyacak kadar ucuz, güzel ve dinlendirici olan bu tabiî plajlarda, insan çok hoş vakit geçirebilir, üstelik giyin derdi de yoktur.. Çoluk çocuk tabiat ortasında alabildiğine hava alır.. Otel hayatı, bütün sene didinen ev kadınına muhtaç olduğu istirahati temin eder.. Harici hayatın asab bozucu mücadelesinden uzaklaşan karıkoca birbirine yaklaşır, kaygusuz bir nişanlılık devresine dönebilir..

Her ne olursa olsun, yazın Ankaradan gitmek bir âdet olmuştur. Erken kalkan Ankaralı, sıcak basmadan işine gitmeğe muvaffak olur.. Mesafeler birbirine yakın, nakil vasıtaları muntazamdır.. Sabah serininde yeşil caddelerden, temiz parkların içinden geçerek vazifeye giden kadınlı erkekli kalabalığı görmek zevk vericidir ve her sabah, tepeden Atatürk'ün bu kalabalığı seyrettiğini hisseder gibi oluruz..

öğle saatinden İtibaren yazın bütün Ankaralıların müştereken bekledikleri bir şey vardır: Akşam..

Şehirde günden güne artan ve Avrupayi bir manzara arzeden kaldıran kahvelerinde oturulacak yer bulunmaz. Dondurma yerken, soğuk bira içerken Kızılay - Büyük sinema arasında piyasa edenleri seyretmek te hesaba dahildir... Sokaklarda, İstanbuldaki kadar şık hanımlar görülmezse de, halkın umumi giyinişi İstanbula nisbetle daha temiz, daha hoştur. Patronla dikiş dikmek adeti burada bir hayli derlemiştir ve bilhassa yazın, genç kızlar gayet şirin, oldukça açık, güzel elbiselerle dolaşmaktadırlar. Bu sene, hemen hemen herkesin, gittikçe bollaşan kat kat büzgülü bir elbisesi var. Geçenlerde piyasa mıntakasında, böyle kat kat büzgülü pembe bir pandora elbise gördük, yakanın arkası büyük bir V şeklinde açılmış ve bitiş noktasına aynı kumaştan uzun bir kurdele, fiyonk yapılarak konmuştu. Bu elbise cidden iç açıcı ve hoştu. Büzgülü eteklerden sonra, bu sene Ankarayı istila, eden şey hasır çantalardır. Fakat bunları, fiyatlarından olacak, daha ziyade, vitrinlerde seyrediyoruz. Akşam saatin-

İstanbuldan **bir** görünüş

Şehirleri boşaltan şehir

den sonra Ankaralının saadeti başlar: Burada gecelerimiz serin, aydınlık, caziptir. Herkes balkonunda, bahçeler içindeki evlerinin terasında, bahçesinde veya büyük bir bahçe cilan Ankara sokaklarındadır.

Hafta sonu tatillerinde Baraj ve Gölbaşı, gözün su görme zevkini tatmin edebilir. Şehrin göbeğindeki Gençlik Parkı da, uzaktan gayet güzeldir. Gece pırıl, pırıl yanan bir göle benzer.

Ankaranın yazı cidden hoş geçebilir, güzeldir. Ama ne de olsa, gitmek gene de iyidir.

Güzellik

Biçimli kadınlar

Bali adasında bir tetkik seyahatine çıkan Prederik Stare anlatıyor: Adaya indiğim zaman, cidden gözlerime inanamıyordum; bütün kadınlar gayet ince, zarif, tığ gibi idi.. Orada kaldığım müddetçe, bir tek şişman, hattâ topluca kadına tesadüf etmedim.. Vazifem bu inceliğin sırrını keşfetmekti, bunun çok kolay olacağını zannetmiyordum. Vakıa Bali adasında yaşıyan kadınlar ekseriya çok hareketli insanlardı fakat sıhhatli ve ince oldukları için mi hareketliydiler yoksa hareketli oldukları için mi inceydiler? Bu münakaşa götürecek bir şeydir. Sıra aldıkları gıdayı tetkik etmeye gelmişti. Bu tetkikin neticesinde onların yedikleri yemeklerden ziyade yemek yeme sistemleri üzerinde durdum ve kadınların sırrını keşfettimı Bali adasında yaşıyan bir kadın için, yemek yiyor tabirini kullanmak cidden yanlış olur.. Çünkü o yemek yemiyor, yemeklerin üzerinden biraz gagalıyor! Üç övün muntazam yemek sisteminden tamamiyle bihaber olan bu kadın saatte bir, ağzına bir şeyler atmaktadır. İlk yemeği sabahın saat altısındadır've kahvaltı ismini verdiği bu yemekte o büyük bir şeker parçası ile kahvesini içmektedir. Bir saat sonra tekrar acıktığına kanaat getiren kadın, mutfağa girer ve ağzına Ur lokma - ama cidden bir lokma - soğuk pilâv atar. Bu pilâv muz yaprağına sarılarak hususi surette pişirilmiş kuvvetli bir gıdadır. Takiben bir saat sonra Bali'li kadın gene acıkır.. Bu sefer mükellef bir sofranın başına geçip nihayet yemek yiyeceğini tasavvur etmeyin.. O bütün gününü aşağı yukarı, saatte bir, ağzına ufak tefek bir şeyler atmakla geçirir., yediği şeyler kuvvetli gıdalar olmakla beraber, miktar itibariyle çok azdır: Yarım balık yer, bir avuç kuru fasulye yer, bir parça et yer..

İste Bali'li bir kadının inceliğini temin eden şey onun sık, sık, az, az yemek yemesidir. Çünkü kandaki şeker seviyesi, iştahımızı ayarlayan beyin hücrelerine tesir eder şayet bu seviye muayyen bir seviyeden aşağıda ise insan acıkır. Fakat kandaki şeker bu seviyeyi aşar aşmaz

Bali'li kadın

Az gıda, güzel endam

açlığımız da geçer. Sık sık yemek yiyen Balili kadınlar, kandaki şeker seviyesini daima icab eden yerde tuttukları içindir ki az yerler ve şişmanlamazlar..

Bu nazariye, evde mütemadiyen abur cubur şeyler yiyerek, yemeklere el sürmeyen sıska çocukların durumunu da izah etmektedir..

Cinsi Hayat

"Kinsey" haklı mıdır?

Amerikada erkek ve kadın, insanların cinsi hayatlarını aydınlatmak üzere sorulan sualler, yapılan anketler ve bunların neticesi olarak çıkan istatistikler, grafikler en ufak teferruata kadar her şeyi düşünmüş yalnız cinsi hayatın en mühim cephesini ihmal etmiştir.. Fizyolojik zevk ele alınmış, çok faydalı izahlara geçilmiş, gençler ve hattâ yaşını başını almışlar aydınlatılmıştır. Fakat şunu söylemek kimsenin hatırına gelmemiştir ki, "aşksız ve hissiz bir cinsi münasebet, ne kadar bilgiye, ne kadar tecrübeye dayanırsa dayansın daima eksiktir." Vücutlar m anlaşması şart fakat ruhların anlaşması işin temelidir.

Kinsey'in meşhur raporları, istatistikleri, grafikleri insanlığa mühim bir tecrübenin neticelerini hediye etmiştir ama cinsi hayatı tıpkı futbol veya bir briç partisi gibi yalnız teknikle, tecrübe ile öğrenilen bir oyun sekline sokmakla hata etmiştir. Temaslar fazlalaştıkça, tecrübeler ve bilgi fazlalaşmaktadır ama, ruhi ve bedeni tatmin ayni nisbet dahilinde fazlalaşmakta mıdır? İşte umumiyetle istatistiklerde aydınlatılmıyan nokta budur,

Cinsî hayat problemleri ile meşgul olanlar, kadın erkek münasebetlerini tetkik ederken, münasebetlerin miktarı ve çeşidi üzerinde durmuş, kalitesi ile meşgul olmamışlardır. Böylece erkek, kadın bu mevzuda bir çok insanların endişeleri beslenmiş ve kendilerine olan güvenleri sarsılmıştır.

Bütün bu grafikler, istatistiklere dayanan kitaplar insanlara, cinsî münasebetin bilgiye dayandığı nisbette tatmin edici olduğu hissini vermiştir. Halbuki yalnızca mekanik olan, cansız, hissiz bir temas insanlara tuhaf bir acılık, boşluk, tatminsizlik hissi verir.

Cinsi münasebette şart olan ruhi ve bedenî tatmin aşk'sız kabil değildir. Tek taraflı sevgiye, açıkgözlülüğe, egoistliğe dayanan cinsî münasebet, teknik ne kadar kuvvetli olursa olsun, daima muvaffakiyetsizdir. Bir taraf diğer tarafın ihtiyaçlarını, kendi ihtiyaçları kadar kuvvetle hissetmezse, karşılıklı hürmet, sevgi, anlayış mevcut değilse o çiftin, cinsî hayatı, onları beklenilen birlik hissine götüremez.. Buna mukabil âşıkların da bilgisiz ve cahil hareketleri, çocukluktan edindiğimiz bir çok yasak'fikirleri, baskılar, dinî anlayışlar, yanlış düşünceler cinsi hayatta aynı muvaffakiyetsizliği doğurabilir.

Demek ki, her insanın cinsî hayat hakkında bilgi sahibi olması şart olmakla beraber, bir kaç muvaffakiyetsizlik neticesi ümitsizliğe düşmek yanlıştır. Bugün Amerikada kadın, erkek herkes testlere, grafiklere istatistiklere dayanarak cinsî soğukluğa, iktidarsızlığa, beceriksizliğe dü çar olup olmadığını anlamaya çalışıyor ve kendi kendilerini sıkarak kendi kendilerine olan güvenlerini kaybederek, cinsî hayatlarını termometrede ölçer gibi ölçmeye kalkıyorlar. Bu tatminsizliği bu endişeyi dünyan insanlar, kendilerini hakiki aşka anlayışa, ruh birliğine terketmiyen insanlardır. Binlerce kitap veya değişik sevgili, onlara fayda vermiyecektir. Psikoloji ve psikiyatri profesörlerinden Dr. Clara Thompson şu enteresan ifşaatta bulunuyor: "Onbeş senedir Broadway ve Hollyvood artistlerinin sırdaşlığını yapmaktayım.. Dünyada hiç bir yerde, buradaki kadar âşık değiştirilmez.. Senede on, on iki aşk macerası yaşayanlar vardır. Bunların tecrübeleri fazla, cinsi münasebet hakkındaki bilgileri tamdır. Fakat, bunlar, iç yüzlerini anlattıkları zaman şaşarsınız. Bu aşk mütehassıslarının hemen hemen hiçbirisi cinsi hayatlarında tatmin olamamaktadır.."

Bilgisizlik, cinsi hayatı nasıl mahvedebilirse, hissizliği doğuran fada değişiklikler de aynı neticeyi verir.

Aşk bir istatistik değildir. İnsan yaradılışında formüllere sığmıyan cazibeler, tabii hareketler, içten gelen arzular vardır.. Kitaplar kadar bu tabii hisler de sizin hocanız olmalıdır..

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

Fransa'da uçan daireler
Rüyalar hakikat oluyor

Fransanın Marsilya sahillerinde demir atmış Amerikan gemisindeki tayfalardan biri bulutların her zaman olduklarından başka bir şekil aldıklarım fark etmiş ve az sonra arkadaşlarına bağırarak bunların iki tane uçan daire olduklarını söylemiştir.

Bulutlar geçmiş gitmiş fakat kalan fotoğrafların uçan daire mi yoksa bulut mu oldukları bir çok münakaşalara sebep olmuştur. (A. P.)

●

Fransanm Toulouse şehrinde kendisini Neron zanneden bir deli evini ateşe vermiştir, öğretmenlik eden Christian Fabre adında, 35 yaşlarındaki bu adam bir sinir buhranını müteakip anadan doğma bir halde sokağa fırlamış ve kendisini yakalamak istediklerini farkedince içeriye' kaçıp evini ateşe vermiştir. "Neron" müşahede altın alınıp tımarhaneye konmuştur. (A.P.)

●

Tokyonun meşhur Kofukai sanat galerisinde teshir edilmek üzer-4000 sanatkâr tarafından gösterilen tablolar içinde sadece 400 tanesini teshire lâyık görmüştür. Bunlar arasında Yuri Sakuma adında sekiz yaşındaki kızın eserleri birinciliği kazanmıştır. Babası, kızının dört yaşından beri yağlıboya ile çalışmakta olduğunu, söylemiştir: (Reuter)

•

Amerikan Temsilciler Meclisi tuzlu sudan tatlı su elde edilmesi yolundaki araştırmalara dair programa devam hakkında bir kanun tasarısını kabul etmiştir. Kanun şimdi senatoya arzedilecektir. Kanun, araştırmaların devamı için 6 milyon dolarlık bir tahsisat vermekte, programı 1963 e kadar uzatmakta ve araştırma projelerinde hükümetin fenni lâboratuvarlarının kullanılmasına müsaade etmektedir. Bu program deniz suyu ile diğer tuzlu sulardan ziraat, sanayi, şehir ve diğer faydalı kullanışlar için gerekli evsafta tatlı suyun elde edilmesini sağlıyacaktır. (Usis)

•

Paris sokaklarında dolaşan bir faytona bakanlar, içinde imparator Napolyon ve imparatoriçe Eugene'yi görmüşlerdir. Hayallere inanmayan halk ve gazeteciler bu kıyafete girmiş olan insanların kim olduklarını merak etmişse de bir hafta bütün takiplere ve soruşturmalara rağmen netice alamamışlardır. Nihayet Paris sinemalarında oynayacak "Napolyon" filminin afişlerinden Napolyonun Fransız aktörlerinden Jean Debucourt ve imparatoriçe Eugenie'nin de tanınmış sinema yıldızlarından Jeanne Boitel olduğu anlaşılmıştır.

Artistler kendilerini belli etmemek, halkı meraka düşürecek güzel bir reklâm yapmak için şehrin en pis bir semtinde bir hafta kalmağa tahammül etmişlerdir. (A.P.)

●

Avusturya hudut polisi hudutta bir adamı çırıl çıplak ele geçirmiştir. Ladisgas Posgay ismindeki bu adam polis karakoluna getirildiği zaman başından geçenleri şu şekilde anlatmıştır:

"Ben Çekoslovakyadan kaçarak buraya geldim. Elbiselerimi de huduttaki tellerin üzerinde bıraktım. Baştanbaşa cereyan ile dolu telleri aşabilmek için teker teker soyunup elbiselerimi tellerin üzerine yerleştirdim ve ölmeden geçmek imkânını buldum. Sahile çırılçıplak geldim ve yüzerek nehri geçip Avusturya hududuna ayak bastım.

Yapılan araştırmalarda mültecinin doğru söylediği anlaşılmış ve kampa sevk edilmiştir. (Time)

●

Washington şehrinde garip bir dava görülmüştür. Washington Sulh mahkemesinde, Reis, kendisine vazife başında hakaret eden 20 yaşında Eleanore Maianni isminde bir genç kızı üç gün hapse mahkûm etmiştir. Mahkemede bulunan dinleyiciler daha ağır bir ceza bekledikleri halde böyle bir cezanın verildiğini görünce, hâkimin kızın güzelliği karşısında tesir altında kaldığını söylemişlerdir. Ortaya atılan dedikodular da zavallı hâkimi müşkül durumda bırakmıştır.

Fakat onu üzen asıl mesele genç kızın hapishaneden çıkar çıkmaz savcılık vasıtasiyle hâkime gönderdiği açık mektup olmuştur. Eleonore aşk mektupları yazmak için kullanılan renkli ve kokulu zarf ve kâğıdı almış ve zarfı öperek dudaklarının şeklini çıkarmıştır. Gene dudak izleri ile süslenen kâğıda ise şunları yazmıştır:

"'Ben şımarık bir kızdım. Beni üç gün hapse atmakla herkes cezamı hafif buldu fakat ben bu üç gün zarfında hayatı anladım. Buna siz vesile oldunuz. Size pek çok şey borçluyum fakat bunları ödiyebilmek için verecek kıymetli hiç bir şeyim yok. Onun için zarftaki öpücükleri kabul etmenizi rica ederim. Sabıkama gelince onu ölene kadar sizin kıymetli bir naturanız olarak saklıyacağım. Mükâfat olarak da size ancak benim ile evlenmenizi teklif ederim."

Kızdan çok hoşlanmış olan hâkim kızın evlenme teklifini kabul etmiştir. (Reuter)

●

Pariş'te açılan bir çanta sergisinde "Caravelle" isminde bir model birinciliği kazanmıştır. Mankenlik yapan Johanna isminde genç bir kızın yaptığı bu çanta tayyare şeklindedir. Tayyarenin kanatları ise sap olarak kullanılmaktadır. (A. P.)

●

Mar del Plate'de bir yetimhanede, müesseseyi idare eden rahibelerin uzaklaştırılarak yerlerine sivil idarecilerin tayin edilmelerini protesto etmek üzere 160 yetim isyan etmiştir.

Binanın dışına toplanan bazı kimseler de yaşları altı ile on beş arasında olan asi yetimleri desteklemişler ve yetimhanenin camlarını taşlamışlardır.

Bir müddet sonra gelen zabıta memurları asi yetimlerin bir kısmını başka yetimhanelere sevketmiştir. (Time)

T I B

Manevî ilim

Allah fikrinin gelişmesi

İlk insanları duaya ve imana zorlayan ve nihayet dini yaratan korku olmuştur. Hastalık, açlık, fırtına, yıldırım, gök gürlemesi, kıtlık, ölüm karşısında insanlar manevî destekler aramışlardır. Zaten bütün hareket ve faaliyetlerimizin başlıca iki amacı vardır: ihtiyaçlarımızı teinin etmek, ıztırab ve acıdan kaçınmak. İşte hem hu hedeflere ulaşabilmek hem de korktukları zaman lûtfuna ve kudretine sığınabilmek için insanlar Allahı yaratmışlardır. Allahların gazabından sakınabilmek, onlara yaranmak ve hoş görünmek için de ellerinden geleni yapmışlardır.

İnsanlar korkudan başka sebeplerle de dini aramışlardır. Sevgiye, yardıma, lidere ve öndere karşı duyulan ihtiyaç insanları sosyal ve ahlâki bir Allahın varlığına inanmağa sevketmiştir. İnsanları koruyan, mükâfatlandıran, cezalandıran, her şeye kaadir, bedbahtları seven ve teselli eden, ölümden sonra ruhları himayesine alan Allah işte bu Allahtır. Dört kitabın her satırında bu Allah'dan ilhamlar vardır. Korku dininden ahlâk dinine geçiş din tarihinin en büyük inkılâbıdır. İlk insanların dinlerinin sadece korkuya, medeni insanların dinlerinin de ahlâka dayandığını ileri sürmek hatalıdır. Bir çok dinler bu iki telâkkinin karışmasından doğmuştur. Ancak pek müstesna insanlar bu ikisinden daha yüksek bir din telâkkisine ulaşabilirler. Einstein bu üçüncü telâkkiye kozmik din anlayışı adini vermektedir. Allahı insan şeklinde tasavvur edenler hu dini anlamakta zorluk çekeceklerdir. Ancak bu telâkkiye ulaşanlar insanların arzu ve hedeflerinin çoğunun boşluğunu ve tabiatla fikir dünyasındaki harikulade muvazene ve intizamı sezerler. Kozmik din anlayışı ilim ile dini de birbirine yaklaştırmaktadır. Tarih boyunca ilimle din imtizaç kabul etmez zannedilmiştir. Kozmik din telâkkisine bağlı olanlar hâdiselerin gidişine karışan, mükâfatlandıran ve cezalandıran bir kuvvetin varlığına inanamazlar. Bunlara göre harici veya dahilî zaruretlerin tesiri ile hareket eden insan, Allahın nazarında herhangi bir cansız eşya gibi hareketlerinden mesul değildir. Bu görüşünden dolayı ilmin ahlâkı bozduğu iddiası yanlıştır. İnsanın ahlâk yolundan ayrılmaması için dinden kuvvet almasına hacet yoktur. Kültür, sevgi, sosyal münasebetler bu vazifeyi pekâlâ görebilirler. Kozmik din telâkkisi ilmî araştırmalara yol açan en asil kuvvettir. Uzun seneler rahat yüzü görmeden ilmin sırlarını araştıran Kepler ve Newton'ın kâinatın yapısındaki İntizama sonsuz bir imanları vardı. Zaten bir ilim adamı imansız olamaz. Dinsiz ilim sakat, ilimsiz din kördür, tüm adamlarını yakından tanımayanlar bunların ruh haletlerini yanlış anlıyabilirler. Sayısız başarısızlıklara rağmen onları ideallerine bağlı tutan yüksek hissi, ancak hayatlarını buna benzer gayelere bağışlamış olanlar anlıyabilirler. Maddi dünyamızın asıl din adamları hayatlarını ilim araştırmalarına vakfetmiş olanlardır.

Hekim ve Allah

Tıb talebeleri manevi kuvvetlere fazla inanmamakla şöhret almışlardır. Teşrih derslerinin tesiri altındadırlar, kısan vücudunu çapraşık bir makineden ayırt edemezler. Otopsilerde de vücutta bir ruhun bulunduğunu gösteren hiç bir ize rastlanmaz. Bu ruh bıçağın altına hiç gelmez. Onun için insan henüz hekimlik ilminin başlarında Allahtan bahsedildiği zaman sinsi sinsi güler ve mağrur bir eda ile bisturinin keskin tarafına bakar. Doktor olup da köylerde ve kasabalarda hasta tedavisine başlandığı zaman, hayatın ders kitaplarındakilerden büsbütün başka türlü olduğu görülür. Allah ve iman çok zaman bu cahil insanlardan öğrenilir. Onlar doğumların, hastaların, hastalıkların karşısında ne kadar tahammüllü, ne kadar imanlıdırlar. Bütün felâketleri ne kadar büyük bir soğukkanlılıkla karşılarlar. Bu ruh üstünlüğünü bu iman kuvvetini nereden alırlar? Bu mukavemet, bu sabır, bu sükûnet onlara nereden gelmektedir? Onların bizim bildiklerimizden başka bir bilgileri olduğu muhakkaktır. Dünyanın yarısının Allahsız bir ideolojiye ayak uydurduğu ve dine karşı amansız bir savaşa giriştiği bir sırada Allaha inanmanın ne büyük bir cesaret ve kuvvet kaynağı olduğu meydandadır. Allahın varlığı bir mesele çözer gibi isbat edilemez. Floransalı bir rahibin Cronin'e söylediklerini hatırlamak lâzımdır: "Kiraz ağaçlarının yapraklandığını sonra da yemiş verdiğini görüyorum, işte o zaman Allaha inanıyorum." Her şeyi madde veya kuvvet telâkki eden kaba maddecilik ve her olayı tabiat kanunlarına bağlayarak keramete, mucizeye ve tabi" at üstü kuvvetlere yer bırakmıyan determinizm artık çökmüştür. Tabiat kanunlarının yerini tesadüf ve ihtimaller almıştır. Artık ilimle din ara-, sında bir aykırılık da kalmamıştır. İlim, irade hürriyetini kabul eden fakat tabiat kanunlarım ve determinizmi reddeden dinle barışmış ve uzlaşmıştır.

Duanın kudreti

Milletler devamlı ve âdil bir sulh yolunda savaşa girişmişlerdir. Basit bir vatandaş olarak bu savaşın galebesine nasıl hizmet edebiliriz? Bu suale bütün dünya: "Ruh kaynaklarına ve imana dönmekle." diye cevap vermektedir. Eisenhower: "sulh meselesi sadece diplomatların ve askerlerin halledebilecekleri bir dâva değildir. Bu işin haili ve dünyada devamlı bir barışın kurulabilmesi için imanın kuvveti şarttır. Allahsız sulh ve sükûna ulaşılamaz." diyor. Demokrasi cephesinin üstün bir ilhanı ve ideal etrafında birleşmesi lâzımdır. Sulh ve sükûn düşmanları materyalist vasıtalarla yenilemez. Onlarla mücadele edeceklerin hürriyet gibi

Avrupa'da çocukların ibadeti

Onbeş yaşına kadar

yüksek bir amacın etrafında birleşmeleri ve iman kaynaklarından faydalanmaları zaruridir. Demokrasi düşmanlarını yenmek için sadece ekonomik, sosyal, askerî vasıtalar yeterli değildir. Asıl savaş, spiritüel ve entellektüel alanda yapılmalıdır. Bütün insanlığa ümit ve iman aşılayan mesajların ulaştırılması lâzımdır. Dünyanın bir ucundan öbürüne bu iman ışıkları nasıl gönderilecektir? Bu milyonların ruhlarını coşturan dualarla yapılacaktır. Milletler ve o milletleri teşkil eden fertler bu duaların tesiriyle birleşecekler ve Üstün bir varlığa inanan herkes böyle kollektif bir iman dalgasiyle canlanarak inanılmaz derecede büyük ve başarılı eserler ortaya koyacaklardır. Hepimiz her gün âdil ve devamlı bir sulh için bir kaç saniyemizi dua ile geçirirsek bundan büyük neticeler doğacağına şüphe yoktur. Dualara inanmıyanlar ve onların sihirli tesirlerinden şüphe edenler bu sözlerimizden bir şey anlıyamazlar. Sağırlara dünyanın en güzel müzik parçalarını çalsanız ancak zaman kaybedersiniz Körlerin Picasso'nun tablolarını göremedikleri gibi sağduyuları kör olanlar da duaların moral tesirlerinden' bir şey sezemezler. Onun için bilen, duyan, gören, anlıyan ve inananlara baş vurmak lâzımdır. Yirminci yüzyılda bizden yüz çeviren dualar değildir. Biz onlara ihanet ettik ve onları terkettik. Alexis Carrel: "Dualar başlıca kudret ve cesaret kaynaklarıdır." diyor.

Küçük bir çocuk kocaman bir taşı kaldırmağa çalışıyordu. Gücü yetmiyordu. Babası yanına geldi: "Bütün kuvvetini kullandın mı?" diye sordu. Çocuk: "Evet, bütün kuvvetimi kullandım." dedi Babası: "Zannetmiyorum, henüz benden yardım istemedin." diye cevap verdi. Sulha, imana giden yollar da fevkalâde ağır taşlarla doludur. Bunların kaldırılması için en uludan yardım istemek zorundayız. En uluya ancak dualarımız ulaşır. Günün birinde dualarımızın ne kudretli şeyler olduğunu anlıyacağız. Bir gün bunlar laboratuvarlarımızda denenecek, insan organizmasında duaların meydana getirdiği değişiklikler incelenecektir. Duaların sadece moral taraflarını değil de,ilmi ve tıbbî mahiyetlerini düşünmemiz lâzımdır. Dünyayı bugün de iki kuvvet idare etmektedir: Kılıç ve iman.. Şunu hiç unutmamak lâzımdır: İman, kılıcı daima yenmiştir.

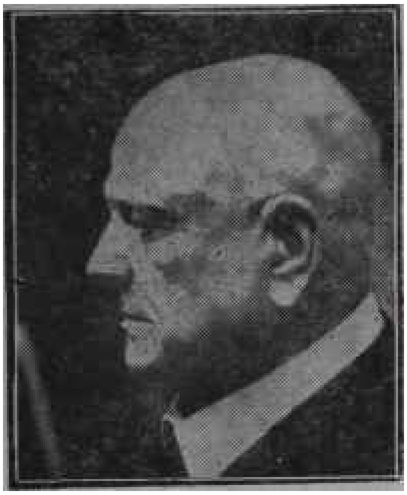
Bir hekimin duası

Sekiz yüz yıl önce yazılmış olan Elmemun'un duasiyle bahsi bitiriyorum: "Yarabbi, sanatıma ve yarattıklarına karşı duyduğum sevgi hareketlerime hakim olsun ve ruhumu hırs, hased ve şeref düşkünlükleriyle kirlenmekten korusun. Çünkü fazilet ve insanseverlik düşmanları beni kandırabilirler ve çocuklarına iyilik yapmak yolundan ayırabilirler. Manevi kuvvetlerimi koru ki dostu, düşmanı, zengini, fakiri, iyiyi, kötüyü bir tutarak ödevimi yapabileyim ve bunların hepsinde yalnız acı duyan bir varlığı görebileyim. Zekâmı normal ve sıhhatli tut ve ona bu günü iyi kavramak, henüz bilinmiyen yarını doğru sezebilmek kabiliyetini ver. Düşüncem; hasta yatağının başında kendinin âmiri olsun. Hiç bir yabancı fikir onu işgal etmesin. Bütün tesiri altında kalacağım hisler bu yatağın başında silinsin, hiç bir şey bu derin murakabeyi bulandırmasın..

Yarabbi, hastalarıma, bana ve sanatıma karşı itimad ve emirlerime inkiyad aşıla. Onları iyilik yapmak vehmiyle harab eden hekim taslaklarından, ziyaret ve teselli eden akraba kalabalığından, cehaletleriyle bizim asil ve kutsal sanatımızın muvaffakiyetine engel olan ve yarattıklarını vakitsiz ve boş yere ölüme sürükliyen bilgiç kadınlardan uzak tut. Eğer benden daha bilgili bir meslekdaş bana yol göstermek isterse ona karşı itaat, hürmet ve itimad ver. Çünkü, sanatımın sınırları geniştir. Herkesin gördüğünü tek başıma görebilmeme de imkân yoktur. Ama cahiller benimle eğlenirler ve beni tezyif ederlerse sanatıma karşı duyduğum sevgi kalbimi zırhlandırsın ve onu yaralanmaz bir hale koysun. Karşımdakinin yaşı, mevkii, isnadı ne olursa olsun aklım doğru bildiğinden şaşmasın: Burada herkesin istediğine uymak yarattıklarını ölüme götüren bir harekettir- Titiz hastalar ve benden yaşlı ve eskiliklerine mağrur oldukları için tenkidlerine uğrayacağım meslekdaşlar karşısında bana sabır Ve nezaket ver. Müsaade et ki onlara üzün tecrübelerin öğrettiği faydalı bilgilerden istifade edebileyim. Fakat gururları ruhumun sükûnetine hiç bir tesir yapmasın.. Sanatı öğrenmek arzusundan başka her şeyde mutedil olayım. Bilmek ve öğrenmek ihtirasım benden hiç bir zaman uzaklaştırma rabbim.. Bana bilgilerimi daima yemlemek, genişletmek ve çoğaltmak için vakit, kuvvet, istek ve fırsat ver. Çünkü insan kafası yeni bilgilerle daima zenginleşmek istidadındadır ve sanatım sonsuzdur..." — Dr. E. E.

M U S İ K İ

Bestekârlar

Jan Sibelius
Şimal gürültüsü

Milli Kahraman

Yıl, 1899. Finlandiya, Rus boyunduruğu altındaydı. Çarlık Rusyası, meşhur "Şubat Manifestosu" ile Fin Meclisinin teşrii kuvvetini söndürmüş, söz ve basın hürriyetlerini yok etmişti. Gazeteler birbiri ardından kapatılmaktaydı. Bu hareketlerin neticesi Finlandiya'da millî şuur uyanmaktaydı. Bu ara, zulmü protesto maksadiyle, geliri basın emekli sandığına tahsis olunmak üzere, konser ve temsiller de tertiplenmekteydi.

Ancak, bu konserlerden birinde çalınan bir eser, Rusları epeyce telâşlandırmıştı. Bu, "Finlandiya Uyanıyor" adlı bir süitti. Eserin bilhassa son kısmında öylesine kuvvetli bir millî duygu vardı ki, Rusya, bu parçanın Finlandiya dahilinde çalınmasını yasak etti. Eseri yazan, Jan Sibelius adlı, 34 yaşında bir bestekârdı. Berlin ve Viyanada yaptığı musiki tahsilinden sonra memleketine dönünce, millî harekete kapılmış, Fin efsanelerini ifade eden eserler bestelemeye başlamış, nihayet Rusları telâşlandıran süitinin son kısmıyla, milli bir kahraman haline gelmişti. Eser, dış memleketlerde "Vatan" ismiyle çalınıyor, her çalındığı yerde dinleyicilere, Fin şahsiyetini ve ideallerini ifade ettiği intibaını telkin ediyordu. Bestekâr m da, eser için tasavvur ettiği program zaten, memleketinden uzun müddet uzak kalmış birinin, yurda avdetinde gördüklerinin ve duyduklarının ifadesiydi. Ruslar, eserin Finlandiya'da icrasını menetmekle beraber imparatorluk dahilinde çalınmasına mani olmadılar. Fakat ancak bir şartla: parçanın adı programlarda sadece "Impromptu" olarak zikredilecekti ki ihtiva ettiği millî hisler, isim vasıtasiyle de açığa vurulmasın. Birkaç yıl sonra Finler ayaklandılar. Hürriyetlerini kazandılar. Sibelius'un eseri de, doğrudan doğruya "Finlandiya" ismiyle, bu memleketin hürriyet savaşını ifade eden bir musiki olarak, gittikçe artan bir şöhrete erişti.

Fin Beethoven'i mi?

Meslek hayatına, milli idealleri ele alarak başlayan Jan Sibelius, daha sonraki eserlerinde - bilhassa dördüncü ve yedinci senfonilerinde - daha içe dönük, daha durgun ve daha derin bir ifade tarzına yöneldi. Fakat, ilk eserlerindeki o "halk hatibi" edası, gene de azçok mevcuttu. Kâinata şamil meselelerin felsefesini yapmağa çalıştı. Bu bakımdan onu Beethoven'le kıyaslayanlar oldu. Fakat gene de, halka doğrudan doğruya tesir eden ve musikisinin "demagojik" diye vasıflandırılmasına sebep olan ilk eserleri, Birinci ve ikinci senfonileri, efsaneleri, "Finlandiya" sı ona cihanşümul şöhret sağladılar. Filhakika Sibelius bugün, hayattaki bestekârlar arasında, halkın en büyük rağbetine mazhar olanıdır. Musikinin meseleleriyle uğraşan, sanatında terakki arayan, asrın icaplarını yerine getiren bir bestekâr olmaması, musikinin daima, yerine göre Brahms'ı, Çaykovski'yi Liszt'i yahut Grieg'i hatırlatması, tatsız lirizmi, melodik malzemesinin adiliği, pek çok musikişinası Sibelius'dan soğutmuştur. Fakat halk bunlara aldırmaz.

90 yaşında

Nitekim Sibelius'un doğum yıldönümleri, hele beşli onlu tarihlerde, sadece Finlandiya'da değil, dünyanın hemen bütün musiki merkezlerinde tesit edilir. Yıllardır, Fin Hükümetinin tahsis ettiği bir maaş sadesinde faaliyetini tamamen bestelemeye hasredebilen Jan Sibelius, artık 90 yaşındadır ve bugünün şöhretli bestekârlarının en yaşlısıdır. Başta, Fin başkenti Helsinki olmak üzere, dünyanın bir çok yerinde gene Sibelius anılıyor ve Sibelius festivalleri yapılıyor.

Fakat 1955 yılı, aynı zamanda da Bela Bartokun ve Anton Webern'in onuncu, Alban Berg'in de yirminci ölüm yılıdır. Halbuki bu büyük bestekârlara, Sibelius'e gösterilen tipte bir alâka henüz gösterilmiyor. Bununla beraber, Sibelius için tertiplenen festivalleri, belki de, bir bestekârın değil, bir milli kahramanın 90 yaşını kutlamak için hazırlanan olaylar olarak kabul etmek daha doğru olur.

İcatlar

Nota yazan makine

Bir bestekârın en büyük dertlerinden biri, yazdığı eserleri kopya etmekti. Hele bestelediği bir orkestra eseriyse bu iş daha da güçleşiri Çünkü, hiç olmazsa kırk adet parti kopya etmesi gerekecektir. Bu isi ya kopyacılara verir; bu takdirde, birkaç yüz lira para ödemesi lâzım gelecektir ve bestekârlar da zengin insanlar değildir. Yahut da,, oturup kendi yazacaktır ki, böylece yaratıcı bir faaliyete hasredeceği zamanım, mesleğin "hamallık" kısmına harcamış olacaktır.

Amerikanın Colorado Üniversitesi musiki profesörlerinden Cecil Effinger - o da bir bestekârdır - on seneden beri, bu derde nasıl bir çare bulabileceğini düşünüyordu. Bir gün Paris'te, bir dükkânın vitrininde, değişik tipte bir yazı makinesi gördü. Bu ona, nota yazan bir daktilo İcat etmek ilhamını verdi. Bir çok yazı makinesini tetkik etti; icadı üstünde çalıştı ve nihayet evvelki hafta, 79 tuşlu bir nota makinesi ile ortaya çıktı. Bu makine, en karışık notalamayı bile kolayca yazabilmektedir. Effinger, daktiloların, biraz pratikle, dakikada vasati 60 nota (yahut şekil) yazabileceğini iddia etmektedir. Elle yazan kopyacılar, dakikada vasati 45 nota yazabilirler. Fakat Effinger'in makinesinin " hususiyeti, süratten ziyade, teksir edilebilecek yahut doğrudan doğruya musikişinasın sehpasına konabilecek, doğru ve okunaklı nota yazabilmesidir. Makinenin tahmini fiyatı, 300 dolar (yâni takriben 900 lira) dır.

Bestekâr ve mucit Effinger, yeni icadının, bilhassa eğitim sahasında çok işe yarayacağını söylüyor ve ilâve ediyor: "Bu makinenin başına geçen herkes, senfoniler yaratacağını sanmasın; makinem sadece, tamamlanmış eserlerin kopya edilmesinde, kalemin yerini alacaktır."

Effinger'in nota makinesi
Bir de yaratıcı olsa

R A D Y O

Ankara

Temizlik

Radyoevi mensuplarından birisi diyelim ki bir spiker - binaya girdiği zaman bir olağanüstü faaliyetle karşılaştı. Gidenler gelenler pek çoktu. Bilhassa radyoevinin müstahdemleri sağa sola koşuyorlar, bir şeyler yapıyorlardı.

Seneler senesi radyoevinde çalışan birisine sordu ve aldığı cevaptan sonra, hem tebessüm etti, hem de söylenmekten kendini alamadı:

"— Radyoda temizlik başlamış.."

Fakat bu temizlik sadece binanın taşlarına, tahtalarına, pencerelerine aitti. Çünkü yeni müdür vekili emir vermişti. Binanın her tarafını tertemiz görmeyi arzu ettiğini söylemişti. Her halde yeni müdür vekilinin düşündüğü, ilk önce binayı temizlemek sonra diğer işlere girişmek olacaktı. Bina temizliğini, diğer bakımlardan yapılacak "temizlik" lerin takip edip etmiyeceğini kimse bilmiyordu. Radyoevinde bir "temizlik" bahis mevzuu olabilirdi. Fakat haklı olarak yapılacaklarla haksız olarak yapılacakların birbirinden tefrik edilmesi için bitaraf idareciler ile, bitaraf bir komisyonun elde bulundurulması lâzımdı, şarttı. Halbuki durum bugünkü hali ile hiç de böyle değildi. Herkesin bir istediği vardı, herkesin sesini beğendiği, tuttuğu bir sanatkâr vardı. Radyoevinin şimdilik kurtulamıyacağı bir durum vardı ki, yapılan işlerin karşısına muhakkak bir muhalif zümrenin çıkmasına sebep oluyordu. Radyoevinde vazifeli olan bazı yaşlı Türk musikisi sanatkârları batının aleyhinde idiler, her günün en güzel program saatlerini kendilerine ayırtabiliyorlardı. Buna mukabil batı musikisinin fedaileri - radyoda hakikaten fedaidirler - işlerin normal yürümesini canı gönülden arzu ediyorlar, bir radyonun avrupaî tarz çalışması gibi saatine göre musiki, dinleyicinin yaşamasına uygun bir tarz program tertip edilmesini istiyorlardı. Fakat, batı musikisi taraftarlarının haklı bir neticeye ulaşmaları İmkânsızdı. Çünkü, yaşlı ekip bu türlü muvazeneye hangi idare âmiri, hangi müdür giderse gitsin, neticesi meseleyi halletmek değil, "istifaya" icbar edecek hadiseleri hazırlamak oluyordu. Çünkü bazı kimseler vardı ki, dostları vasıtası ile istedikleri gibi hareket edebiliyorlardı. Türkiye bir şark memleketi olduğu için şark musikisinin her zaman radyoda istenildiği gibi meydan bulmasının önüne bu sebeplerden geçilemezdi.

Ve o spikerin tebessüm ederek söylediği gibi "radyoda temizlik başlamıştı". Fakat sadece binanın parke taşlarına, pencerelerine inhisar eden bir temizlik. Buna rağmen yeni müdür vekilinin, bir yeni icraatta bulunmadığını söylemek haksızlık olurdu. Çünkü İskender Ege, binanın temizliği için kati emrini verirken bununla birlikte ikinci bir karar çıkarmış, spikerlerin sigara içmemelerini istemiş, bu kararın titizlikle yerine getirilmesini talep etmişti.

Görülüyor ki bunlar birer mühim icraattır. Bundan böyle, İskender Egenin faaliyetleri hakkında haksız yere söz söylemek kimsenin kârı olamaz. Halbuki daha evvelki idareciler, radyoevini kötü seslerden kurtarmak için bir faaliyet göstermişlerdi. Bazı ses sanatkârlarını şu veya bu sebepten, fakat muhakkak ki, haklı görülen bir sebepten dolayı işlerinden almışlardı. Ücretli olsun veya olmasın, radyoevinden dinleyici kulağına giden kötü nağmeleri daha fazla bir israr ile denemek istemişlerdi. Bu hareketlerinde haklı idiler.

Suphi Ziya Özbekkan

Eskilerden biri

Çünkü,' bu türlü bir tasfiyeye girişmedikten sonra, beğenilmiyenleri orada bulundurmaktan israr edildikten sonra, esasen halka asla sempatik gelmiyen bir idareyi iyidir diye İsrarla tutmak manasız idi.

Bunun emsalleri görülüyordu. Bir. çok misaller vardı. Radyo müdürünün değişmesinden sonra, onun haklı olarak çıkarmakta tereddüt etmediği bazı sanatkârlar tekrar radyoya alınmıştı. Eski müdürün hareketine bağlı bir komite kararı vardı. Bu komite kararında o sanatkârların ses itibariyle hemen hiç bir işe yaramıyacaklarını karara bağlamıştı. Verilen karar üzerine icraata geçilmiş, her birisi işlerinden uzaklaştırılmıştı. Komite radyonun musikiden anlıyan elemanlarından müteşekkildi, demekki söylediğine inanılırdı., demek ki bu komite bir nevi "ehlivukuf" idi.

Şimdi tamamen bir aksi yolda yürünüyordu. Bir evvelki komite kararları hiçe sayılıyor, bu sanatkârlar - İşe yaramıyan bu sanatkârlar - tekrar mikrofonun önüne getiriliyordu. Hazindi. Sanki radyoevi bir "affı umumi" neşretmisti. Sanki bir inat bahis mevzuu idi de, begenilmiyen, sevilmiyen ve bir kıymet olmıyanlar dahi, inadı ortaya çıkaran mani ortadan kalktıktan sonra, birer birer radyoevine alınmağa başlamışlardı.

Bu nasıl bir müessese idi ki, bir ay önce verdiği kararları, bir ay sonra değiştiriyor, hem de bunun için normal olarak gösterilmesi icap eden esbabı mucibeyi bile söyliyemiyordu. Bir ihtisas komitesi bir sanatkâr hattâ bir kaç sanatkâr hakkında "işe yaramaz" diye karar alırdı da sonradan sanki o sanatkârın şartları değişmişçesine, o sanatkârı radyoevi nasıl bünyesine kabul edebilirdi? Tabiatiyle şimdi bu suallerin cevabı kolay kolay verilemezdi. Çünkü, idareye tesir eden amiller pek fazlaydı. Bu tesirler altında, çıkarılan ve işe yaramıyan sanatkârların dönmesine hiç bir mani kalmamıştı. Eğer o sanatkâr hakkında idare yanlış bir karar almış da, o kararı düzeltmek yoluna gitmiş ise buna kimsenin diyeceği olamazdı, çünkü hak, haktır. Fakat, işler pek de bu hakkaniyet cephesinden yürütülmüşe benzemiyordu. Her işte olduğu gibi, çıkardan ve işe yaramıyan seslerin tekrar dönmesinde hissi bir, takım âmiller bahis mevzuu idi. Bunlar da herkes tarafından bilinen ve anlaşılan hareketlerdi.

Yeni programlar

Radyo idaresi bugünkü şartları ile bir memlekette görülmemiş fena faaliyeti ile birinci plânda yer almakta iken, bazı "icraatçı" lar yeni programlar hazırlamak için faaliyete geçmişlerdi. Bu programlatın hazırlanışı, fikrin imali bir yaz müddetince devam edecekti, sonra programlar tatbik sahasına getirilecek mikrofon için hazırlanacaktı. Şimdiden bu programların ne şekil bir manzara göstereceği bilinemezdi. Fakat anlaşılan ve söylenen, radyo idarecileri -orijinal programlar üzerinde kafa yormakta idiler. Ortaya konulan eserin, lehin de veya aleyhinde şimdiden bir şeyler söylenemezdi. Hattâ bu programların ilk ikisi veya ilk üçü mükemmel denilecek, alkışlanacak vasıfları da haiz olabilirdi. Olabilirdi amma, bunun bir sonrası vardı ki, işte herkesi düşündüren bu idi. Çünkü, radyolarda da bütün diğer işlerimizde olduğu gibi, bir ilk hız, bir ilk çalışma atmosferi vardı. Bir ay, en fazla iki ay bir işin üzerine eğiliyorduk, sonra işleri oluruna bırakıyor, iyiliğinden ziyade kötü olması için elimizden geleni yapıyorduk. İşin acı tarafı, dinleyici iyi başlıyan bu programlara alışıyordu, **bütün** eksik yabancı ve soğuk taraflarına rağmen rağbet gösteriyordu, eğlence hakkını arıyordu ve buluyordu. İşleri ayni

dikkat içinde tutmamanın acısı vardır. Dinleyici görüyordu ki, bir müddet sonra programlar bozulmuş, ilk günlerde o güzel hava, o iyi çalışma sona ermiş. Sadece, aylık programlarda yer aldığı için o saatlere devam edilmek arzusu hâkim olmuştur. Programlar kötülemektedir, eski halini asla hatırlatmamaktadır.

Bu durum karşısında dinleyici, "bu da eskilere döndü" demekten ve radyoyu bazen kapatmaktan kendini alamamaktadır. Bu yolda yürümek yeni bir şeyler kazandırmaktan çok uzaktır. Bilâkis olanların bir kısmını kaybettirir. Makul bir çalışma sistemi içinde olan bir müessese veya bir insan, çalışmasını aynı tempo hattâ artan bir tempo içinde gösterir, yola koyar. Aksi halde yapılanlar, iyi bir başlangıca da sahip de olsa, sadece ve sadece "lâf-ı güzâf" tan ibaret kalır ve kalmağa mahkûmdur. Her kim olursa olsun, böylece bir programa, programlara hazırlanmağa başladı mı, ilerisini düşünmek zorunda olmalıdır, medeni insanın da yolu budur. Sadece bir parlayış halinden ibaret olan ve bu istidadı geçemiyen kimsenin yaptığı işin hiç bir kıymeti yoktur. Başlangıcı devam ettirmek, hattâ yukarıda da işaret edildiği gibi daha emin adımlarla devam ettirmek lâzımdır. İyi programlar düşünmek, hattâ yapmak, tatbik etmek.. Sonrası olmadıktan sonra, ne kadar iyi olursa olsun, ne kadar parlak fikirleri, hareketleri ihtiva ederse etsin, bu işler daha şimdiden ölü doğmuş olacaktır.

İyi programları, güzel eserleri vermenin şartlara tâbi olacağını Büyüyenler de bulunabilir, hattâ vardır da.. Bu noktaya yapılacak tek itiraz, yapamıyacağı işin yükünü o kimsenin kabul etmemesidir ki, radyoevinde mevcut bazı elemanlar bugün bu fikrin mümessili görünmektedir.

Gene görülmektedir ki bu elemanlar programlar yaptıktan bir müddet sonra, böyle bir esbabı mucibe ile, davayı kurtarmak yoluna sapmaktadırlar.

Bu kabil çalışmaları, hareket istiyen dinleyici, daha sonra radyo idaresine geçecek olanlar asla ve asla affetmiyeceklerdir. Ya hep, yahut da hiç.. İyiye başlayınca devam ettirmek şartı ile...

Radyo için bütün bunlar mühim değildir, çünkü radyonun içine, elemanlarına büyük münakaşaların doğacağı dakikadan itibaren bir "nemelâzımcılık" hâkim olmaktadır.

Halbuki radyo gibi bir müessesede nemelâzım demekten fazla, söylenenleri söyletmemek mühimdir. Bu yola sürüklenilmediği, bu yolda hareket etmek için çalışrımadığı zamanlar radyo için her zaman pek çok şey söylemek imkânları bulunacaktır.

Bu hakikati, bu acı hakikati ortadan kaldırabilmek için de, radyoevi mensuplarının yekvücut 'gibi çalışması, beraber mesai göstermesi elzemdir.

K İ T A P L A R

1965 YILI KAHRAMANLIK GÜNLERİ

(Yazanlar : P. Bnb. Fuat Uluç - Emk. Top. Yzb. Mustafa Kepir Ankara 1955 S. U. Basımevi 3 sayfa, 1 levha, fiyatı 32 kuruş.)

Tarihimizi süsliyen kahramanlık destanlarından biri de Çanakkalede yaratılmıştır. Orada, vatanını ve istiklâlini müdafaa etmesini bilen bir milletin önünde, egoizm, gurur ve kuvvet, istilâ ordulariyle beraber dize gelmiştir. Maddî ve manevi zarar ve sarsıntılarından ayrı olarak, bu muharebelerde 260 bin şehit verilmiştir. Öldürülen düşman sayısı 350 bindir. Bu rakamlar, vatanımıza göz dikecek olan her nevi düşmana bir tehlike işareti tesiri yapacaktır. Çanakkale unutulmıyacaktır... Su kitapta, aşağıdaki başlıklar altında, Çanakkale kahramanlıkları belirtilmektedir: 18 Mart Çanakkale Muharebeleri (deniz harekâtı), Çanakkale Muharebelerinin kara harekâtı, küçük bir mukaddeme, esasa giriş, kara muharebeleri, kuvvetlerin kısa mukayesesi, bir küçük mukayese daha, çıkarma başlıyor- Yüzbaşı Faik'in bölüğü, kaderin adamı, Seddülbahir çıkarması, hazin bir gerçek, ihraçtan sonraki harekât, Anafartalar çıkarması, kaderin adamına müracaat ve son söz.. Eser, E. U. Reisliği Personel Başkanlığı Moral Şubesi yayınlarındandır.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTE YAYIN KATALOĞU

(Hazırlıyan : A. Kemal Yamantürk. İstanbul 1955 Berksoy Matbaası. 39+287 sayfa.)

İstanbul Teknik Üniversite Kütüphanesi yayınlarından olan katalo--un ikinci basımıdır. İ.T.Ü. nin İnşaat, Makina, Elektrik, Mimarlık ve Maden Fakülteleri tarafından bugüne kadar yayınlanmış olan ve yol, demiryol, su, liman, elektrik, makine, muhabere, telsiz, tayyare, hıfzıssıhha ve maden mühendisleriyle mimar ve şehirciler için müracaat kaynağı olacak 400 kitabı içine almaktadır. Kitapların künyeleri tesbit edildikten sonra, her birinin muhtevası ve bu muhtevanın hususiyetleri hakkında bilgiler veriliyor ve daha sonra "not" hanesinde kitabın gayesi, takip ettiği yol, hususiyetleri, hitap ettiği okuyucu zümresi açıklanarak her kitap hakkında tam bir referans veriliyor.. Bu şekilde hazırlanmış olan kitaplar, konularına ve milletlerarası onlu sınıflama cetvelindeki sıraya göre tasnif edilmiştir. İ.T.Ü. yayınlarının satın alınması için lüzumlu bilgiler de kitaba eklenmiştir. Sonunda yazarlar ve kitaplar için iki ayrı indeks vardır.

Bibliyografya Enstitüsü

Tkiyede ilk matbaa ilk eserini garp milletlerine nazaran en az iki asırlık bir gecikme ile - 1729 da verdi. Vazifelerinin ilki, Türk diliyle basılmış olan bütün eserleri toplamak ve istifadeye sunmak cilan Millî Kütüphanemiz de bu tempoyu bozmadı ve emsalinden iki asırlık bir gecikme ile 1946 da kurulabildi.

Matbaalarımızda 1928 den beri basılan kitaplar, 1729-1928 arasındaki 200 yıllık devrenin bir buçuk misline ulaşmıştır. 9 yıl evvel uğurlu ellerin hediye ettiği 3-5 kitapla başlıyan Millî Kütüphanenin Kanuna 1950 d- çıkmıştır bugün 220,000 cilkitabı vardır. Kitap istihsalimiz ve kütüphaneciliğimiz yoluna girmiş bulunuyor...

Kütüphanesiz veya değerlendirilmemiş kütüphaneleri bulunan memleketlerde matbaanın varlığı fazla bir kıymet ifade etmez. Bibliyografyamız ise her Udisinden de tam verim beklenemez.

İlmi çalışmalarda, konu ile ilgili eserlerden hiç olmazsa Türkçelerinin nelerden iaret olduğunu bilmek şarttır. Bir şahsın maddi manevi takati ve ömrü, bir tek branş üzerine çıkmış olan eserlerin dahi miktar ve mahiyetlerini öğrenmeğe, onları takip ve temin etmeğe kâfi değildir. Hoca notuyla, tesadüfen ele gezmiş bir kaç kitapla, kütüphane kataloguyla ilim yapılabilseydi- meyvelerini idrak ederdik. Devirler içinde - ilmi kıymeti olmayan - muayyen mevzuların, hiç bir yenilik ilave edilmeden tekrarlana durmuş olması da bibliyografyacılıktaki geriliğimizin acı neticesidir. Birbirinden habersiz çalışmalara ömürler vakfedilmiştir.

Matbaasın bir cemiyetin, kitapsız medresesinden kalan "not tatma", bibliyografya çalışmalarının savsaklanmasına sebep olmuş kötü bir ananemizdir. Bibliyografyası çabalamalar, genç dimağları zorlıyan notlar ve notun aslına en yakın bir tekrarını başarı sayan zihniyet devam ettikçe verenden ve alandan, bugünkünden fazla bir şey beklemek hakkımız değildir.

Fikir mahsullerinin hasadı bibliyografya ile yapılır. Bibliyografyacılıkta Kâtip Çelebi'yi biraz geçseydik, her devrin 16 ncı asrını yaşardık. . -

Bizde, matbaacılık, kütüphanecilik ve bibliyografyacılığın kaderidir: Hemen her devirde kuvvetli şahıslar yetişmiş.. Eserler vermişler, bırakmışlar. Fakat, bilhassa bibliyografyacılığımızdaki kımıldama ve hareketler, şahısların hayatlarıyla kaim kalmıştır; hiç bir çıkış, devamlı bir gidişe başlangıç olamamıştır.

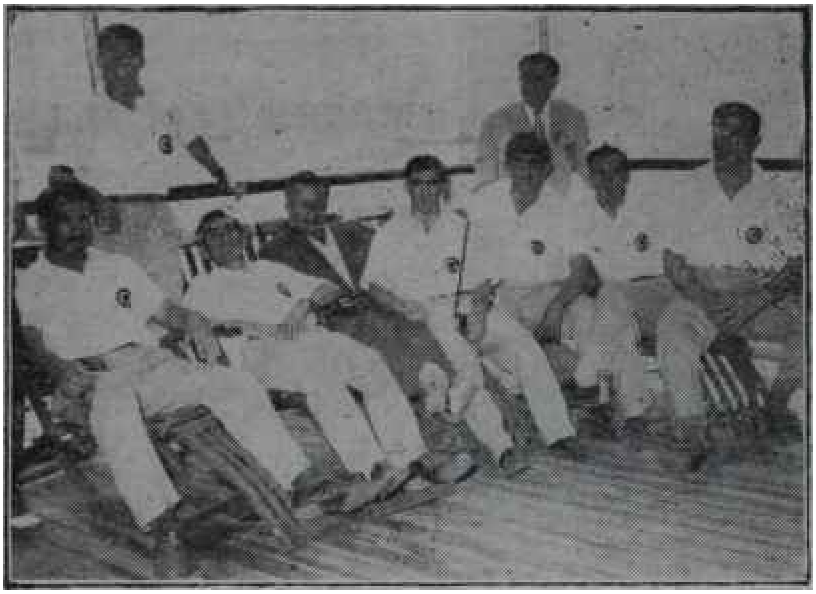
Millî Kütüphaneyi kuranların, - daha hakşinas bir ifade ile - Millî Kütüphaneyi kuranın; Kâtip Çelebi, İbrahim Müteferrika, Muallim M. Cevdet, Bursalı Tabir, Ahmet Muhtar Paşa gibi, kendi sahalarında isimleri tarihe geçmiş olanlardan bir farkı var: Temelleri sağlam atmıştır. Kurduğu kütüphane içinde, bibliyografya işlerini de ihmal etmemiştir. 4 yıldan beri faaliyette bulunan ve bu defa 6568 sayılı kanunla resmileşen "Bibliyografya Enstitüsü" nü de kurmuştur. Bu enstitü, millî kültür ve sanatımız için hayırlı olacak, ilmî çalışmalara kılavuzluk edecek olan çeşitli bibliyografyaları hazırlıyacaktır.

Milli Kütüphanenin bu ek kanunu ile, Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanununun 13. cü maddesindeki, "derlenen eserlerin her nevi kitabiyat fihristlerinin tanzimi ve neşri hakkında Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğüne vazife verildiğini" belirten hüküm yürürlükten kaldırılmış, bu vazife Bibliyografya Enstitüsüne devredilmiştir.

Millî Kütüphane içinde resmileşen bu enstitüye kanunun verdiği diğer vazifeler şunlardır: Başta Türkiye Bibliyografyası ve Türkiye Makaleler Bibliyografyası olmak üzere, her türlü ilmî araştırmaları mümkün kılacak ve kolaylaştıracak mahiyette muhtelif sahalara ait çeşitli bibliyografyalarla memleket kütüphanelerindeki basma eserlerin "toplu katalog" larını hazırlayıp neşretmek ve bu çeşit araştırmalara ve çalışmalara yardım etmek; ilim adamlarıma yerli ye yabancı neşriyata müteallik müşküllerini halledecek bir istihbarat merkezi vazifesini deruhte etmek; memleket kütüphaneleri ile yabancı memleketler kütüphaneleri arasında matbu kitaplarla periyodik eserlerin mübadelesi, mikrofilm ve sair dokümanlar mübadelesi işlerine tavassut ve yardımda bulunmak...

"Kitaplar" sayfasında, Türkiye Makaleler Bibliyografyasının yem sayısı dolayısıyla, yazdığımız bir yazı ile, bu enstitünün doğru adının ne olduğunu öğrenmek istemiştik; üç ayrı şekilde kullanılıyordu. Şimdi adiyle beraber, vazife ve mesuliyetlerini de öğrenmiş bulunuyoruz. "Milli Kütüphane Birliyografya Enstitüsü" otta memleket için verimli olmasını dileriz.

S P O R

Sporcularımız Barcelona yolunda
Vapur değil, antreman sahası

Milletlerarası

Barcelona Olimpiyatları

Dünya spor efkârının nazarları şu anda İspanyanın Barcelona şehrinde toplanmış bulunuyor. Çeşitli eğlence yerleri, zevk ve sefa âlemleri ve neş'eli insanları ile Avrupada büyük bir şöhrete erişen Barcelona şimdi de Akdenize sahil veren memleketlerin sporcularının akınına maruz kalmıştır. Geride bıraktığımız hafta içerisinde ikinci Akdeniz olimpiyat oyunlarına katılacak olan bütün milletler büyük sporcu kafileleri ile Barcelona gelmişlerdir. Her birisi-evvelce faaliyette geçen organizasyon hey'etinin-kendilerine tahsis ettikleri otellerde kampa çekilerek müsabakaların başlayacağı 17 Temmuz Pazar gününü beklemektedirler. Bilindiği gibi Akdeniz olimpiyatları istişare hey'eti evvelce aldığı karar neticesinde bu müsabakalara basketbol, güreş, atlettim- eskrim ve kürek ekiblerimizle iştirak ediyoruz. Bunun haricinde kalan diğer spor branşlarına ise tahsisatsızlık yüzünden katılamadık. Hele Avrupa çapında kıymet olduklarını her fırsatta yaptıkları derecelerle ispat eden Engin Ünal ve Yılmaz özüak gibi iki kıymetli yüzücümüzü formalite ve tahsisat yokluğu yüzünden bu müsabakalara götüremeyişimiz cidden ÜZÜCÜ olmuştur. Bunun münakaşasını şu anda yapmanın bir faydası yoktur. Bu sebeple Üzüntü duyuyor fakat bu mevzu üzerinde durmuyoruz.

Durumumuz

17 Temmuz Pazar günü bağlıyacak ve 26 Temmuz'da sona erecek olan İkinci Akdeniz Olimpiyatları 956 da Melburn'da yapılacak olan "Dünya Olimpiyat Şampiyonası" na âdeta bir basamak teşkil etmektedir. Bu itibarla Akdeniz olimpiyatları, dünya spor çevrelerinde yakın bir alâka görmekte ve olimpiyatlara iştirak etmeyen diğer milletler dahi Barcelon şehrine müşahitler göndermektedirler. Dokuz gün sürecek olan şampiyonaya favori olarak tam takımla iştirak eden italyanlar, Fransızlar ve ev sahibi ispanyollar gösterilmektedir. Vakıa Mısırlılar da bu şampiyonaya tam bir ekiple iştirak etmişlerdir. Amma; onların netice itibariyle şampiyonluk şansı pek zayıftır. Bu müsabakalara eksik bir ekiple iştirak ettiğimiz için umumi tasnifte çok çok bir altıncılık olacaktır. Güreş branşında - greko-romen olmasına rağmen - şampiyonluğumuza muhakkak nazarı ile bakılıyor, İspanyol basını şu günlerde Güreş millî takımımızı parlak cümlelerle metih etmektedir. Gerçi bu bir hakikatin ifadesidir. Ama doğrusunu söylemek icap ederse yaldızlı sözler biraz müteselli olmamıza yardım ediyor. Güreş takımının hareketinden evvel federasyon başkanı Vehbi, Emre ve antrenör Yaşar Doğu gazetecilere: — Alacağımız netice belki 8-0 olmıyacaktır ama yurda muhakkak şampiyon olarak döneceğiz, demişlerdir. Selâhiyetli ve bilgili şahısların ifade ettikleri bu sözlerde hakikat payı muhakkak ki çok büyüktür. Güreş ekibimizin müsabakalara iştirakine büyük bir önem atfeden organizasyon komitesi Basketbol müsabakalarının fikstürünü değiştirmiştir. Buna sebep her iki müsabakanın da henüz yeni inşa edilmiş olan "Barcelona spor sarayında" yapılmasına imkân olmayışıdır. Bu kararla Basketbol karşılaşmaları açık hava sahasında yapılacaktır.

Diğer branşlar

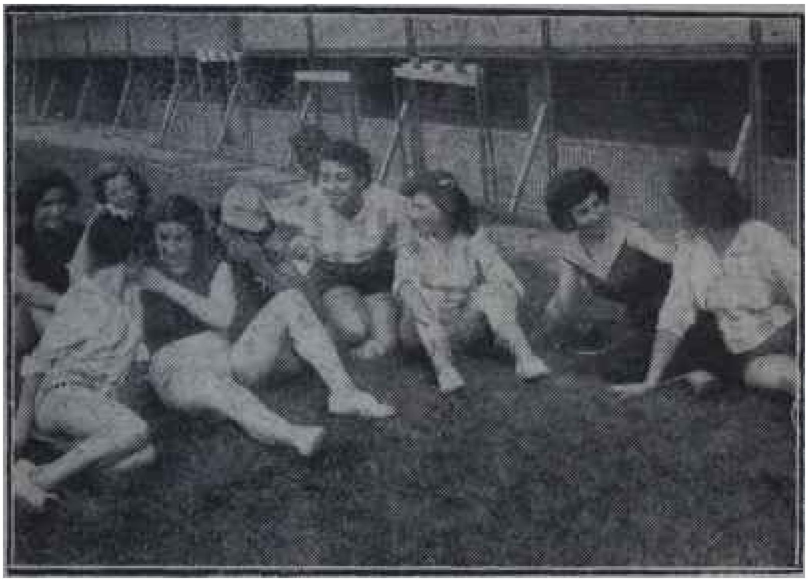
Güreşin haricinde kalan diğer spor dallarından peşinen söyliyelim ki pek fazla bir muvaffakiyet beklemiyoruz. Nitekim Beden Terbiyesi Umum Müdür Vekili Faik Binal da bu mevzuda kendisi ile konuşan gazetecilere neticeden ümitli olmadığını itiraftan çekinmemiştir. İki kişilik eskrim ve Tonguç'un da Almanyadan hareket ederek katılacağı kürek ekibimizin ferden bir şeyler yapabileceği tahmin ediliyor. Fakat takım halinde derece almamız imkânsızdır.

Basketbol

Masumlaşan suçlar

Gri pantalon, beyaz ve üzerinde ay-yıldız bulunan gömlekli gençlerin yolcu salonundan geçişleri çok zor oldu. Gümrük muayene memurları diğer sporcularımızdan ayrı olarak basketbolcularımızı âdeta didik didik ettiler. Neden böyle olmuştu. Bu hassasiyeti icap ettiren sebep ne idi? Yalnız antrenör Samim Göreç üzerinde bulunan sporcuların 2700 lirasını gümrük müdürüne teslim etti. Adana vapurunun merdivenlerini tırmanan gençlerin yüzlerinden üzüntülü Oldukları anlaşılıyordu. Bu acaba gümrükteki tartaklanmadan mı ileri geliyordu, yoksa son günlerde gazetelerde aleyhte intişar eden yazılardan hu?.. İşte bu noktada kafi olarak kestirilemedi.

Basketbol geride bıraktığımız dört aydan bu tarafa hemen her gün yeni dedikodulara hedef teşkil eden ve ismi karışan bir spor branşı haline geldi. Hani son aylarda futbolu bu bakımdan gölgede bıraktı desek pek de hata etmiş olmayız. Bu branşın başında Faik Gökay isminde orta boylu, kıvırcık saçlı ve munis bir adam bulunuyordu. Kendisini İstanbullu spor severler yeni yeni tanımaya başlamışlardı. Gökay ayni zamanda futboldan da anlıyor ve iyi hakem duruyordu- Ama İstanbullular onu daha ziyade hüsnüniyet sahibi tanıdıkları için seviyorlardı. Yoksa İstanbulda bilgi bakımından kendisi ile hem ayar hakemler pek çoktu. Spor yazarları bu hakemlerin en ufak hareketlerini gayet ağır şekilde tenkid ediyorlardı. Faik Gökay'a gelince iş değişiyor. En sert kalemler bile en büyük hatalar karşısında yumuşuyor masumlaşıyordu. Fakat son hadiseler hüsnüniyet mevzuunda hemfikir olan spor yazarlarının kafasına adeta bir istihfam takmıştı. Bu munis adam Peşte şehrinde yapılan Avrupa şampiyonasından döndükten sonra birden mizaç değiştirmişti. Sert kararlar veriyor hiç kimseyi dinlemiyor. İkazlara aldırmıyor ve hattâ kendisine yakınlık gösteren basını dahi itham eden sözler sarf ediyordu. Peştenin havası muhakkak olan bir şey varsa

Kadın futbolcular dinleniyor

Görünüşleri seyirciyi rahatsız ettikten sonra..

Faik Gökay'a yaramamıştı. Seleksiyon komitesindeki arkadaşlarının vazifesine müdahale edip bir millî takım teşkil ediyor. Yalgın Granit, Altan Dinçel ve daha bir sürü kıymetleri kadro dışında bırakıyordu. Bu kendisine ikaz edilmişti ama o gene bildiği gibi hareket etti.

Dr. Adnan Adıvar

sun, memleket işlerinde olsun Dr. Adnanın alakasız kalacağı hiç bir hadise biç bir mesele yoktu. Daima alâkalanır ve alâkasını, fikir ve kanaatlerini veya tenkidlerini bazen açıkça belirten, bazan da zarif imalarla sezdiren makaleleri ile neşrederdi. Her Cumartesi Cumhuriyet gazetesinde tatlı bir sohbet üslûbu ile çıkan yazılarında çok defa o günlerde konuşulan veya münakaşa edilen bir mevzuu hakkında onun şahsi fikirleri okunurdu. Bu yazılar içinde türlü türlü mevzuular üzerinde kıymetli bir deneme eseri olanlar vardır. "Bilgi Cumhuriyeti Haberleri", "Dur, Düşün" ve "Hakikat Peşinde" unvanları altında üç ciltte topladığı makaleler gerek Cumhuriyet'de gerek daha evvel başka gazetelerde çıkmış olan yazılarından seçilmiştir. Bunların içinde herkesin, bilhassa gençlerin, daima okuyup istifade edecekleri çok kıymetli yazılar vardır.

Dr. Adnanın vazife hissi o kadar kuvvetli idi ki her Cumartesi Cumhuriyete yazacağı makaleyi de memlekete karşı vazife borcu sayardı. Hastalığının son derece ağırlaştığı kitap okuyamayacak hale geldiği son haftalarda bile makalelerini dikte ederek yazdırmış, matbaaya göndermişti. Son yazısının Cumhuriyette çıktığı gün tabutu mezara indiriliyordu.

Dr. Adnan iyi bir insan ve iyi bir vatandaştı. Kendisini layıkı ile anlatmaktan çok aciz kalan bu kifayetsiz satırları onun civique (bu kelimenin münasip bir Türkçesi bulunamadı) ahlâkına karakteristik bir misal vererek sona erdirmek istedim:

Büyük Millet Meclisinin İstanbul mebusu sıfatı ile azasından bulunduğu 8 inci devresinde mebus tahsisatı Meclisin ekseriyet kararı ile arttırılmıştı. Bütün Demokrat Partili mebuslarla Halk Partisinden ve müstakillerden bir kaç mebus bu kararın aleyhinde oldukları için kırmızı rey vermişlerdi. Dr. Adnan da bunların arasındaydı. Aleyhde rey verenlerin bir kısmı tahsisatın artan fazlasını Partilerine veya hayır cemiyetlerine verdiler. Dr. Adnan bunu doğru bulmuyordu. Tahsisatın artan kısmını alıp hayır için bile olsa başka yere vermek ona tasarruf etmekti. Kendisi aleyhde rey vermekle bu para üzerinde her türlü tasarruf hakkından nefsini men etmiş oluyordu. Bundan dolayı, hayli uğraştıktan sonra ve alâkalı makamları da uğraştırdıktan sonra bulunabilen bir formüle göre, bu fazla parayı Hazineye iade etmiş ve mebusluğu sona erinceye kadar hep böyle yapmıştı. O bir nurlu insandı. Nur içinde yatsın.

Antreman maçı

7 Temmuz Perşembe akşamı Modada Kadıköysporun açık hava sahasında millî takım namzetleri Talebe Federasyonu takımı ile son defa bir antreman maçı yapıyordu. Tribünlere şöyle Ur göz atanlar, Kadıköy sosyetesinin en sık hanımlarının orada hazır bulunduğunu gördüler. Sanki bir basket maçı değil, defile vardı.

Festival

Kadınlar maçı

Günlerden Pazardı. Mithatpaşa stadı futbol sporuna kapılarını kapadıktan bu tarafa hemen hemen böyle bir kalabalık görememişti. Mevzu cazipti. İstanbul şehrinin sakinleri havanın sıcak oluşuna aldırmadan stada akın ediyorlardı. Stadda her hangi bir spor faaliyeti yapılması Bölge Müdürlüğünce yasak edilmişti. Buna rağmen isimleri meçhul kalan organizatörler spor festivali namı altında bir eğlence için bölgeden müsaade almışlardı. Doğrusu istenilirse Bölge Müdürü verdiği müsaade ile kendi kendini nakzediyordu. Organizatörler festivalin programını geniş tutmuşlardı.İlk defa sahaya Beşiktaş Yüleryüz gençleri ile Anadolu Hisar gençlerinden kurulmuş olan takımlar çıktı. Yaşları 14 ile 16 arasında bulunan bu gençlerin mücadelesi 1-1 beraberlikle sona erdi. Daha sonra foto muhabirleriyle spor yazarları karşılaştı. Tribünlerde oturup kalemini insafsızca kullananlar bu karşılaşmanın neticesinde sahadan 3-1 mağlûp ayrıldılar. Vakıa maçın normal neticesi 1-1 beraberlikti Ama Şamda ordu takımımızın tatbik ettiği penaltı atma usulü foto muhabirlerini sahadan iki sayı farkla galip ayırmaya kâfi geldi. Sporseverlerin -mühim bir kısmım stada celbeden hâdise hiç şüphe yok ki kadınlar arasında yapılacak olan futbol maçı idi. Bu maçta kadın futbolcularımızın geçen seneye nisbetle hakikaten bir ilerleme kaydettiği görüldü. Allah hemen böyle bir modadan korusun... Günün diğer enteresan hadiseleri de gazetecilerle sahne komiklerinin yaptığı karşılaşma idi. Komiklerin kalesini İsmail Dümbüllü koruyordu. Kale direklerinin üzerinde "bir gol atana bir kilo şeker verilir" ibaresi yazılmıştı. Neticede komikler üç golle mağlûp oldular. Fakat vaad edileni yerine getiremediler. Üç kilo şekeri almaları için "radyo konuşmalarına göre" gazetecilerin 957 senesini beklemeleri icap ediyor. Daha sonra takım kaptanları ve antrenörler arasında yapılan karşılaşma hakikaten enteresan safhalar arzetti. Dünün futbol yıldızları bugünkü gençlere örnek olabilecek hareketleri sahada sık sık tekrarladılar. Futbol davasının "dün ve bugün" münakaşasını yapanların Pazar günkü karşılaşmayı gördükten sonra, eskilere hak vermesi pek tabii bu- neticedir.

Çankaya'da

Yıldız Mahallesi Arsalarını

Gördünüz mü?

Sayın Halkımızın gösterdiği büyük rağbet arsalarımızla kıymetinin en büyük delilidir

SİZ DE BİR DEFA GÖRÜNÜZ

Mahdut miktarda kalan arsalarımızın satışlarına

Metrekaresi, 6, 7, 8, 9 ve 10 liradan

Yarısı peşin yarısı 10 ay vadeli olarak devam edilmektedir

Peşin satışlarda % 15 tenzilat yapılır.

Müstakil tapu ve çapı derhal verilir

Arsalar 200 lira peşin ödemek **şartiyle mahallinde kapatılabilir.**

(Bu arsalara 350 - 400 metre mesafede bulunan Gazeteciler Kooperatifi civarında arsaların metrekaresi 40 ilâ 50 liradır.)

Posta caddesi, No. 40 Mermerci Ap. Kat: 3, D - 7

(D. H. Yolları Bilet Satış Gişesi karşısında)

• **Telefon: 16407 Telgraf: YILDIZ - Ankara**

Müessesemizden şimdiye kadar arsa ayırtmış, fakat tapularını henüz almamış olan sayın müşterilerimizin muamelelerinin tekemmülü için en geç 2 Ağustos, 1955 tarihine kadar Büromuza müracaatları rica olunur.

AGA Reklâm